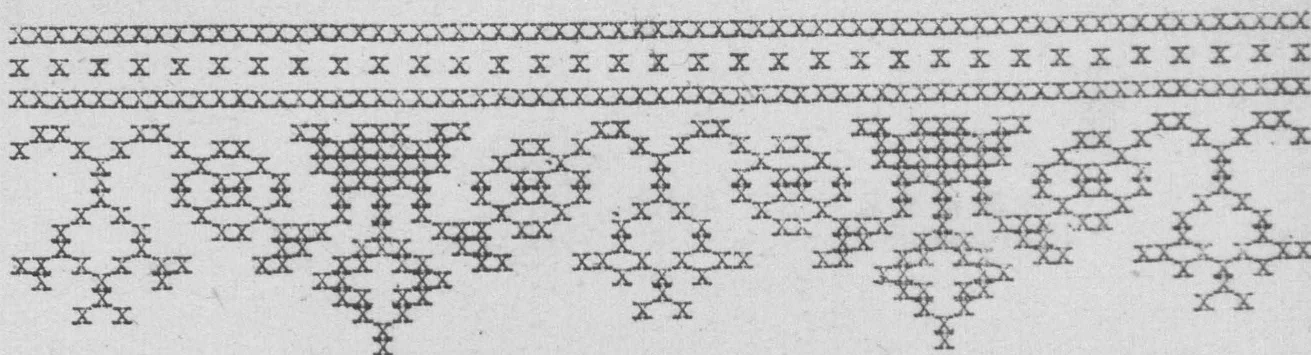

55

№ 2-46

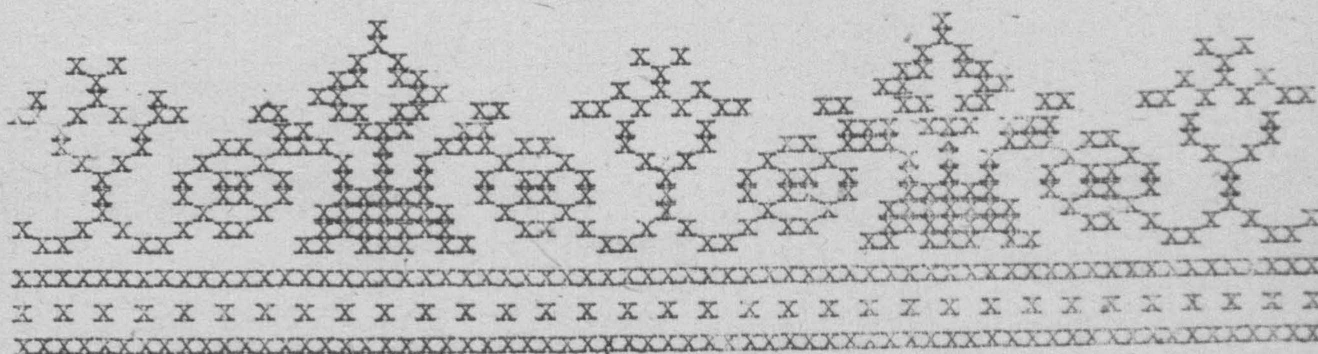
53

ЧЕРЕЗ ТЕРНИ

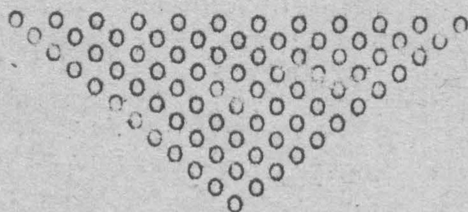
Ч.2.

ГАННОВЕР ТРАВЕНЬ 1946.

ТРАВЕНЬ 1946р. Ч.2.
-о-о-о-о-о-о-о-о-о-о-о-о-о-о-о-о-

З М І С Т :
-о-о-о-о-

ДУХ УКРАЇНИ НЕПЕРЕМОЖНИЙ

Матеріяльна культура нації має велике значіння для її існування, для вивчення її історії, її розвитку, але ця культура ще не творить наців. Ми маємо чудові зразки матеріяльної культури Єгипту, Вавілону, Риму і Греції, але самі ці нації зникли, бо втратили свій дух, він став спадщинов інших народів, влився в скарбницю всесвітньої культури духу.

Нація живе поки живе її дух.

Український нарід протягом століть не існував державно, протягом століть він мав надзвичайно обмежені можливости творення своєї національної матеріяльної культури, але дух української нації не вмирав і через це так буйно розквітло життя українського народу, коли впали кайдани національної неволі в 1917 році.

Кожна нація має своїх прометеїв, що несуть незатухаючий вогонь національного духу через найтяжчі епохи існування. Таким прометеєм українського народу був Великий Співець Тарас Шевченко, таким прометеєм була квола тілом, але сильна духом Леся Українка, Великий Каменяр української землі Іван Франко, Митрополит Андрій і десятки, сотні інших менш знаних Героїв Українського Духу.

Такими великими лицарями українського духу, української ідеї були Голова Директорії і Головний Отаман Військ УНР Симон ПЕТЛЮРА та Провідник Українських Націоналістів Євген КОНОВАЛЕЦЬ.

1917 - 1918 рік. Ніби з могили встає Україна, від довголітнього сну прокидається український нарід; степи, села, міста України уквітчуються жовто-блакитними прапорами. Буять народні сили, але вони ще не скристалізовані, вони ще молоді, бурливі, як молоде вино. Мільйони українського селянства, робітництва та інтелігенції ще потребують консолідації, скерування у потрібне для нації русло. Дух нації пробудився з великов силов, але він ще хаотичний. Український нарід ще не має своїх вождів, не має своїх державних мужів, витриманих політиків, ба йому навіть бракує провідної верстви, бо за століття української неволі значна частина провідної верстви українського народу розтанула в російських просторах, в російській чи польській культурі, або й просто зрадила своєму народові. А хвилі революційного урагану підносяться все вище і вище; демагогічні, але міцно змонтовані між собов елементи викидають найпривабливіші гасла соціяльного раю на землі і насуваються на Україну військовов силов.

У цей час серед бурхливого моря, сп"янілого від волі, від демагогії народу підноситься постать Симона Петлюри - людини, яка була плоть від плоті, кров від крови українського народу. Не з стародавньої української аристократії, не з кіл української буржуазії, а з надр самого народу виходить вождь.

Чи був він видатним політичним провідником, диплома-

тои,військовим фахівцем чи геніяльним державним мужем? Чи можемо ми його порівняти з такими державними діячами, як Петрої,Наполеон,Клемансо,Ллойд-Джордж,Черчіль тощо? Історія відповідає на це негативно.

Симон Петлюра належав до типу національних вождів, до типу прометеїв нації,які поривають нарід до змагу не своїм геніяльним розумом,політичною вмілістю,військовим талантом,а безмежною любов"ю до свого народу,безмежною жертвенністю,силою свого духа.

Як Орлеанська Діва у Франції , як Гарібальді в Італії, як Вашингтон в Америці,Пілсудський в Польщі Петлюра вірив в свою духову місію визволення свого народу.

Дійсний національний провідник,дійсний вождь мусить стати поверх клясів,партій,груп,свідомо не замикатись в якійсь певній ділянці суспільного життя,вміти пов"язати в одне ціле розбіжні змагання,все підпорядкувати добру нації.

Симон Петлюра зумів стати таким національним вождем, більше того,він зумів стати національним героєм-він повів за собою український нарід в найтяжчі години його національного життя,став його прапором.

Національні змагання українського народу в 1917-1921рр. закінчились тимчасовою поразкою.Україна була окупована чужими силами,роздерта ще раз на шмадки .

Але український національний дух непереможний. Дух Прометея української національної ідеї нашого сторіччя живе і далі в нас.Ім"я Петлюри стало символом боротьби за українську національну ідею,символом національного чину,національної самопертви.Це відчуває серцем кожний українець,це добре відчувають і наші вороги.Для ворожих нам систем немає більш дразливого імени,як ймення Симона Петлюри,немає більш ворожої назви,як назва "петлюрівець".Бо "петлюрівець" стало символом боротьби за вічність Української Національної Ідеї,боротьби за чин для здійснення цієї ідеї,боротьби за Незалежну Соборну Вільну Українську Державу.

Прапор великих визвольних змагань за Україну ніколи не падає з рук українського народу.Український національний дух непереможний. Гине один Вождь,на зміну його стає другий.

В 1929 році після років упертої підготовчої роботи організатор Українських Січових Стрільців,провідник Української Військової Організації Євген Коновалець створює нову армію борців за волю України-Організацію Українських Націоналістів. В надзвичайно складних умовах,в умовах підпілля іде консолідація українських сил і дальша боротьба за Українську Національну Ідею, за створення Незалежної Соборної Української Держави. Дія ОУН розгорталася на очах наших сучасників. Вона охоплювала різноманітні ділянки українського життя на Заході і постійно відчувалася її дія на Сході України. Ідеї ОУН просякали на еміграцію, на далекий захід, до Америки,Канади і т.д. Не було замітнішої події в історії останніх років, в якій не брала б участи ОУН. Вона боролася з пацифікацією Західної України, виступала проти виголодження Великої України, боролась за волю Карпатської України. Останніх років ОУН була провідником в боротьбі з німецьким наїздником, її борці ведуть збройну боротьбу з окупантом і зараз,але найважливішим в діяльності Коновальця і ОУН було не створення революційної діючої партії, не проведення тих чи інших компаній боротьби

з чужинецькими окупантами, а втілення непереможности української ідеї, боротьба за загально-українські ідеали, високе тримання прапору Соборної Незалежної України. Найбільшою заслугою ОУН та її провідника є те, що кожноденно, на кожному місці пропагувалася словом і ділом невмирущість української ідеї, боронилися засади української державности, провадилась широка пропаганда українського національного руху. Організація Українських Націоналістів, формально об"єднуючи тільки певну частину українського народу, була носієм змагань усієї української нації, втіленням її боротьби, її непереможности.

Євген Коновалець для нас і для історії української нації не керівник Січових Стрільців, УВО, ОУН, а прапороносець української нації, її національний герой, її вождь.

Небезпеку нової армії борців за волю України, небезпеку існування нового Вождя Української Революції добре розуміли вороги України і травень 1938 р. приносить новий жаль українському народові. Від руки ворожого найміта падає другий Герой Української Ідеї Євген Коновалець.

Десь у Парижі і Ротердамі в глибоких могилах лежать тлінні останки двох величніших синів України.

Барвінком і калиною уквітчані вони. Мармурові плити прикрашують ці могили.

Тисячі українців і українок схиляють побожно голови перед могилами Великих Мучеників.

По всіх закутках землі, де тільки б"ється українське серце - чи то над Дніпром і Чорним морем, чи на Дністрі, Бузі і Сяні, чи в Німеччині, в далекій Америці, Африці, Індії, Арґентині і інших чужинецьких краях схиляються голови гордих синів знедоленої України, віддаючи останню шану великим мученикам і Героям - Прометеям української нації.

Жертвенний вогонь Прометеїв України не згасає в душі нації, дух нації живе і палає.

І він переможе!

Ю.Терн.

НАД МОГИЛАМИ.

Світлій пам"яті борців за волю України С.Петлюри і Є.Коновальця.

Час ніччю смерть, патлату смерть наїжив,
Лиш день, як сталь, і сонця спека зла.
Чому Вождю на вулицях Парижу
Було так мало світла і тепла?

У голові думок сплетіння бродить,
Кругом чужий заводів диму гар,
А там... недоля рідного народу,
Розп'ята скута в путах яничар.

Там дзвін пшениць, солодкий запах поля,
Брати життя волочать, як мару...
Та раптом блиск проклятого пістоля...
І Він упав на випечений брук.

Як помсти клич, сочилась кров гаряча
Кріз вулиць шум байдужих парижан...
О, як хотів ще Рідний Край побачить
І пригорнуть обдертих каторжан!..

Пізніше знов отрути чорна падаль
Спинила серце другого борця,
Щоб Україна щезла, як принада,
І гнула шию в рабстві без кінця.

Як в смерті пал, упали рідні діти,
Матусі кров у серці запеклась;
Бо не могла їх дома схоронити;
Лише стогнати болісно могла...

У лісі знов під прапором повстанця
Стоять полки в змаганні боєві...
За кров святу Петлюри й Коновальця
Замало буде вражої крові!

25.5.46.

Грицько Ранюк.

ЗАПОВІТ С. ПЕТЛЮРИ.

В 1926 році покійний С. Петлюра написав статтю на 22.І.-день Української Соборности-присвятивши її "пам"яті поляглих за державність". Думки, висловлені в цій статті-промові, мають невмирущу вартість і тому ми передруковуємо її тут, як заповіт Головного Отамана.

В день свята Української Державности встають передо мною постаті лицарів і мучеників великої ідеї. Т и х, що життям своїм заплатили за свою віру в неї. Т и х, що найдорожчим скарбом засвідчили відданість Батьківщині. Т и х, що власним чином крови і праці, гарячого патріотизму і виконання обов"язку, умінням-для одних слухатись і для других наказувати, а обом і разом коритись вищим наказам нації через її вождя переказаним, розпочали нову добу в історії України. Т и х, що створили спільним чином свого життя найкращу легенду нації-легенду оружної боротьби її за своє право жити вільною і державно-незалежною.

тих, хто заслужив право на те, щоб стати незабутніми в історії України, хто зв"язав її величне минуле з світлим майбутнім і переказав нам, живим та прийдешнім поколінням, великий заповіт: національної помсти та недовершеного чину.

Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров"ю. Нашої так само. Кров"ю чужою і своєю. Ворожою і рідною. Кров закінчує глибокі процеси національних емоцій, усвідомлень, організаційної праці, ідеологічної творчости, всього того, що нація і свідомо і ірраціонально використовує для ствердження свого права на державне життя.

Кров, пролита для цієї величної мети, не засихає. Тепло її все теплим буде в душі нації, все відограватиме ролю непокоючого, тривожного ферменту, що нагадує про нескінчене і кличе на продовження розпочатого.

З цим почуттям завжди переживаю я наше свято державности. Воно все зв"язується у мене з дорогими-незабутніми образами тих, хто нам дав право його святкувати, подібно до того, як величаві мелодії нашого гимну, що в цей день здаються особливо урочистими, а слова обов"язуючими-все зливається з передсмертними стогнаннями тих, чий дух тоді тільки повірить у щирість і поважність нашого святкування, коли ми не словами-співами, а ділами докажемо нашу моральну вартість бути достойними свята.

Хай же в цей день ми глибше, як коли, відчуємо велику вагу передсмертних заповітів наших лицарів!

Хай свято сьогоднішне навчить нас шанувати пам"ять поляглих і бережно плекати традиції боротьби за українську державність, такі чисті і пречисті, такі ушляхотнюючі, бо й оправдані і окроплені святою кров"ю найкращих синів нації.

А найголовнішою з тих традицій буде: пам"ятати про неминучість відновлення боротьби т и м и с а м и м и з а с о б а м и і під т и м и с а м и м и г а с л а м и , що ними користувалися і ними одушевлялися жертви військових подій 1917-1920рр.

Українські мечі перекуються на рала тільки тоді, коли гасло-Н[illegible]ЛЕЖНА ДЕРЖАВА УКРАЇНСЬКА - перетвориться в дійсність і забезпечить отому ралові можливість вулиткувати рідну плодючу землю з її незчисленними багатствами не для потреб третього або другого з половиною чи якого іншого інтернаціоналу, а для устаткування і зміцнення власного державного добра і збагачення рідного народу.

Отже: н е з а б у в а й т е п р о м е ч ; учімося міцніше тримати його в руках, а одночасно дбаймо про підживлення нацією моральних елементів її буття- т в о р ч о ї л ю б о в и д о Б а т ь к і в щ и н и , сторожкости до ворога та помсти за кривди, заподіяні ним- у симбіозі яких знайдемо і вірний шлях до звільнення і програму для будівництва!

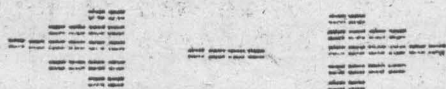
Великий чин наших лицарів учить вірности ідеалам і вмінню підпорядкуватись. Тільки вірність і слухняність творять передумови успіху національної боротьби.

Біля гасла: УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА - УКРАЇНСЬКА НЕЗАЛЕЖНА ДЕРЖАВА об"єдналися всі справді активні сили нації в боротьбі за незалежність. Тільки в моральній атмосфері, утвореній тією боротьбою, могли з"явитись світлі постаті поляглих, тільки на цьому грунті могла зродитись ж и в а л е г е н д а д а л ь ш о ї б о р о т ь б и, що живе невмирущою в душі нації і ферментує її сили на нові виступи.

Моральним чотирикутником - отим старокозацьким табором поставимося ми в переходові дні нашої історії до всіх негідних наступів на нашу єдність та вірність випробованим ідеям. Скупчимося один біля одного з готовністю взаємної допомоги і перестороги - і ми витримаємо всі "міри і проби" незалежно від того, чи вони походять від якогось інтернаціоналу чи від його клясичного антиподу.

Вірність є основою не лише родинного життя. Вірність ідеям є підставою внутрішньої сили ширших громадських об"єднань, до національного включно.

Наша вірність тим ідеям, за які голови поклали незабутні лицарі оружної боротьби за українську державність з часів 1917 - 1920 рр., буде найкращою пошаною до світлої пам"яти їх, до великого чину їхнього життя і нарешті до розуміння глибокого змісту тієї думки, що її вклав законодавець в акт свята УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ.

З ВІЙСЬКОВОГО ЖИТТЯ С. ПЕТЛЮРИ.

/Спомини/

Провесна 1919 року. Українські Республіканські Війська розташувалися під командою свого верховного вождя[1] знову кинулися на ворога.

Головний Отаман - цей велетень духа і волі - все був на фронті. Його твердість, рішучість, глибоке переконання в правоті своєї справи й віра в перемогу передаються й старшинам і козакам.

Північна група, якою керував отаман Оскілко, одушевлена Головним Отаманом, рушила в бій. Війська йшли уперед. Ворожі дивізії в повному складі збиралися переходити на наш бік, почуваючи непереможну силу нашого завзяття. /Й пізніше перейшли/.

Під час цих боїв Головний Отаман з своїм поїздом, що складався з його сальонки, вагону для канцелярії й плятформи під авто, висунувся геть на передову лінію під станцію Тетерів. Оскілко з старшинами свого штабу теж мусів виїхати на цю небезпечну позицію разом із Головним Отаманом.

Станція Тетерів стоїть серед великих соснових борів, що тягнуться по обидва боки її. Підступу до неї від сторони Києва боронив один-єдиний наш панцерник та й той імпровізований. Мав він нерівну боротьбу з двома ворожими панцерниками, та не уступав. Та ось один курінь ворожої піхоти, під прикриттям своїх панцерників, лісом, боками від залізничного тору підсунувся аж під саму станцію.

Оскілко під покривкою рятування ситуації залишив Головного Отамана й від"їхав із своїм штабом. Тим часом ворожі

панцерники рясним артилерійським огнем обстрілювали й саму станцію й її околиці та кінець-кінців змусили наш панцерник до відступу.

Головний Отаман швидким кроком попростував до панцерника, що вже відходив. Командант панцерника, побачивши свого улюбленого вождя в такій ситуації, буквально пополотнів і занімів.

А тут ворожі лави були вже яких 600 кроків від станції. Рухи їх вказували, що мали вони замір обійти станцію й забрати в полон і самого Головного Отамана і його поїзд. Кулеметний вогонь потроху спиняв наступ ворогів.

Я пильно тоді спостерігав Головного Отамана. Він а ні на хвилину не завагався, цілий закам"янів, але папіроси з уст не випускав.

- Пане сотнику! - сказав він, - мусимо боронитися, бо як вороги візьмуть станцію, то не лиш що не вдасться наш наступ, але ворожі панцерники пороблять великі спустошення. Слухайте моєї команди!

З цими словами Головний Отаман вліз на панцерник.

- Зсадити кулемети й з насипу боронити перед ворогами підступ до станції! - почулася грімка команда Головного Отамана.

Зсаджені скорострілі дрібно затріскотіли.

- Прямою наводкою |800 кроків| з гармати стріляти по ворожих панцерниках!

За третім вистілом почувся вибух набоїв на ворожому панцернику. Передній панцерник був унешкоджений. Другий,рятуючися, почав відступати.

- Картеччю по піхоті! - знову почулася команда Головного Отамана.

По кількох наших вистрілах піхота ворога була розчавлена. Рештки її повтікали.

- Дякую! Урятували наш наступ. Виконуйте своє завдання далі, - промовив Головний Отаман, а звернувшися до мене, додав: "Запишіть прізвище команданта панцерника". І від"їхав.

Про своє життя й безпеку він не дбав, а тільки про справу...

А це тільки один із багатьох аналогічних випадків.

Ол.Доценко
|Ад"ютант Головного Отамана|

===========
= = = = =
= = = =

Не треба жадного дозволу, щоб плавати по широкому морі життя і праці. Чим ліпше ми їх пізнаємо, тим більшого успіху досягнемо.

Едвард Еверт.

Коли взято тверду постанову, простір перед чоловіком розширюється, відкриваючи перед ним поле для чину й волі.

І. Форстер.

ПІСНЯ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР.

Над Вкраїною небо блакитне,
А в тім небі зірки золоті -
Світять нам з високости привітно
Ці два кольори, ніжні й прості...

На полях росте жовта пшениця
І блакитні волошки у ній.
Любо-мило кругом - подивися -
В Україні коханій моїй.

Вкриті жовтою стріхою хати,
Помальовані в ніжну блакить.
А з віконечка личко дівчати
Голубими очима глядить.

... І виходить із хати дівчина,
В поле йде по вечірній росі.
Там на неї чекає хлопчина
Той, найкращий, миліший за всіх.

Сяє ніжністю небо блакитне;
Про кохання шепочуть поля...
Все таке дороге і привітне:
Рідне небо і рідна земля.

Вітер бавиться з нивами трошки...
Загораються в небі зірки,
А кругом голубіють волошки,
І шумлять голубі колоски.

Пестить милий дівочії коси,
Кров юнацька в серцях клекотить...
І нікому б, мабуть, не вдалося
Розлучити їх навіть на мить...

... Але треба в похід вирушати,
Бо вже кулі свистять навкруги,
Бо вже стогнуть ворожі гармати -
В Україну ідуть вороги.

І юнак вирушає до бою
Захищати вітчизну свою;
Рідний прапор бере він з собою
І несе переможно в бою.

І коли, як той вихор, він мчиться
Крізь вогонь, і крізь воду, й крізь дим -
Синє небо і жовта пшениця
Пролітають в повітрі над ним.

Шила дівчина рідне знамено
В тихий вечір в імлі голубій,
А юнак його взяв на стремено
І поніс із собою у бій.

Рідні кольори світять в обличчя,
Як щось ніжне й далеке від зла,
Як волошок пучок невеличкий,
Що на спомин дівчина дала.

Павло Дубів.

ВЕЛИКИЙ КАМЕНЯР УКРАЇНИ.

=:=.=:=.=:=.=:=.=:=.=:=.=:=

|1856-1916|

"Не пора, не пора, не пора
Нам, братове, чужинцям служить:
Довершилась України кривда стара, -
НАМ ПОРА ДЛЯ УКРАЇНИ ЖИТЬ!"

Такими словами Іван Франко будив і кликав онімілий вже і напівсонний, з закутими руками і душею, свій нарід до життя, до боротьби за честь і волю розчетвертованої, поневоленої України.

Іван Франко вийшов з низів своєї нації, з того середовища свого народу, що, ідучи під чужими батогами, ще зберігав у глибинах своєї душі багатющі національні традиції, силу національного духу і величі.

Чаша терпінь переповнювалась і нарід знав, що прийде час, коли розіллється, як справедлива помста за приниження і муки, буйними потоками ворожа кров. Чужа кров змиє бруд, а з рідної народиться краще майбуття.

Українська нація чекала на клич відважної, сильної, вільної духом людини, яка не ходила ще в чужому ярмі і не уміє коритись несправедливим законам чужої "вищої" влади.

І цей клич на грані життя і смерти, на грані вічного приниження і справедливої святої боротьби, на грані рабства і повної волі та незалежности почув український нарід з уст свого великого сина Каменяра-Революціонера Івана Франка. Його голос, смілий і певний, пробуджував і ставив на ноги знесилених борців. Зміцнював і наснажував їх вірою. Вів шляхом крови і смерти до далекої, але ясної мети.

Ще зовсім молодим юнаком, лишивши батьківську кузню, Ів. Франко пішов на середохрестя шляхів життєвих і побачив: на захід сонця - широкі, століттями биті босими невільничими ногами шляхи вели в тенета і ярмо; на південь - вузька, хвиляста, як гад, стежка ховалась в чорному, брудному проваллі: в замін за серце й душу давали там і мед, і сало, і золото, і... кий, щоб Матір у пекло підганять, коли знеможе та спіткнеться. На схід, до сонця - немає слідів пробитих. Лише уламки іржавих кайданів; за ними, далі-кров... Жива, горяча вічно кров братня. Вона виточена з сердець героїв-мучеників на порозі жертвенного славного шляху, що веде до сонця, волі, справедливости. Страшний, мученицький цей шлях. Та іншого немає. По ньому, як пробить, усіявши кістьми своїми, вполївши кров"ю молодою, усі невільники сьогоднішні підуть. Побачать сонце і вже ніколи більше не полонить їх темрява і сон.

І юний Каменяр, із сурмою і кайлом у руках, обрав саме цей шлях жертвенний до сонця, до омріяної мети свого народу. Він уперто, крок за кроком ішов уперед цим шляхом боротьби і власними грудьми розбивав граніт насильства, несправедливости чужої. Він глибоко вірив у те, що це лише єдиний шлях до правди, до світлого майбуття української нації.

"І всі ми вірили, що своїми руками

Розіб"ємо скалу, роздробимо граніт;
Що кров"ю власною і власними кістками
Твердий змуруємо гостинець, і за нами
Прийде нове життя, добро нове у світ."

Проте доводилось Франкові не раз і падати під ударами ворогів, але ніколи він не падав духом, не нарікав, не випускав з рук своїх тяжкого кайла, підводивсь і знов продовжував боротьбу.

"Життя воєнним табором тяглося,
То тут то там противник прискіпавсь;
Я боронивсь, не раз мав перемогу
Та часто падав ворогам під ноги."

Іван Франко силою свого духу, певністю в вірності обраної ним праці, вірою і активним чином свого життя і діяльности пробивав широкий шлях через терни і скелі майбутнім поколінням. Він почував велику відповідальність за свої дії і життя перед своїм народом і чесно ніс важкий тягар долі.

"Мій український патріотизм, - писав він 1895 року, - се не сантимент, не національна гордість, се тяжке ярмо, вложене долею на мої плечі. Можу здригатися, можу тишком проклинати долю, але скинути його не можу, не можу шукати іншого рідного краю, бо я став би підлий супроти власної совісти. І коли що улегшує мені двигання сього ярма, так се вид того українського люду, що хоч гноблений, темний і деморалізований довгі віки, хоч нині бідний, неповороткий і непорадний, всетаки поволі підноситься, відчуває в що раз ширших масах жадобу світла, правди, справедливости й шукає до них доріг. Отже варто працювати для того люду й ніяка чесна праця не піде на марне."

І ця невпинна чесна жертвенна його праця для свого народу була метою його життя і діяльности.

" Нехай пропаде моє ім"я, - говорив Франко в 1899 році, - але нехай росте й розвивається український народ!"

Проте це не перешкоджало Франковим противникам часом характеризувати його творчість, як творчість просякнуту безнадійністю і тому шкідливу для майбутття українського народу. Відкидаючи такі, зовсім не обгрунтовані їх закиди, Франко говорив: "

" Що в моїй пісні біль, і жаль, і туга -
Це лиш тому, що склалось так життя.
Та є в ній, брате мій, ще нута друга:
Надія, воля, радісне чуття.
Я не люблю безпредметно тужити,
Ні шуму в власних слухати ушах;
Поки живий, я хочу справді жити,
А боротьби життя мені не страх..."

Вся письменницька, політична і громадська діяльність Івана Франка була спрямована на пробудження свого народу і надхнення його до боротьби за національну, політичну, державну і соціальну свободу.

"Коли перед нашими духовними очима уявимо собі загальний образ діяльности Івана Франка, - писав д-р М. Лозинський в 1917 році, - побачимо, що вона була незвичайно велика, різнородна та всестороння. Автор поезій, повістей, оповідань, драматичних творів, творів для дітей і молодежі, перекладач чужих літератур, дослідник народньої словесности, історик літератури, критик, публіцист з великим знанням політичних і суспільних наук, популяризатор майже в усіх областях науки, редактор, громадський діяч, бесідник і агітатор - оце Іван Франко в освітленню своєї діяльности. Сам він казав про неї на обході |вшануванні| Його 25-літнього ювілею ось що: "В усій своїй діяльності бажав я бути не поетом, не вченим, не публіцистом, а поперед усього ч о л о в і к о м ..."

А через 19 років, в 1936 р., Василь Сімович пише:

"Був Франко учителем цілих поколінь нашого народу, по-батьківському брав за руки молодь, вів її до сонця. А коли з тої молоді мужі виростали і враз із ним до боротьби ставали, то все ж над ними спочивало любязне око батька, щоб часом колишні Його діти зо шляху не збились. Франко - це частина історії нашої землі. Вийшов із неї, і для неї віддав усе, що мав. А як відійшов від нас, на всьому, до чого він своїх рук приклав, лишилася печать Його духа."

Сильного Франкового духа печать значила всіх т и х, що в роках 1917-21 по-геройськи зі зброєю в руках змагалися за Незалежну Соборну Україну з переважаючими силами ворогів. Його духа печать значила Карпатських Січовиків, які гинули у нерівній боротьбі за збереження дорогої волі Рідному Краєві. Міліони кращих синів України, надхнених Його духом, полягли "щоб волю, і славу, і честь, Рідний Краю, здобути Тобі.". Його "Національних гімн", як присягу на вірну службу Батьківщині повторюємо ми в ці дні на кожному кроці жорстоких змагань за волю України.

Звертаючись до тих, що "рабами волі стали" Франко писав, гнівно повчаючи:

"Проти рожна перти,
Проти хвиль плисти,
Сміло аж до смерти
Хрест важкий нести.

Правда проти сили,
Боєм проти зла,
Між народ похилий
Вольности слова..."

І чи не тому всі ми тепер разом з Ним віримо, що

"Ще те не вродилось
Гостреє залізо,
Щоб ним правду й волю
Самодур зарізав!"..

Ми ще не маємо того, до чого кликав і вів нас наш Великий Каменяр. Але ми Його, оте "краще майбутття", з д о б у д е м о ! Вже МИ, а не ВОНИ. Ми знаємо і розуміємо Франка сьогодні, під цю пору, далеко краще, як розуміли Його сучасники 30 років тому. Який близький Він усім, що йдуть Його тернистими стежками, добивають скалу, які Він почав, "щоб з рабів тих зробити народ", що зміг би, вільний, глянути "як хазяїн домовитий по своїй хаті й по свойому полі."

Як на твердому мармурі, глибоко на серці в кожного вирізблений Його могутній наказ:

"Ум гостри, насталюй волю,
Лиш вояй, а не тоскуй!
Лиш борися, не мирися,
Радше впадь, а сил не трать,
Гордо стій і не корися,
Хоч пропадь, але не зрадь!..
Нині вчися побіджати,
Завтра певно побідиш!"

Іван Франко зумів високо піднести прапор нашої героїчної національної боротьби, нашої національної гідности.

Франко - це те незгасаюче огнище, що зігріває і гартує міліонові фаланги до безупинної, безоглядної боротьби за остаточну і неминучу перемогу. Він - це вічно живе, невисихаюче джерело нашої фізичної і душевної наснаги на славному героїчному шляху до жаданої волі України. Він - Вічний Революціонер, що житиме, доки житиме і змагатиметься за життя, за волю, за честь, за правду і Державу Великий Український Нарід.

Як ще ніколи, Його сильний голос сьогодні нам згори, як грім, гремить наказом віками литої рідної крови і прийдешнього покоління:

"Лупайте цю скалу! Нехай ні жар, ні холод
Не спинить вас! Зносіть і труд, і спрагу, й голод,
Бо ВАМ призначено скалу оцю розбить!"

Я.Є.Гайдай.

---- о "О" ! "О" о ----

М. Щербак.

МОЛИТВА.

О, Господи! Яка зловісна тінь!
О, заступи нас від ударів грому!
Бездомних нині - поверни додому,
Зневіреним - дай сили і терпінь.

В ім"я благань гарячих і молінь,
Не заведи нас в безвість невідому.
Дай рідних привітать та мову чуть знайому
По довгих роках мандрів і болінь.

І мовив Голос дужий з височості:
- Лиш той удома буде милим гостем,
Хто, не згораючи, як полум"я горить...

І видилось: пеньки пускали брості,
Листва буяла у розлогім рості,
Рвучись туди, де сонце і блакить.

==== ! ====

Капітан Вільям А.Ноултон.

"ВАШЕ ЗАВДАННЯ - ВСТАНОВИТИ ЗВ"ЯЗОК З РОСІЯНАМИ"

|Уривок з статті, надрукованої в журналі "Рідерз діджест" за серпень 1945 року|.

"" ""
""

Я клацнув закаблуками і салютував, гукнувши:

- Я американець, оберлейтенанте! - Ми потисли один одному руки.

Таким чином 3.травня 1945 року, о 9 год. 25 хвилин, було встановлено зв"язок між американськими і російськими військами на північ від Берліну. Це був перший зв"язок по той бік Ельби.

Я сигналізував Гаррі, щоб той скликав решту машин, і майор повів нас до полковника. Російська армія є виняткова. Я сподівався побачити військовімашини, заповнені великою кількістю зброї і обсаджені людьми з суворими обличчями. Але те, що ми знайшли, було сумішшю коней, німецьких бендюжних платформ, вельосипедів, звичайних цивільних возів, старих заржавілих польових гвинтівок, англійських рушниць і мотоциклів. Здавалося, немає жадної системи, і люди швендяють по колоні на власну волю, не маючи, очевидно, ні наказів, ні певної роботи. Кожний другий був офіцером. Кожен скалив зуби, салютував і кричав незрозумілу тарабарщину. Ми теж скалили зуби й салютували, гукали й салютували, кивали головами й салютували і знов скалили зуби...

Нарешті натрапили на полковника. Я сподівався побачити великого росіянина з грудьми, прикрашеними медалями, і з англійською рушницею в руці, а побачив чоловіка, схожого на фармера, що спокійно керував двокінним возом, так начеб-то це було в неділю в Центральному Парку. Поруч нього сиділа дівчина в уніформі. Пізніше я довідався, що це була російська сестра на ймення Марія.

Коли полковник дізнався, хто я і звідки прибув, він відкинув віжки і, вискаливши зуби, зіскочив на землю. Ми потисли руки й поплескали один одного по спині. Дуже швидко я зрозумів, як можна справити враження на росіянина. Треба підбігти, дати йому в спину доброго стусана, що символізуватиме вашу простоту й щирість, схопити його руку й стиснути з усієї сили, потім обняти його, вишкіритись як гієна і голосно закричати "Товариш!" або "Я американець!"

Марія теж спурхнула на землю, і ми привітали її й поплескали по спині. Вона скидалася на маленького бика - дуже приземиста, з величезними грудьми. Доки присутні джеркотіли, ляскаючи один одного по спині, полковник витяг свою російську мапу, що видалася мені китайською. Я дістав свою, і ми викреслили дорогу, якою я прибув. Він висловив велике здивування, що я зміг пройти крізь німецьку лінію і якимсь чином опинитися позаду його частини, щоб потім з"явитися з тилу. Добру річ ми зробили. Росіяни не мають білих зірок на своїх машинах і тому всі вони купчилися біля нашої, говорячи: "О, подивися, товаришу, американець має зірку на машині".

Полковник взяв червоний олівець, і ми позначили кожний на своїй мапі місце нашої зустрічі. Потім я дістав пляшку тризіркового коньяку, яку нарочито привіз для подарунку, і запропонував полковникові. Він в свою чергу віддав її Марії, і ми всі усміхалися один до одного.

Зі мною не було нікого, хто міг би говорити по-російськи, але я мав шофера, що говорив по-польськи. Тож, і полковник послав по офіцера, що говорив польською мовою. Це був дуже молодий майор. Розмова, що була до його приходу досить жалюгідною, пожвавішала. В цей час натовп росіян товкся навколо моїх бронемашин. Випробовували гармати, говорили один до одного по радіо, відкривали й закривали ляди і взагалі поводили себе так, як люди з-під восьмого градусу x) на відвідинах військової виставки. Раз-по-раз лунали стріли чи то з англійської рушниці чи з одного з автоматів, що здебільшого не попадали в ціль, а викликали лише гучний регіт присутніх та соковите ляскання по спинах.

Полковник повідомив командира дивізії про наш приїзд. Той наказав відшукати нове приміщення для штабу і потурбуватися про сніданок. Отже, полковник вибрав хороший будинок, і я, Гаррі, десяток російських майорів та капітанів, а також Марія пішли снідати.

Я хотів би, щоб Військове Управління мало змогу бачити, як росіяни вибирають собі приміщення для штабу. Полковник оглянувся на сусідні будинки, вибрав з них найкращий і сказав: "Я візьму цей." Негайно до будинку поскакало кілька козаків, зіскочили з коней і великими кроками пішли всередину. Розлігся грюкіт і тріск. Кілька разів я чув брязкіт розбитого скла, тріск поламаного дерева, правдоподібно дверей, нарешті голосний гуркіт, вереск - двері розчинилися настіж, і двоє підстаркуватих німців вилетіли з них, напевне підштовхнуті великим російським чоботом. Не встигли вибігти німці, як у дверях з"явився козак, несучи за комір і штанці німецького хлопчика. Багато це було шуму від зламаних дверей і розбитого скла. В такий спосіб займалося нове приміщення штабу.

Коли ми зайшли до кімнати, на столі вже стояли всі консервовані фрукти, які знайшлися в будинку. Незабаром увійшли дві приємні на вигляд російські дівчини, несучи сковороду з яєшнею та інші страви. Я подумав спершу, що вони належать до гурту супутниць певного типу, але згодом довідався, що одна з них - єфрейтор піхоти, а друга - капітан кавалерії.

Широкими кроками увійшов полковник і, здавалося, лишився цілком задоволений з того, що застав. Він узяв мою пляшку тризіркового коньяку та пляшку, подаровану Кларком, і налив усім повні шклянки. Я дивився на це з цікавістю. Раптом всі підвелися, і полковник сказав громовим голосом: "Трррууууман, Стааліііін, Черррчіллл." Після цього кожен цокався своєю шклянкою з усіма.

Потім вони пили. Я навмисне сказав "вони" пили, бо всі присутні там росіяни перехилили шклянку коньяку єдиним духом. Ми з Кларком випили лише по ковтку, і то моє горло горіло кілька хвилин. Росіяни вибухли сміхом і дали нам зрозуміти, що американці є смішна, жеманна раса, бо ж як це

---

x) Очевидно, автор має на думці африканських дикунів. О.С.

ми не можемо випити малої чарки коньяку.

Привиди героїв Дикого Заходу підсміювалися з нас, і я бачив, що престиж американських фронтових днів залежить від нас. Ми з Гаррі встали і одним духом вихилили коньяк. А потім, знесилені з очима, повними сліз, намагалися показати, що ми ввесь час збиралися саме так вчинити.

Наступна річ, яку ми спізнали, була шклянка горілки перед кожним. Росіяни знову встали. Ми підвелися обережно, трохи непевні себе, а полковник запропонував: "Амеррика, Рооссія, Англія" - і знов почалося цокання... Це заняття повторювалося кожного разу, коли новий офіцер заходив у кімнату і аж доки я не був украй п"яним.

Під час сніданку ми дали полковникові коробку цигарок і таким чином довідались дещо про причини, що змушують мільйони німців тікати від росіян. Він понишпорив у кешенях, але не знайшов російських цигарок, щоб дати нам в заміну. Очевидно, рівновага інтернаціональних приязних відносин захиталася. Полковник покликав ефрейтора і пошептав йому щось на вухо. Ефрейтор з кількома особами вийшов. Через дві хвилини я почув знадвору галас обурення, після чого повернувся ефрейтор, несучи 8 коробок німецьких цигарок, які й віддав полковникові. А полковник презентував їх нам і з великим самохвальством сказав: "Німецькі, але добрі."

Незабаром ввійшов командир дивізії. Це був цілком інтеліґентний чоловік, з яким можна було вести розмову. Я пояснив йому, що мене післав мій генерал, щоб я привіз члена російського штабу до Американської Головної Кватирі. Командир сказав, що він сам поїхав би зі мною.

Тоді я пояснив, що між нами і американською лінією є ще багато озброєних німців. Він висловив незадоволення, чому я не роззброїв всіх німців між Ельбою і Балтикою, а я пояснив, що мав із собою лише сто осіб. Він зрозумів моє пояснення, докинувши кілька зауважень про те, як багато боїв мусіли вони витримати. Я сказав йому, що ми також мали бої після Нормандії.

Нарешті командир дивізії просив переказати моєму генералові, щоб він зустрівся з ним в церкві в Любц. Я мусів вертатися назад до Людвіґслюсту з цим дорученням, взявши з собою молодого майора, що говорив по- польськи і який ще й досі був зайнятий проголошенням тостів.

Під час церемонії нашого сніданку війна припинилась. Усе почалося спочатку. Я дивувався, як росіяни витримують весь цей лікер. І знайшов відповідь: вони не витримують. Я спостерігав одного командира, коли він видавав наказ до атаки. Хитаючися вийшов з будинку на площу, де зібралися його офіцери, жваві з записними книжками в руках. Постояв з хвилину, витяг мапу - другим боком до офіцерів, так що ніхто нічого не міг бачити - і почав мурмотіти щось, на зразок "ми йдемо звідси до оцього місця, а потім підемо до цього місця", весь час показуючи на мапі, що її не можна було бачити. Я не розумів багато по-російськи, але з того наказу я зрозумів стільки ж, як і кожен з присутніх.

Він продовжував своє мурмотіння, а офіцери переглядалися між собою, наче говорячи: "а старий знову випив". Потім вони сховали записні книжки і гукнули: "Гей, банда, після цього переходу матимете горілку. Ходімо!" Кілька тисяч ощасливлених росіян вистрелили в повітря, і чарівна колона ви-

рушила, звиваючись вниз по дорозі.

Повертаючись до Любц, я якось оглянувся і мало не випав з башти. На місці гармаша- асистента Кларкової бронемашини стирчав наш п"яний російський майор, подібний до домкрата. Маючи в одній, руці рушник, а в другій величезну бритву і загадково посміхаючися, намагався він поголити гармаша.

x x x

Нарешті ми прибули до Любц. Трохи пізніше я повернувся до Людвіґслюсту і рапортував своєму генералові, що покладене на мене завдання виконав.

Переклад з англійської

Оксани Соловй.

=====

З НАУКИ Й ТЕХНІКИ

Науковцям американської армії вдалося встановити контакт з місяцем. Зроблено це з допомогою "радару". Радар - це прилад, що з допомогою коротких радіохвиль дозволяє визначити положення та віддаль предмету, напр., літак або скупчення електричних наснаг у повітрі, без огляду на височину. Як відомо, радіохвилі в своїй суті такі ж самі електро-маґнетні хвилі, як світло, і тим більше наближаються своїми властивостями до цих останніх, що менша їх довжина. До цих властивостей належить також здібність рефлексії-відбиття від якогось предмету, що стоїть на дорозі хвиль. Як дзеркало відбиває світло, так металеві предмети відбивають короткі радієві хвилі, що їх висилає радар. Довжина цих хвиль сягає від одного до 10 см. Радар виконує ролю не тільки радіо-висильні, але також і ролю радіо-приймача, бо реєструє відбиті хвилі, що до нього вертаються. Доки вислані ним хвилі не натрапляють на жодну перешкоду на матовій шибі апарату, ми бачимо просту ясну лінію. Якщо ж ці хвилі знайдуть на своїй дорозі який-небудь предмет, світляна лінія починає дрижати, викривлюватись, і з форми її викривлень, їх величини та положення на шибі роблять висновок, що зустріли ті хвилі: літака, гарматень чи просто електро-магнетні збурення в повітрі.

Радар винайшли американські вчені ще 25 років тому, але розвинули й удосконалили його щойно в теперішній війні. Використовували його не тільки в обороні теперішніх літаків /битва за Лондон 1940 р./, але й проти торпед, мін та підводних човнів. Власне цей радар у морській війні дав можливість аліянтам усунути загрозу німецьких підводних човнів. Цей же прилад дозволив нічним бомбардувальникам вишукувати ворожі об"єкти і досить влучно скидати свої бомби. Нічні винищувачі могли наосліп вишукувати ворожі літаки та нищити їх також завдяки радарові.

Але тепер, коли війна закінчилася, вживають його з суто науковою метою. В майбутньому вчені зможуть з допомогою радару викривати електричну наснагу в стратосфері, що спричиняє збурення в радіосполученні. Цим буде поліпшене радіопересилання. Ученим удалося з допомогою радару вислати сиґнал на місяць, і за 2,4 секунди він повернувся назад до апарату. Місяць віддалений від землі на 385.000 км., це значить, що вислана радіохвиля мусіла пройти 770.000 км. туди й назад. Зваживши, що швидкість хвилі становить 300.000 км. на секунду, вона потребує на цю дорогу 2,4 секунди. Так і було: за 2,4 секунди апарат показував скривлення світляної лінії на шибі візора.

У зв"язку з установленням контакту з місяцем при допомозі радару в науковому світі повстало багато фантастичних, а часом і реальних плянів на майбутнє. До них належить плян пересилати депеші з Н"ю-Йорку до Парижу за посередництвом місяця, як це подало до відома міжнароднє товариство телефонів і телеграфів. З Н"ю-Йорку висилатимуть сиґнали, використовуючи місяць, як дзеркало. Але сполучення можливе буде тільки тоді, коли місяць видно буде з обох місцевостей.

Побільшений та вдосконалений радар дозволить вияснити тайну кратерів місяця та встановити, чи це не сліди могутніх вулканів, або метеорів, що падали на місяць.

Учені, що правда, погодилися на тім, що на місяці немає життя, бо його атмосфера дуже рідка і немає вогкости. Але тільки ці нові методи дадуть можливість ствердити, чи нема в гірських проваллях місяця вогкости. Та астрономи не зупиняються на місяці. Їх непокоїть питання, чи земля зі своїм органічним життям - справжній виїмок у всесвіті, чи й на інших планетах також існує життя. Щоб вияснити цю справу, докладатимуть усіх зусиль, щоб збудувати могутній радар та з його допомогою встановити контакт із двома сусідніми планетами - Марсом та Венерою.

В. Б.-Н.

—o—o—

x x
x

Як подумаєш: хочеться жити і жити,
Кохавши степ жаданий,
Бо, оманливий світ, що мені не кажи ти,
Не ми тобі - ти нам даний.

Та чорніє ж над обрієм чорна година,
Як пляма у світлім оці,
І багато тих кроків іще до мети нам,
А смерть на кожному кроці.

30.11.1944. Петро Карпенко-Криниця.

З ХРОНІКИ ТАБОРОВОГО ЖИТТЯ.

КЛЮБ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ в таборі ім.М.Лисенка в Ганновері організувався в лютому місяці 1946 р. спочатку як гурток самоосвіти. Завданням цього гуртка було: об"єднати найбільш активну частину молоді з метою підвищення її загально-освітнього і культурного рівня та підготування організаторів білш широкого загалу молоді табору.

Протягом лютого, березня і квітня Самоосвітній Гурток об"єднав коло себе біля 30 осіб і провів лекції-бесіди на такі теми: "Матеріялістичний і ідеалістичний світогляди", "Леся Українка і її творчість", "Основи здорової національної політики", "Кохання, шлюб, родина і її значіння в житті нації", "Хмельницький і його доба", "Петлюра", дві лекції на тему "Кропивницький і український театр", "Бактеріологія", "Сусіди і ми", "Хвильовий", "Новітнє мистецтво Франції", "Українська молодь під двома окупаціями" і "Літературний суд по твору Коцюбинського "Що записано в книгу життя".

Крім цього Самоосвітній Гурток організував вечір для молоді, виступ спортовців, та періодично влаштовував забави. Члени Гуртка провадили вивчення англійської мови серед людности табору по бльоках і брали активну участь в громадському житті табору. На початку квітня за ініціятивою Гуртка створено редколегію часопису "Через терни", яка в кінці квітня випустила перший номер його.

Два місяці роботи Самоосвітнього Гуртка виявили певні кадри молоді, які можуть і хочуть провадити культурно-освітню і національно-виховавчу роботу і висунули потребу більш широкої організації таборової молоді.

Отже, на початку травня організовано Клюб Української Молоді, який поставив своїм завданням охопити вже більщ ширші кола молоді і поширити форми роботи серед неї. Основними завданнями Клюбу є: Підвищення загально-освітнього рівня таборової молоді, виховавча робота серед неї, піднесення рівня національної свідомости, підсилення фізичного розвитку молоді та організація розумних та корисних розваг.

Вже сьогодні при Клюбі існують: Гурток Самоосвіти, Гурток вивчення англійської мови, спортовий гурток з секціями гімнастики, легкої атлетики, футболу і волейболу, літературний гурток. Клюб має свою бібліотеку й читальню. В найближчий час при клюбі буде організовано хоровий і драматичний гурток, гурток боксу, шахова секція.

З метою всебічного розвитку молоді робота Клюбу побудована в той спосіб, що для всіх членів, не залежно від того, до якого гуртка він належить, провадяться щотижня по понеділках загальні лекції-бесіди самоосвітнього й виховавчого характеру. Проектується також введення обов"язкової ранкової фізкультури для всіх членів Клюбу.

Кожен гурток при Клюбі працює за своїм планом. Робота гуртків координується Правлінням Клюбу. В червні місяці Правлінням Клюбу намічено провести таку роботу: 5 загально-клюбних лекцій-бесід на теми про виховання характеру українського юнака та виховання національного світогляду, 5 засідань Самоосв. Гуртка по питанням української літератури, укр. нац. руху та

атомової енергії. Регулярно, три рази на тиждень, має працювати гурток вивчення англійської мови. Два рази на тиждень має працювати хоровий гурток і драматичний. Раз на два тижні - літературний гурток, три рази на тиждень - гурток гімнастики, по два рази на тиждень гуртки волейболу /жіноча й чоловіча команди/, футболу й легкої атлетики.

Щосуботи і щонеділі спортовий гурток Клюбу влаштовує змагання по футболу з футбольними командами інших таборів. В п"ятницю влаштовуються гри на свіжому повітрі для всіх членів Клюбу, в суботу й неділю ввечері - забави для молоді всього табору. Крім цього в червні місяці намічено провести екскурсію до Зоопарку, міжтаборову нараду спортовців англійської окупаційної зони, курси для футбольних та волейбольних суддів і фестиваль молоді. Редколегія журналу "Через терни" має організувати ще гумористичний часопис Клюбу.

Клюб Української Молоді в Ганновері вважає, що найдоцільнішою методою роботи серед молоді є метода охоплення молоді в одну загальну організацію, яка синтезувала б як фізичний так і культурно-національний розвиток її. Робота серед молоді мусить бути організована в такий спосіб, щоб кожній молодій людині дати можливість працювати в тому чи іншому гуртку в залежности від її схильности, але водночас притягнути для виконання мінімуму самоосвітніх і національно-виховавчих завдань та фізичної культури. Клюб має підготувати кадри широко освіченої, національно-свідомої, сильної духом і волею та фізично здорової української молоді.

---- о ----

АГРОНОМІЧНА ШКОЛА. В таборі ім.М.Лисенка в Ганновері 11. травня відкрито Агрономічну школу, де викладаються такі дисципліни: садівництво, городництво, бджільництво, зернові культури, тваринництво, годівля тварин, молочарство, ветеринарія, рибоводство, технічні культури, зокрема тютюн, прядівні культури і олійні, цукровий буряк і цукрова тростина. Крім цього до курсу входять загально-освітні дисципліни: українознавство, математика, фізика, хемія, географія в мандрівках та загально фахові: грунтознавство, ентомологія, фітопатологія, ботаніка, організація та економіка. Курс навчання короткотерміновий - 5-6 місяців. Агрошкола має 126 слухачів віком від 18 до 56 р.

ТЕАТРАЛЬНА СТУДІЯ. в таборі ім.М.Лисенка розпочала своє навчання у вересні 1945 року. Силами Студії було поставлено на таборовій сцені, а також на сцені укр. табору в Білефельді інсценізацію оповідання Б.Грінченка "Олеся" під назвою "Сміливе серце". Студія готується до вечеру водевілей: "Дорогий поцілунок", "Не зраджуйте своїх чоловіків", "Хто він?", а також готує постановку одноактівки "Як ковбаса та чарка, то минеться й сварка". Склад Студії 30 осіб.

ЛІКАРНЯ ТАБОРОВА розрахована на 50 ліжок. Приміщення добре відремонтоване та обладнане. При лікарні організована також поліклініка для прийому хворих, що можуть лікуватись амбулаторно. В поліклініці працюють високо-кваліфіковані медичні робітники, зокрема проф. внутрішніх хвороб і проф. окуліст, лікар хірург-гініколог, є своя невеличка аптека, кварцовий кабінет. Щомісяця амбулаторія обслуговує біля 2.000 хворих.

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ СВОЮ РІДНУ ЛІТЕРАТУРУ?

-.-

Відповіді

на питання, що вміщені в ч.І журналу "Через терни"

1. а/ З поеми "Гайдамаки".
   б/ З "Посланія і мертвим і живим"...
   в/ З поеми "Кавказ".
2. Писав про Шевченка Олександер Кониський у вірші "На похорон Шевченка".
3. Про Шевченка і Франка.
4. Був то Т.Шевченко
5. а/ П.Куліш написав вірш "Квіти з сльозами, сльози з квітками".
   б/ Ганна Барвінок /дружина Пантелеймона Куліша/ написала оповідання "Квіти з сльозами, сльози з квітками".
6. Доля /Шевченків вірш "Доля"/.
7. Ольга Косач писала під псевдонімом Олени Пчілки.
8. М.Драй-Хмара /див.збірку "Проростень"/.
9. Народ /це народня приказка/.
10. "Хіба ревуть воли, як ясла повні" /Панаса Мирного/.

--- о --- --- "о" --- --- о ---

Найкращі наші поети жили й творили з глибокою вірою в те, що московська "ніч безрадісна, осіння", яка придушила Україну, мине, "що скоро день засвітить, що сонце наше вже встає, що хід його спинить ніщо не зможе в світі!".

Подаючи тут уривки з творів деяких наших поетів з часів передреволюційних, уривки повні сподівання кращого майбутнього для нашої Батьківщини та заклику до праці й боротьби за це краще майбутнє, пропонуємо в кожному окремому випадкові визначити автора, а для більших або широко відомих творів, з яких взято уривки, це й назву їх.

1.

Удосвіта встав я... Темно ще надворі...
Де-не-де по хатах ясне світло сяє,
Сяє ясне світло, як на небі зорі...
Дивуюсь, радію, у серця питаю:
"Скажи, віще серце, чи скоро світ буде?"

"Ой, скоро світ буде,
Прокинуться люди,
У всяке віконце,
Засіяє сонце"...

2.

Прийде та година,
Що ділами, не словами,
Оживе Вкраїна!

3.

Хто раб? Хто подоланий?
Тільки той,
Хто самохіть несе ярмо неволі!

4.

Вставай, хто живий, в кого думка повстала!
Година для праці настала!
Не бійся досвітньої мли, -
Досвітній огонь запали,
Коли ще зоря не заграла.

5.

Старий |роздражнений|: А ти що робиш? Ти?

Тірца: Людей будажу.

Старий |укладається вигідніше. З призирливим сміхом|:
Збуди ж мене, як прийде час визволу!

Тірца: Для тебе він ніколи не настане. |Волає|: Гей,
Хто живий на сім побойовиську?!

6.

... Швидко дзвони в Україні
Залунають, загудуть...
Швидко нас великі тіні
Під стягами поведуть...

Час горіння... Час світання.
О, який прекрасний час!
Криком щастя і страждання
Україна кличе нас.

7.

Розкішний степ... Убогі села...
Це ти, мій краю чарівний?
Мій рідний край такий веселий,
Мій рідний край такий сумний!

Як часто я в своїх надіях
З тобою, краю мій, живу,
Бо вірю я - не тільки в мріях -
Ти будеш вільним наяву...

Твої сини на всі дороги
Старцями вбогими пішли;
Давно чумацькі круторогі
Вони попродали воли.

Давно степи свої широкі
Вони задурно віддали,
Гаї ж розкішні і високі
Другії власники звели.

Нащадки прадідів дебелих,
В ярмі ідуть твої сини...
Мій рідний край такий веселий,
Мій рідний край такий сумний!

А все ж надійним вільним жаром
Твої сини вже розпеклись.
О, краю! Може незабаром
Ти будеш вільним, як колись.

Розкішний степ... Убогі села...
Це ти, мій краю чарівний.
Мій рідний край такий веселий,
Мій рідний край такий сумний!

8.

... Встане Україна

І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить, -
І помоляться на волі
Невольничі діти.

9.

Тебе... тебе забути нам? Ніколи!
Поки життя хоч іскра в серці є,
Поки, мов крига, груди не схололи,
За щастя я боротимусь твоє,
О, краю мій, найкращий між краями,
Зруйнований катівськими руками!
Коли б ти став великим, як колись,
І незалежним від усіх, як здавна;
Коли б вернулась твоя доля славна -
Пісні мої - як хвиля б полились...

1о.

... Вірю в силу духа
І в день воскресний твойого повстання.

... прийде час і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом,

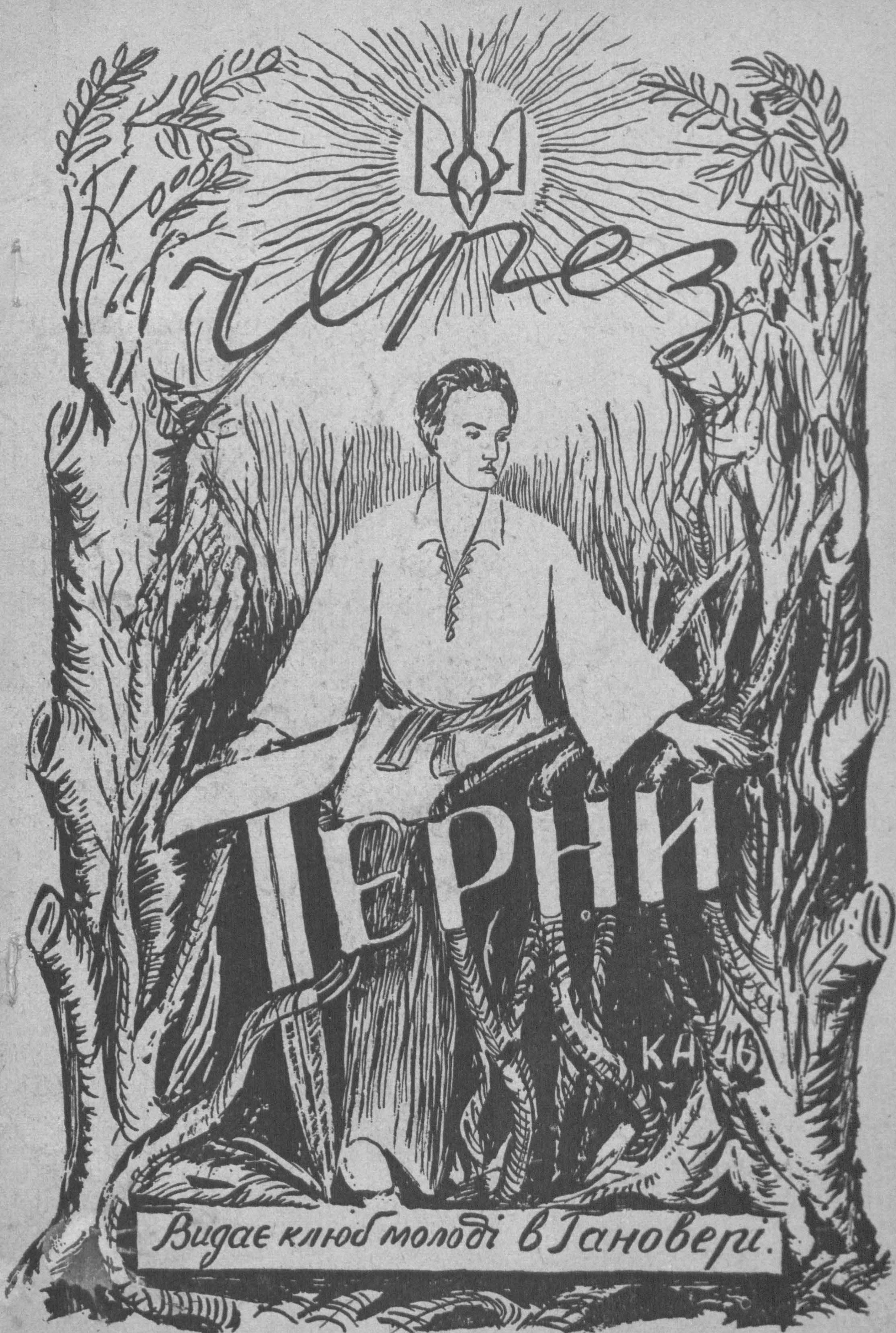
Покотиш Чорним морем гомін волі,
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі.

"о" ---

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

"Через Терни" видає Клюб Української Молоді в Ганновері,
Мьокерштр. 26. Редагує колегія.

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

N1

В/шановному Земляку Ф. Ю. [illegible]

[illegible]

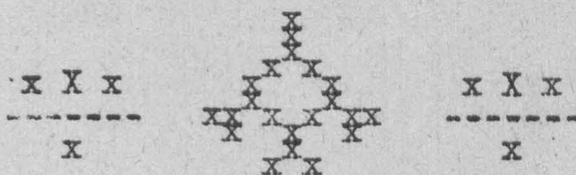
13.5.46.
Аугсбург.

КВІТЕНЬ 1946 р. Ч. 1.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

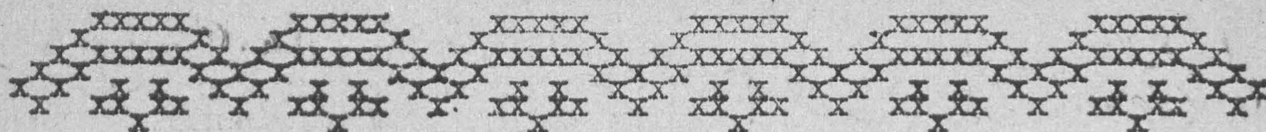
Зміст:

-.-.-.-.-.-.-

Увага!

На ст.14 в статті "Україна непоборна" перший рядок згори надруковано: "15. листопада 1918 р.", треба читати "15. листопада 1878 р.". Просимо виправити помилку.

НАЙВИЩИЙ НАМ ПРИКАЗ.

Зродились ми великої години
З пожеж війни і полум"я вогнів,
Плекав нас біль по втраті України;
Кормив нас гнет і гнів на ворогів.

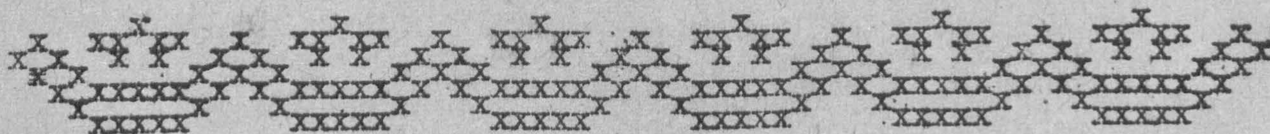
І ось ідем у бою життьовому -
Міцні, тверді, незломні мов граніт,
Бо плач не дав свободи ще нікому,
А хто борець, той здобуває світ.

Не хочемо ні слави, ні заплати,
Заплатою нам радість боротьби:
Солодше нам у бою умирати,
Ніж в путах жити, мов німі раби.

Доволі нам руїни і незгоди;
Не сміє брат на брата йти у бій!
Під палаючим прапором свободи
З"єднаєм весь народ великий свій.

Веде нас в бій борців упавших слава...
Для нас закон-найвищий то приказ:
СОБОРНА УКРАЇНСЬКАЯ ДЕРЖАВА
Міцна й одна від Сяну по Кавказ.

-"о"- !! -"о"-

ЗАВДАННЯ НАШОЇ МОЛОДІ.

Молодість! Це найкращий період життя як окремої людини, так і цілої громади - це рух вперед і запал. Молодь у житті суспільства чи нації завжди була активізуючим, революційним чинником і водночас чинником, найбільш палаючим ідеями. Молодь була, є і має бути завжди майбутністю кожного народу, його ростучою будучиною. Отже, зрозуміло, яке надзвичайне значення має для нації відповідне виховання молоді, об"єднання її в національно-свідому і активно-діючу громаду. Особливо важливим завданням є виховання молоді в умовах еміграції, коли тисячі й десятки тисяч юнаків відірвані від рідного краю, рідного народу, власної культури і власної землі, легко можуть губити своє національне, а в важких умовах еміграційного життя, і своє людське "я", свою людську гідність. Перед кожним свідомим українським громадянином і перед більш активною частиною самої молоді стоїть завдання першочергової ваги - о б " є д н а н н я м о л о д і і н а д х н е н н я ї ї в и щ и м и і д е а л а м и - л ю б о в и д о с в о г о к р а ю і н а р о д у , ч е с н о т а м и д у х о в о г о ж и т т я , в о л е ю д о ч и н у .

Цій меті має служити і наш часопис. Які ж найближчі конкретні завдання стоять перед молоддю? Перше і дуже важливе завдання є вироблення в нашої молоді с т а л о г о і м і ц н о г о с в і т о г л я д у . Мати світогляд, це значить знати, що є основою життя, в чому його сенс, які сили рухають життя людства і окремої людини, що є найвищими цінностями в житті людства, нації, громади, людини. Мати світогляд, це значить не плисти за течією, не бути тріскою, яка носиться по волі хвиль, не коливатися, як очерет від вітру, на всі боки, а бути твердим, стійким, певним з своєю власною лінією в житті, знати, що робити в найрізноманітніших ситуаціях і вміти це робити, вірити в свою правду і мати волю цю правду захищати всім своїм життям. Людина, яка має вироблений світогляд, ніколи не розгубиться, уміє оцінювати всі події, які відбуваються навколо неї. Тільки з сталим світоглядом людина здібна до творчої праці, до керівництва іншими, до чину. На жаль, у великої кількости молодих, а також і старших людей немає виробленого світогляду, немає твердого грунту під ногами. Пояснюється це у значній мірі несприятливими умовами духового життя, в яких знаходилась наша еміграція до останніх років. У інших світогляд виробився під тиском терористичних державних систем, духова суть їх викривлювалася цілком чужими для української психіки, для українського світосприймання ідеями, як, наприклад, ідеєю вищости певної нації, ідеями конечности насильства, терору, жаху. Завданням молоді є вироблення світогляду, який би базувався не на випадкових модних течіях, а на вічних істинах, на вічній величі людського духу. У виробленні світогляду молодого українця чолове місце мусить посідати вироблення спеціяльно національного світогляду. Український нарід протягом довгих років свого історичного існування був недержавною нацією, був нацією гнобленою і гнаною. Навіть після свого державного відродження він знову

швидко загубив свою державність. В останній війні наш нарфд зазнав знову нечуваних нищень в боротьбі за своє національне існування. Протягом сотень років і навіть в недалекому минулому, а подекуди і зараз, визнання своєї національної приналежности, боротьба за своє національне існування для українця закінчувалась найгострішими рапресіями. Як наслідок - тисячі й десятки тисяч українців зрікались і ще й сьогодні зрікаються свого національного "я". На такому фоні вихованнй національної гідности, виховання твердого національного світогляду є завданням першорядним.

Другим важливим завданням, яке стоїть перед молоддю, є вироблення волі. Кожна людина обов"язково мусить чогось хотіти, до чогось прагнути, за щось боротися - без цього вона мертва людина. Але мало хотіти, мало мати ідеї, треба мати волю до здійснення цих ідей. Всі явища суспільного життя, ідея є витвором людської думки. Але для того, щоб ідея була жива, щоб вона творила, потрібна людська воля, яка б переводила думку в чин. Тільки волеві люди є дійсними будівниками життя, є неоцінимим скарбом кожної нації. У першій ліпшій галузі життя ми можемо знайти тисячі прикладів, що стверджують це. Найвидатніші вчені, дослідники нових країн, полководці, державні діячі - були перш за все люди сильної ідеї і міцної волі. Вироблення волі має провадитись щодня, що хвилини, на кожному кроці життя, у дрібницях і у великих поступованнях. Треба призвичаїтись боротись з своїми поганими звичками, подолувати лінивство, боротись з пасивним спогляданням. Щодня терба ставити собі завдання і виконувати їх, перемагаючи всі труднощі, які стають на шляху до здійснення поставленої мети. Коли людина без бажань, без прагнень, без ідеї - мертва людина, то людина без волі - напівмертва. А в наслідок певних умов виховання, ми зараз серед молоді бачимо багато людей позбавлених волі, або дуже мало волевих.

Тоталітарні устрої завжди прагнули виховати маловолевих індивідів, масу, яка була б аморфним будівним матеріялом, сліпим виконавцем. Як часто ми зустрічаємо серед нас людей, які накреслюють собі прекрасні пляни, але не виконують їх, мають чудові ідеї, але не втілюють їх в життя, мають певні світоглядові засади, але пливуть по волі течії. Їм бракує волі перевести думку в чин. А скільки ми знаємо людей, що не мають волі обмежити свої найдрібніші негідні звички! Цю спадщину минулого ми мусимо навчитись нещадно поборювати. Плекання волевої молоді, молоді, не лицарів красивих слів, а лицарів дії - є нашим найістотнішим завданням.

Третім завданням, що стоїть перед молоддю, є освіта як фахова, так і загальна і в першу чергу щоденна самоосвіта. Якщо фаховій освіті нашої молоді загалом приділяють належну увагу майже всюди, де скупчена наша еміграція, і немає жодного табору, де не було б тої чи іншої професійної школи чи то професійних курсів, то загальній освіті і зокрема самоосвіті приділяють надзвичайно мало уваги. Загальний рівень культури української еміграційної молоді досить низький. Часто-густо молодь не знає звичайних чужоземних слів і виразів, майже не знайома з величнішими творами всесвітньої літератури та мистецтва, дуже рідко хто з молоді має уявлення про філософські, релігійні рухи, про останні досягнення в окремих галузях науки, більше того, велика кіль-

кість нашої української молоді не знає добре історії власного народу, його літератури, української культури, розвитку української національної думки. Ще гіршим є те, що в наслідок певного виховання питання розвитку людської культури, оволодіння висотами досягень людського духу навіть не притягають нашу молодь. Коли кожен з молоді прагне оволодіти тим чи іншим фахом, стати спеціялістом, оволодіти, так би мовити, матеріяльними досягненнями цивілізації, то ми, на жаль, не бачимо такого самого активного прагнення у молоді до того, аби стати культурною і високо-освіченою людиною. В наслідок певна вузість, навіть безідейність, частини нашої молоді, прагнення до задоволення лише тваринних потреб - добре поїсти, випити, потанцювати тощо. Між тим треба не забувати, що матеріяльні добра ніколи не пірвуть людину до високого чину, ніколи не піднесуть її на вищі щаблі життя. Честь, слава, добре ім"я, гідність себе - все це дорожче не тільки хліба, чи самогону, але дорожче навіть самого життя. Що штовхало і штовхає великих геніїв слова чи пензля, музики чи науки до найвищих щаблів творчости - гроші і матеріяльні вигоди, чи їх неспокійний, великий дух? Звичайно - дух. Бо той, хто працює виключно для вигоди, може бути в найкращому разі лише ремісником. А для того, щоб мати великий дух, потрібно що року, що дня підносити свою духову культуру, пити з всесвітнього джерела духової творчости, дивитись широко розкритими очима на світ. У короткій вступній статті ми не можемо докладно зупинятися на методах самоосвіти і не є це сьогодні нашим завданням. Але на сторінках нашого часопису ми докладно зупинимось на цій важливій ділянці роботи серед молоді.

Дуже складним завданням, яке стоїть перед кожною молодою людиною є вироблення свого характеру. Людей ідеального характеру немає, та й розуміння ідеального характеру є справою дискусійною. Але взявши в основу ідеального характеру такі засади, на яких ми вже спинялися, а саме: наявність і сталість світогляду, волевість, культурність, ми можемо все ж окреслити ті риси харктеру, до яких мали б ми прагнути.

Честь, сміливість, відданість справі, захист чести свого народу, своєї громади, родини, своєї власної чести, витриманість, почуття товарись-кости, моральна поведінка у приватному житті, зокрема чесність в грошових справах, в коханні, принциповість поведінки, гідність себе, розуміння і точне виконання своїх обов"язків, дисциплінованість, повага до інших людей і толерантність у взаємовідносинах з іншими, додержання слова, культурне поводження у громаді, в родині, витривалість духова і фізична, скромність - ось низка тих духових чеснот, які, мабуть, не викличуть дискусії щодо того, що саме вони є рисами ідеального харктеру.

Коли до цього додати, що молода людина не має замикатися в собі, мусить бути громадською, енергійною, вміти працювати, але вміти і бавитись, мусить прагнути бути веселим товаришем, відданим приятелем, чесним в коханні, а в родинному житті гарним чоловіком, дружиною, добрим батьком, матір"ю - ми могли б сказати: "Добре було б бути саме таким." Більшість цих чеснот цілком можлива до здійснення. Ми знаємо приклади і в старій і в новій історії людства, зокрема нашої нації,

великих чеснот. Хіба не є нашим світлим генієм Великий Кобзар України Тарас Шевченко з його безмежною любов"ю до України, хіба не світять нам ясним полум"ям з історії минувшини постаті Богдана Хмельницького, Сагайдачного, Павла Полуботка, хіба не схиляємо ми свою голову перед Байдою, який загинув, але не зрадив своєї віри?

Чи не охоплює нас подив перед світлою постаттю Лесі Українки, яка все своє життя горіла ідеєю і є для нас прапором перемоги великого духу над хворим тілом? Чи не є для нас чудовим зразком Басарабова, яка воліла прийняти тортури, ніж зрадити своїх товаришів? Чи забудемо ми коли безіменних героїв Крут та Базару, які вмирали, але не відступали.

Ми знаємо тисячі і десятки тисяч молодих, повних сил і життя людей, які з посмішкою зустрічали смерть в катівнях НКВД, польських тюрмах, німецькому Гестапо, концентраційних таборах та в"язницях, але не згинались, не схиляли свого прапора, не зраджували своїх друзів.

На всьому великому жертвенному шляху українського народу ми бачимо приклади великих характерів, приклади героїчних вчинків, приклади великої любови до волі і великої ненависти до гноблення, приклади перемоги духа над тілом.

Український національний прапор ясний і світлий: голубий, як українське небо і золотий, як українське поле, вже сотні років переходить з рук в руки від одного великого сина чи доньки України до другого, від одного покоління ентузіастів української національної ідеї до другого, тримається на збройною силою, не силою матеріяльною, а великим духом, вічним духом нації.

Нашим завданням, завданням української молоді в еміграції є бути готовим прийняти цей прапор, з честю тримати його і передати незаплямованим, таким же світлим і ясним, наступним поколінням.

А для цього ми мусимо добре готуватись, аби бути гідними носіями української національної ідеї, гідними носіями вічних всесвітніх, але завжди нових людських ідеалів добра, правди, волі.

Ми знаємо, а багато і не знаємо, прикладів відданої любови, самопожертви за друзів, гідної поведінки, смідивости і відваги. Коли ми добре придивимось, то і в нашому щоденному оточенні ми бачимо світлі приклади дружби, принциповости, сміливости, відданости справі, обов"язковости, слух"яности і палкости.

Ю.Терн.

"" - о - ""

Людям не бракує сили, але бракує волі.

Віктор Гюго.

- " -

Нужда є джерелом сміливости духа, гостроти розуму й енергії чину.

Дрюден.

- " -

Поборені труднощі не тільки вчать нас перемагати, але й гартують до майбутньої боротьби.

Шарпе.

- " -

Кожен сам собі визначає ціну; ми стаємо великими чи малими в залежності від нашої волі.

С.Смілес.

- " -

.М И .

-.-.-.-.-

Хай кожен з нас палкий фанатик,
Але ми знаємо і те, -
Що Доля нам не скаже: "Нате
Те, що від мене ви ждете."

Творім самі свою еліту,
Врізаймося у світ грудьми!
Самі розбурханому світу
Доказуймо, що ми є М И.

Самі ідім крізь бурі й війни
До свого Бога й алтаря,
Хай Україна Самостійна
Нам буде, як свята зоря!

М.С.

"§" .о. "§"

ДОРОГУ ДУЖИМ !..

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

Грохоче день - озвався дужих похід,
Знаменами замаявши в імлі,
Бо їм обійми розкрива епоха,
Слабих забувши скарги і жалі.

Їм сонце падає на горді лиця,
Німіє далеч від вогню в очах.
Їх зброя - все: і м"язи й кута криця,
Святих змагань жорстокість - їхній шлях.

Вони, грудьми рвучи сплетіння хащів,
Ідуть, як лицарі, і кожну мить
Готов з них кожен кинутись у пащу,
Щоб власним тілом звіра задушить.

Для них, що у пустель глухім полоні
Шукають щастя голубих оаз,
Немає слова "відступ" в лексиконі -
Тверда їх мова і твердий наказ.

Дорогу ж їм! Вітайте їхній похід
На всіх шляхах і закрутах стежок,
Бо їм обійми розкрива епоха,
Йдучи лиш тільки з ними - крок у крок.

Петро Карпенко-Криниця.

:!: -.- :!:

Хто очікує, що хтось призначить йому якусь працю на світі, - умре, поки щось зробить. Ловель.

- о -

Першою умовою в житті є зосередження енергії, а найгіршим лихом - розпорошення своїх сил. Емерсон.

СИМОН ПЕТЛЮРА І ЙОГО РОЛЯ В БОРОТЬБІ ЗА УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ.

|Тези по доповіді, прочитаній на Самоосвітньому Гуртку Молоді |."/

1. В історії майже кожного народу є імена, що вони не тільки гідні того, щоб бути вписаними в Пантеон того народу, але, більше того, вони стають символами - стягами цілої доби в народньому житті. Такими були, скажімо, постаті атенця Перікла, македонця Олександра, римлянина Юлія Цезаря, чеха Яна Гуса, німця Лютера, а в новітні часи - корсиканця Бонапарта, турка Кемаля, китайця Сун-ят-сена тощо. В нашій історії таким був Великий Гетьман Богдан Хмельницький. У житті й боротьбі українського народу в XX ст. аналогічне місце посідає провідник визвольної боротьби на Україні - Симон Петлюра.

Роля його визначається не кількістю багнетів, якими він у той або той період цієї боротьби порядкував, не обсягом підвладної йому території, але силою його духового впливу, який чинило на широкі маси українського народу саме ім"я Петлюри, в якому ті маси бачили втілення самої ідеї волі, незалежности, суспільної справедливости, бачили часто несвідомо, інтуїтивно. З цього погляду для нашої історії значіння Петлюри є чи не більшим, аніж значення американця Вашінґтона й італійця Гарібальді для їх країв і народів.

2. Петлюра - кров від крови й плоть від плоті народу українського, його глибинних сил. Його особистий і громадсько-політичний життєвий шлях відбиває прагнення і змагання того ширшого кола українського громадянства, зв"язаного органічно з народньою гущавиною, яке, усвідомивши себе національно й політично, шукало шляхів до волі і кращого майбутнього свого народу.

На початку століття Петлюра стає до лав українського національного авангарду на Великій Україні - до Революційної Української Партії |РУП|, що стала першою українською національною активною силою на схід від Збруча.

На прапорах РУП були написані гасла державної самостійности України й установлення для українського народу вільного і справедливого суспільно-політичного порядку. Складність суспільно-політичної й ідейної обстанови на тодішній Україні призводить до тактично-організаційного розламу РУП, від якої відривається непримиренна самостійницька група |Українська Народня Партія|, а також помірковані національно й соціяльно політики |Радикально-Демократична Партія| і, зрештою, група людей, які, дезорієнтувавшись у тогочасній складній національній і політичній обстанові, по суті, відходять від українського національного руху |Українська Соціял-Демократична Спілка|.

Позостала РУП |у складі якої був і Петлюра| приймає назву Української Соціял-Демократичної Робітничої Партії. Остання, принципово обстоюючи права українського народу на

"/ Тези ці рекомендуємо використати, як матеріял до відзначення дня смерти С.Петлюри. Ред.

державну самостійність, практично своєю метою ставить у національній частині своєї програми боротьбу за автономію України, вважаючи це за певний, більш або менш довготривалий етап у житті й розвитку Наддніпрянської України.

Вся діяльність Петлюри в період між двома революціями |1905 - 1917| була спрямована на те, щоб працювати над виробленням української політичної громадсько-дозрілої думки. Не будучи ні партійним теоретиком, ні лідером, ні просто професійним політиком, Петлюра віддав свої не абиякі журналістичні й організаційні здібности справі піднесення ступеня української громадсько-політичної свідомости, активно працюючи в керівництві українського журналу "Украинская Жизнь" |російською мовою| в Москві. Належачи до партії, Петлюра разом з тим завжди був чужий і далекий всякому вузькому партійництву й політиканству, виступаючи звичайно в політичному житті й на громадській ниві, як речник і оборонець широких, загально-національних проблем і завдань. Скромний, зовнішньо непоказний, він на перший погляд не справляв враження видатної з будь-якого боку постаті. До того ж він не цурався в своїй діяльности жодної, сказати б, "чорної" роботи |в журналістиці, наприклад, він насамперед почав виявляти себе в скромній ролі критика й рецензента|. Але, цікаво відзначити, що навіть у тодішню, непомітну зовні пору своєї діяльности, Петлюра справляв на людей, які його ближче пізнавали, незвичайне, сильне враження.

Характерно, що така, порівнюючи далека від політики, людина, як акад. Корш, буквально пророче визначила Петлюру, пишучи: "Українці самі не знають, кого вони мають серед себе. Вони гадають: Петлюра видатний редактор, патріот, громадський діяч тощо. Це все правда, але не вся правда. Петлюра безконечно вищий за те, що про нього думають. Він з породи вождів, людина з того тіста, що колись, у старовину закладали династії, а в наш демократичний час стають національними героями. Живе він при несприятливих умовах, не може виявити себе. Та хто знає, чи не зміниться все навкруги? А коли зміниться, буде він вождем укрїнського народу". Максим Ковалевський з приводу виступу Петлюри на Шевченковому святі в Петербурзі 1911 року сказав: "Из этого молодого человека будет толк."

Велетенська світова воєнно-політична криза 1914 року поставила організоване українство з обох боків Збруча у надзвичайно тяжкі умови. Тоді, як галицько-українська громадськість і частина емігрантів |Союз Визволення України| стає рішуче по боці центральних держав, сподіваючись на розгром Росії й створення в тих умовах Української Держави, більшість українського наддніпрянського громадянства не поділяє тих сподіванок і вважає за доцільне кинути організовані українські сили на допомогову акцію, так потрібну широким масам українського народу, земля якого ставала тереном жорстокої воєнної руїни. Ці міркування збуджують Петлюру виголосити на шпальтах "Украинской Жизни" декларацію ім"ям українських організованих кіл, яка закликала, в тактичних цілях, до льояльности українського громадянства щодо Росії.

3. Революція 1917 року відкриває перед українським народом можливості до відвертої акції, спрямованої на цілковите національне й соціяльне визволення. Вже весна 1917 року стає часом, коли організаційні здібності Петлюри вияв-

ляються перед широкими колами українства. У русі українських визвольних мас Петлюра стає однією з центральних фігур. Не бувши зовсім військовим, Петлюра стає, проте, головою Українського Воєнцького Центру |Український Генеральний Військовий Комітет| і першим військовим міністром України |Генеральним Секретарем Військових Справ Української Центральної Ради|. Це явище зовсім не випадкове. Хоч як сичали й насміхалися на адресу "войовничого бухгалтера" вороги з чужинецького табору, а подекуди дехто й з "земляків", глибоко "цивільна"постать Петлюри органічно зрослась із виникненням і роз - витком української мілітарної сили та з самою ідеєю збройної боротьби за волю й незалежність батьківщини. Під час, як в умовах жорстокої ідейної, політичної й воєнної кризи на початку 1918 р. треба було не словами, а ділом, активним чином стати в обороні молодої, тільки-но народженої української державности, ніхто інший, як скромний "цивіль" у вояцькій шинелі, Симон Петлюра, став на чолі "слобідських гайдамаків", щоб на підступах до української столиці та в самому Києві боронити українську самостійність і державність. Особиста скромність і брак честолюбства й амбіцій, характерні для Петлюри, змушують його до відходу від активної політичної діяльности на весні 1918 року.

Але це він не розуміє, як звільнення від обов"язків українського патріота і громадянина, що приводить його влітку 1918 р. до в"язниці. Повстання в листопаді того року,розпочате в обороні української державної самостійности, висуває Петлюру на чільне місце |член Директорії і Головний Отаман Війська УНР|, на якому він і залишається до дня своєї загибелі.

Тернистий шлях боротьби за українську волю і державність,з його успіхами, випробовуванням, перемогами і поразками, нерозривними, кровними зв"язками пов"язаний з іменем Петлюри. Хоч подекуди не всі українські національні сили об"єднувались у таборі, що на чолі його стояв Петлюра, проте і в очах широкого загалу народнього і для ворогів української визвольної акції Петлюра відтоді став символом українських визвольних прагнень і змагань. Свідомий своєї безмірно тяжкої й високої відповідальности, він мужньо-стоїчно несе хрест її, не заломлюючись і в найтяжчі, найкритичніші хвилини.

Віддавши себе служінню нації цілком, він остаточно зрікається всякого партійництва, вийшовши |на час боротьби, як він каже| з складу УСДРП. Абсолютно безсторонній, відданий тільки справі створення Української Народньої Держави, Петлюра прагне залучити до праці всі живі національні сили, помимо їх партійної приналежности. В моменти найскрутніших политичних криз, Петлюра залишається в таборі визвольної бо - ротьби зразком витривалости. моральної, духової й політичної.

Так було на весні 1919 р. у Вінниці і в Рівному. Так було в листопаді - грудні того ж року. У винятково тяжкі, здавалось би безнадійні для української визвольної справи моменти, коли серед політичних і військових чинників українського табору брали гору поразницькі і капітулянські настрої, рішучість і незламність Петлюри, його віра в конечність дальшої боротьби, стримувала катастрофу і нових сил надавала стомленим і зневіреним."Коли він говорив, - розповідають його друзі й співучасники, - тоді постать звичайної людини танула, зникала, відмінялась в постать велетня духу й волі. Обличчя його преображалося, світилося, горіло внутрішнім

вогнем палкої любови до батьківщини, його голос звучав твердо, рішуче, його слова були такі повні віри в перемогу й осягнення поставленої мети, так вимагали цієї перемоги, що ця віра передавалась війську, підіймала його дух, наче електризувала його, і воно, забуваючи всі труднощі, небезпеку, перенесені злидні і втому, відважно кидалося в бій."

Величезною історичною заслугою Петлюри перед українським народом є те, що його енергія і внутрішня духова сила були джерелом духу опору українського визвольного руху, що вони спричинились, величезною мірою, до того, що нерівна боротьба нашого народу тривала аж до 21 року, а не була зламана десь в перших фазах.

4. Опинившись за межами рідної землі, Петлюра залишається на тих же позиціях, залишається й далі палким і незлимим оборонцем ідеї збройної боротьби за українську волю, не зважаючи на ворожу акцію і зневір"я декого з слабих духом колишніх своїх соратників і однодумців. Зовнішньо безсилий беззбройний вигнанець, він лишається страшним ворогові, бо був символом боротьби проти ворожого панування на українській землі. Це стає причиною його трагічної загибелі, спричиненої злочинно-підступною рукою ворожого наймита 25. травня 1926 року. Ще до своєї смерти в тому ж 1926 році в статті "Пам'яти полеглих за Державність" Петлюра пише: "В дні свят Української Державности встають переді мною постаті лицарів і мучеників великої ідеї... |Вони| створили спільним чином свого життя найкращу легенду нації - легенду оружної боротьби її за своє право жити вільною й державно незалежною."

..." Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров"ю... ворожою і рідною. Кров закінчує глибокі процеси національних емоцій, усвідомлень, організаційної праці, ідеологічної творчости, всього того, що нація і свідомо і ірраціонально використовує для ствердження свого права на державне життя.

Кров, пролита для цеї великої мети, не засихає. Тепло її все теплим буде і в душі нації, все відограватиме ролю непокоючого, тривожного ферменту, що нагадує про нескінчене і кличе на продовження розпочатого..."

5. Наведене вище показує, в чому саме була сила й чари імени Симона Петлюри. Вони полягали не в геніяльности, не в надмірі талантів, не в якихось, сказати б, титанічних рисах духової постаті Головного Отамана.

Він не був ані винятковим політиком, ані спокушеним і рафінованим дипльоматом, ані видатним віськовиком-стратегом. Українська революція висунула з своїх лав людей високого громадського, інтелектуального й політичного рівня.

Визвольна війна породила талановитих полководців. У ті або ті фази визвольних змагань ті або ті особи очолювали провід молодої держави. Але українська маса не стала ані "грушев"янською", ні "винниченківською", ні "скоропадськівською", ні "павленківською" тощо, вона залишилась на загал "петлюрівською", бо саме в скромній постаті Головного Отамана таїлась та невичерпна живуща сила, яка була запорукою невмирущости української визвольної ідеї і яка притягала до Петлюри серця і помисли.

"Петлюрівська" традиція жертвенної боротьби була продовжена до наших днів майже всіма українськими національними групами, не залежно від розходжень ідейного або тактичного порядку, які між ними існують.

Петлюра - втілення віри у незалежність і правду українського визвольного дужання, у доконечність і неодмінність активного визвольного чину.

Таким він був для сучасників, таким і залишиться для наступних поколінь.

О.Ю.

-о-! " !-о-

НАВІКИ ТВІЙ.

"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-

Коли хитався п"яний бій
І очі нам вогнем сліпило,
І губи шерхли, вкриті пилом,
Молився я: - Навіки твій!

Коли сичав кривавий змій,
Жало встромлявчи у горло,
Я не ридав, - дивився гордо
І знову клявсь: - Навіки твій!

Коли ми впали в люті злій
На обезсилені коліна,
І струменіла кров орлина,
Із ран лилось:- Навіки твій!

І Ти ловила голос мій
На чорних згарищах руїни.
О, стоззора Україно,
Сто тисяч раз я твій, я твій!

1945.

Петро Кізко.

-!.:-о!о-:.!-

Ударить грім - хитаються світи!
Надійдуть хмари - метушаться люди.
І крики і відчай:"Ой, що то буде?..
Куди нам дітись і куди іти?!."

Куди іти? - питання це не нове...
Немає сонця? - Гляньте всі незрячі,
Он там, за хмарами, велике і гаряче,
Воно сіяє, світить і живе!..

М.Щербак.

ЛИЦАР, ЩО ВИЗВОЛИТЬ УКРАЇНУ.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

= Легенда =

Є такі повір"я, що в часі збурення Запорізької Січі характерник отаман Джендже́лій не захотів піддатись москалям і рівно ж не хотів іти під турка за Дунай. Він зібрав 3оо запорожців і пішов з ними світ заочі.

Коли запорожці прийшли до гори, прощаючись навіки з рідним краєм, їм вийшов якийсь дід назустріч і запитав:

- Чого прийшли сюди ви, діти?

- Січ нашу москалі спалили, зруйнували, волю задушили і козацьку Мати-Україну в кайдани закували. Тож нема де нам подітись. З москалями нам не жити й до бусурменів іти в прийми - серце не лежить. Нехай камінням краще станем! - Так відповів за козаків отаман Джендже́лій.

Кремезна постать діда розігнулась, його вже згаслі очі заіскрилися вогнем, зітхнув старий та й каже:

- Скидайте, діти, ваші шаблі та всі до одного.

І здіймали мовчки запорожці дамаські шаблі, що тисячі голів ворожих постинали, й на купу перед дідом їх зложили.

Поглянув дід навколо, очі вгору зніс - і полумінь велика спалахнула. Стопилися шаблі в огні, неначе б то не сталь була, а віск.

От розгорнув дід попіл, і вздріли всі великий меч, з обидвох боків гострий та блискучий, але тяжкий, тяжкий...

- Попробуйте-но, діти, хто з вас цей меч здолає підійняти! - озвався стиха дід.

І пробували всі та силкувалися, але для кожного він був тяжкий.

- А ну, пішліть гінців за річку, за Дунай, чи не знайдеться козарлюга, що зможе врушити цього меча.

Гінці, як вітер, полетіли, і ось на конях бистрокрилих Братерство Січове прийшло зза Тихого Дунаю.

- Попробуйте-но, дітки, хто з вас цей меч здолає підійняти! - озвався стиха дід.

І пробували всі та силкувалися, але для кожного був він тяжкий.

- То шліть гінців ще на Кубань, бо й туди пішла козацька запорожська сила.

Соколами полинули гінці, і на братній голос озвалося й присунуло Козацьке Товариство з-під Кубані.

-Ну, щож! Попробуйте й ви цього меча зрухнути, - озвався знову тихо дід.

І пробували всі та силкувались, але для кожного був він тяжкий.

- Ой, бачу, дітки, що нема такого межи вами, хто б подолав цей меч один підняти, - промовив смутно дід.

- Скажи, дідусю, нам, а хто ж його підніме і хто ним зможе воювати? - спитав отаман Джендже́лій.

- То буде, сину, з поміж лицарів могутній лицар, ще незнаний. Цей меч в його руках пером легеньким стане. Ним волю він здобуде, і лише тоді всміхнеться радісно стара козацька Мати-Україна.

- А як же буде зватись він? - отаман знову запитав.
- Є д н і с т ь буде Йому ім"я. Коли у боротьбі з"єднається брат з братом, коли серця в одно зіллються, коли запроданці й зрадники переведуться, - сказав востаннє сивий дід і крізь землю провалився.
А навкруги все зашуміло, загуло:
- Є д н і с т ь! Як грім в степу Дніпровім покотилося, відбилося луною об Кавказ і за Карпатами озвалось:

ЄДНІСТЬ!!!

С-к Проскуренко.

ТІРОЛЬСЬКА БРАНКА.
-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-

/Оповіданнячко/.

Золото, золото й золото пливло до рук молодого, суворого барона. Від холодної Прибалтики й до гористого Тіролю з"їздив він всі стежки й дороги, полюючи на емігрантів гетьмана Орлика. І за це вусатий Ягужинський, агент царя Петра, дарував йому золоті дукачі, а в додачу срібні карбовані грошу.
Німець-барон ощадно складав ці щедрі дарунки. Та одного дня не захотів він більше ані золота, ані срібла, а захотів ту красуню-бранку, що викрав її з Орликового намету для вусатого агента.
Тут і наскочила коса на камінь. Ягужинський не вступався ні на крок. Він знав, що ця красуня є одна з численного гетьманововового почету і за наказом царя Петра не смів він зоставити ані її, ані когось іншого з емігрантів тут у Европі.
Отож, не погодившись на добрім слові агент і барон схопилися за шаблі. Два блискучі леза схрестилися й брязнули в повітрі. Іскри посипалися на всі сторони. Одна шабля заспівала жалібненько, прорізала дугою повітря й встромилася в мокрий берег зеленоводного Інну.
Агент програв. Він підняв зброю і пішов геть, злісно блиснувши своїми вузенькими очима. Темніли гори в осінньому передвечір"ї. З-понад гір рвався вітер. Барон сів на коня і повільно рушив шляхом до свого дідичного замку. В його обіймах лежала відвойована бранка.

- о -

З того часу господар захованого в горах замку покинув свої лови на чужоземців. Він продав дорогі дарунки, зібрав усе золото й срібло і за ці кошти прибрав красуню-полонянку так пишно, як китайську царівну. А служницям наказав берегти й шанувати її, як його власну дружину.
Та не захотіла красуня-чужинка жити вкупі з гірняком-бароном і не згодилася стати його дружиною. Вона мовчки відверталася, коли він підходив до неї, годинами дивилася крізь вікно в далечінь, і, хто зна, чи не витали її думки якимись манівцями, щоб одної ночі втекти з замку.

І задумався молодий барон, чим же прихилити цю гарну чужинку до себе. Видно не дорогими пишними сукнями, не блискучими заморськими коралями, а хіба чимось їй знайомим, приємним, може спогадами про батьківщину, рідною піснею або-що.

І через кілька день непокірлива красуня прокинулася неначе зовсім в іншім світі, неначе десь дома. Бо всі стіни в світлиці були розписані й розмальовані і здавалося, що все це навкруги - степи, ліси, вітряки, а з кутка заливався голосистия соловей.

- О, як це красно зроблено! - сказала бранка.

Можливо вона подумала, що цей суворий не перший погляд господар насправді дуже симпатичний; а можливо їй стало приємно, що він такий уважний до неї.

І коли до неї зайшов молодий барон вона вперше кинула на нього скоса ледве-помітний зацікавлений погляд. Барон прийшов не сам. Він привів з собою бандуриста. Так таки справжнього козака-бандуриста, який мусів розвеселити бранку і який бив по струнах, вдаряв по приструнках, тупотів-дріботів і підморгував та приспівував, як справжній січовик. Таких музик бранка бачила колись в Полтаві. Хто зна, чи не був і це один із них?

Він зупинився прти неї, розставив, як дуб міцні, взуті в сап"янці ноги і заспівав дивну пісню, спалюючи дівчину поглядом:

- Як сонце зайде, - говорив він, - як темно стане, відкрий, дівчино, своє віконце. Я допоможу тобі втекти з неволі.

Невільниця-бранка слухаючи пісню похилила голову. Що не зрозумів барон, те зрозуміла вона. Барон підійшов до неї і спитав, чи задоволена вона? А вона вже не кинула на нього навіть того зацікавленого погляду, що перед хвилею, а мовчки відвернулася.

Баронові в грудях заклекотів гнів.

- О, прокляття! Тут нічого не вдіють ані пишні сукні, ані розмальовані стіни, ані блазні-музики. Тут треба шукати інших шляхів. І я знаю їх, ці шляхи. Не пізніше як завтра красуня стане моєю.

І він суворо й рішуче здвигнув бровами.

- о -

Опівночі служниця зайшла в світлицю до чужинки і побачила її мертвою. Служниця зойкнула і, зразу ж замовкнувши, з острахом покосилася на молодого барона, що з стиснутими вустами стояв біля дверей.

За вікном гукав дикий птах.

Служниця боком вислизнула з кімнати.

Молодий барон кілька хвилин стояв непорушно й далі. Він був блідий, як стіна. Бо сам, тільки-но ввійшовши до кімнати, побачив, що його гарна полонянка лежить порізана й мертва. Він повільно потер задумане чоло і пригадав собі, що в бандуриста-блазня хоч і не було тих довгих шовкових вусів агента Ягужинського, так зате ще зосталися ті ж його візенькі хитрі очі.

- " . " - Євген Гаран.

У К Р А Ї Н А Н Е П О Б О Р Н А."/

15.листопада 1918 р. Лисенко писав М.Драгоманову: "...Перечитуючи сторію шкіл народніх на Україні і сторію взагалі того всього літературного руху, як йому одразу пайдувало і як далі старші браття скасували, зруйнували останнє добро дідівської слави - слово..., як тут і свої ренегати-чиновники помагали, пригадаєш до того гірке, дзвуче спізнення, що заборона українського розумового життя по всіх сферах дійства не виверга з української інтелігенції навіть докору, ремства малого: немов так тому треба було статися, бо в тім один уряд має піклуватися. Читаєш ті сумні сторінки, аж у ліжку підкида злість, безсила лютість, розбуджує все те |у мене принаймні| якусь пекучу помсту, - з"їв би усю ту негідь, зневагу, неславу родини."/Архів М.Драгоманова т.I, ст.157, Варшава 1937/.

У хвилини відчаю великий композитор /а ще більший патріот/ український з сорому за поведінку провідної верстви нашої в XVIII - XIX ст. називав навіть усю націю українську "паскудною", "гнусною" в ті часи, коли на шиї української інтелігенції моральна петля затягалася з року на рік сильніше й не давала змоги вільно дихати.

Але ще пізніше ці страшні слова не раз зривалися з уст чи пера не в одного українського патріота, гіркі слова докору українській суспільній верхівці доби руїни нашої державности та духу і в Великого Бунтаря за те, що українська старшина /чи ширше - еліта/ після страшного для України 17o9 року нібито неремствно прийняла удар долі і, повабившись на мову лукаву та "лакомства нещасні" начебто зреклась своєї нації.

В якій мірі обвинувачення ті мають під собою історичні підстави? На питання це сьогодні можна дати тільки негативну відповідь. У 7o-8o р.р. XIX ст., коли історія України була науково розроблена мало, Лисенкові й його товаришам по Старій Громаді справді могло видаватись, що після Мазепи визвольні змагання України, керовані її старшиною, завмерли в душі нації. Але українська дійсність у роках 1917-21 розвіяла сумніви не одного скептика та ворогів українства і нині, мовляв герой Б. Яновського, "повертається на кін історії придушена, але жива нація і вже грізно й тривожно вітають її сурми". Уявлення про цілковите завмирання української національної ідеї у XVIII та початку XIX ст. не відповідають історичній дійсності: мертві воскресають тільки в євангельські часи та на страшному суді,а не в нашу прозаїчну епоху! І історична наука розвіяла невеселі легенди, од яких ще недавно впадали в зневіру ті, що хотіли перетворити міт у дійсність і на прапорі своєму написали: контра спем сперо! /без надії сподіваюсь/.

Шевченко і старогромадяни знали з історії XVIII ст. після Мазепи по суті лише один яскравий прояв "самостійницької" ідеології Непоборної України "Історію Русов". Тільки XX ст., а надто останні 2o років, викрили факти в історії змагань України за свою незалежність від часів Мазепи до Кирилометодіївців.

"/ Фрагмент з твору тієї ж назви.

Нині після історичних розслідів І.Борщака та д-ра Крупницького, не тільки фахівці-історики, але й широкий український загал, з захопленням прочитали сповнений непохитної віри в здійснення української ідеї "діяріуш" /щоденник/ гетьмана Пилипа Орлика, як найзахватніший історичний роман, прочитали засновану на архівних французьких даних біографію сина великого мазепинця, генерал-поручника Людовика XIV й блискучого дипльомата українського, Григора Орлика. Нині видається ординарнішою постать невідомого нам точно великого ерудита та патріота, автора "Історії Русов", що книга його надихала вірою не одного українського читача середини минулого століття. Навколо імени автора "Історії Русов" ось уже кілька десятків років точиться гаряча дискусія й історики висунули багато "претендентів" на авторство цієї славетної пам"ятки. Уже сам цей факт промовляє за те, що поруч "благородних малоросійських дворян", які, діставши з рук "пресвітлих" імператорів та імператриць землі, хутірці й "душі" українських селян, була доволі сильна група української аристократії, настроєна по-"мазепинському."

Самостійницькі /чи принаймні автономістичні/ змагання українського панства далися урядові в знаки, коли Катерина, начитавшись модних тоді французьких філософів та політичних мислителів, заходилась коло реформ у своїй державі та хотіла скликати комісію, яка /у згоді з наказом виборів депутатів/, уклала нове "уложенє".

"Єти люди, - писав імператриці про українських дворян Румянцев, - инако не отзиваются, что нигде нет ничего хорошего, ничего полезного и ничего прямо свободного, чтоби им годиться могло, и все, что у них есть, то лучше всего."

То ж не "комплекс меншевартости" інородця, приголомшеного бистрим бігом російської тройки, а щось зовсім протилежне, характеризує пересічного українського дворянина другої половини XVIII ст. Не кажу вже за духово найповновартішу частину нашої аристократії, з якої виходили автори "Разговора Великороссии с Малороссией", "Історії Русов" та інших немилих серцю Румянцева творів.

Імператриця вирішила зліквідувати на Україні усі рештки одмінностей супроти "корінних" російських областей та "примучити" запорожців.

Кола української аристократії, у яких і на мить не завмирала надія на визволення своєї України, вдаються до інших, не тільки літературних, спососбів боротьби.

Це видно із меморіялів французьких агентів на Україні, які діяли там в 9о роках XVIII ст. за дорученнями від уряду революційної Франції. Один з таких таємних агентів надсилає 24.XII 1795 року листа до міністра закордонних справ своєї країни, в якому запевняє, що в "поборюванні московської сили треба, головним чином, рахувати на козацьку силу на Україні. Цей народ, колись вільний, не забув ще, чим він був. Не зважаючи на деспотизм Росії, що все душить, козацька нація зберегла почуття свободи. По-суті це буде смертельним ударом для Росії, коли вдасться підбурити Україну, яка тоді відіграє велику, якщо не головну, ролю у справі визволення всіх слов"янських націй, що стогнуть під московським ярмом."

У вересні 1796 р. член Директорії Ревбель надсилає на Україну ще одного таємного агента Муфсоньєра. Агент цей побував на Правобережній Україні, одвідав Київ та Полтаву і в

травні наступного року повернувся до Франції і подав Ревбелеві великого рапорта, в якому між іншим пише:

"Раз висадившись на південному березі України французька армія знайде сім |!| мільйонів мешканців, які з запалом допоможуть французам роздушити росіян. Російський уряд не може розраховувати на своє військо на Україні, бо воно в переважній більшості складається з українських козаків. А відірвавши Україну від Росії, Франція завдасть останнього рішучого удару, від якого ця жахацка держава ніколи не зможе опам"ятатися, бо єдине хворе місце російської імперії - це Україна... Скрізь в оцих степах я помітив ненависть населення до російського ярма. Всі жалкують, що входять до складу держави рабів. Вони голосно кличуть французів і свободу".

Так інформують свій уряд таємні агенти. Ще раніше колишній офіційний представник Франції в Росії Жене радив Конвентові підготувати повстання в Росії, а в першу чергу на Україні, бо ця"країна повна славетних традицій з войовничою нацією, сильно роздратованою московським ярмом".

У твердженнях офіційних і неофіційних французьких представників на Україні є, можливо, деякі перебільшення. Можливо тут мала значення і відома праця Вольтера "Історія Карла XII", де сказано було ясно, що "Україна завжди прагнула свободи". Але, як би там не було, безперечним є, що навіть чужоземець не міг не помітити виразних антиросійських настроїв серед української людности "країни Мазепи".

Ще перед першою світовою війною серед секретних паперів Пруського державного архіву знайдено документи, з яких видно, що р.1791, коли між Прусією й Росією псувались взаємини, до Пруського міністра Герберґа приїздив українець Капніст і прохав від імени земляків своїх, доведених до відчаю тиранією російського уряду "і князя Потьомкіна", - допомогти Україні в боротьбі проти Росії. Досить було заглянути українському історикові до державних архівів французьких, щоб натрапити на сенсаційні документи з історії українських визвольних змагань першої половини XVIII ст.

Силу матеріялу, який свідчить, що Західна Европа виявляла неабиякий інтерес до подій на Україні не тільки часів Хмельницького, але й пізніших, знайдено по тодішніх англійських, французьких, німецьких газетах, журналах, мемуарах та історичних працях. А скільки цих матеріялів лежить не рушених рукою дослідника-українця чи зникають нині по архівах Варшави й інших европейських міст?

Розгортаємо товсті томи старого російського "Исторического Вестника" за рік 1891. Уитравневій і червневій книжках натрапляємо на спогади С.В.Скалон-Капніст, племінниці українського емісара, який рівно сто років перед тим їздив у вельми ризиковану подорож до Прусії. Пишучи про дядька, авторка зауважує:

"Загалом він брав участь у всьому, що стосувалось України і ніби страждав разом з нею. Беручи близько до свого серця нужди свого краю, він завжди сумував і був у недоброму дусі. Святотаємним бажанням його було відновити колишній добробут та багацтво України, ожвити народ, що пам"ятав ще волю, а в той час терпів од утисків та неправди земської поліції."

Брат Василя Капніста, вольтер'янець, атеїст, що одверто виявляв захоплення Наполеоном, коли той ішов походом на Москву, вимагав від священика в своєму селі говорити казання в церкві тільки українською мовою.

Таку міць духа і твердість українських переконань виховала в своїх синах, очевидно, мати їхня, що, як згадує онука, не злюбила дружини свого сина Василя - росіянку. Називала її не інакше, як "московка" і то не зважаючи на "янгольську душу, лагідність вдачі та надзвичайну вроду невістки."

Лівінґстон, шукаючи джерел ріки Нілу, мусів переборoти неабиякі труднощі, щоб розібратися в заплутаній мережі африканських рік, водоспадів та порогів по хащах пралісів. Негри, що жили над Нілом, не могли збагнути, чому цей дивак-чужоземець так пильно допитується їх про те як саме і звідки тече ріка, водою якою живились вони з діда-прадіда.

- Ти питаєшся про джерела ріки? - казали вони дослідникові, - нащо? Ми п"ємо собі з неї воду скільки хочемо, а решта води хай собі тече далі.

Такий же "реалізм" виявляємо часто й ми, коли мова доходить до річища нашого духового національного розвитку. Не тільки український "загал" але й українські історики задовольняються часто видимою, сказати б, наземною частиною течії Ріки українства і втрачають цікавість до неї, скоро тільки течія та зникає десь у землі. Ми часто тільки зневажливо поводимо плечима, коли хтось із дослідників пробує застосувати до вивчування нашого духовно-національного розвитку методу того славного природника, який твердо заявляв: "Дайте мені кістку якоїсь невідомої мені і зниклої давно на землі тварини і я реконструюю цілий її організм."

Дмитро Ростовський нагадує своїм читачам відому всім істину, що дерево походить від одного зерна, "в нем бить кореню і древу і вітвієм і листвям і плодом, не яко уже там суть, но яко імуть оттуди бити, єгдато зерно насаджено бивше прозябнет і возросте."

"Мудрий, - коментує ці слова славетного українця сучасний публіцист, - це той, хто вміє з того зерна, кожного духового з"явища, як воно щойно кільчиться своїм духовим зерном уздріти вже вирослі з нього дерева й цвіт."

Тож, у поведінці неосвіченої матері Капніста, слід добачати дух Сірка та Наливайка, а в переданій нею своїм синам твердості духа, яку не могли зломити несприятливі дефетистські, "пораженські" настрої, що були аж надто сильні в добі найбільшої духової руїни наприкінці XVIII ст., та в першій третині XIX ст. треба вбачати зерно, з якого виросли герої Крут і Базару.

П. Пеко.

!! - |_o!o_| - !!

М У Ж Н І С Т Ь .

-.-.-.-.-.-.-.-.-

Йому давали золота принаду
Вогнем пекли зісохлі руки й спину,
Та ладен був каратись він до згину,
Аніж стягти на себе чорну зраду.

Сто двадцять діб в ворожому полоні
В пекельних муках тіло його рвали.
І він сконав в холодному підвалі,
Тризуб в закляклій стиснувши долоні.

1945.

Петро Кізко.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Світлий празник Христового Воскресіння, празник обновлення людської природи, свято примирення грішного Адамового племені з Вічною Правдою радісно святкує увесь християнський світ. Але разом з тим наш український народ святкує ще й своє стародавнє свято - свято відродженого сонця, відродженої природи, свято Великого Дня, коли сонце вже почало оживляти природу, коли рослини проростають, птахи несуться і звірі паруються. Через ціле тисячеліття християнського життя наш народ зберіг звичаї своїх далеких пращурів дохристиянських часів. Сама назва свята "Велик-День" вказує на те, що народ святкує той день, що став великим, бо подію Христового Воскресіння святкується урочистою відправою вночі.

А наше великодне червоне яєчко не що інше, як прадавній символ вогненного сонця та початку всякого життя. Вживаємо ще й досі вепровину на свято Великого Дня, бо наші предки вважали веприцю за символ плодовитости. Не дивлячись на це, наші великодні звичаї носять найбільш християнський характер. До великодних свят побожний українець починає приготовляти себе вже із першого дня великого посту. В жилавий понеділок їдять гіркі ростини: хрін, редьку, часник, пампушки з цибулею та "шулики" з маковим молоком, при цьому горілкою прополоскуються уста від вчоряшньої скоромини.

У перших великопісних поклонах сам священик першим у церкві просить в своїх прихожан прощення гріхів, так само просять прощення один в одного і прихожани, а відповідь на те все однаково традиційна: "Хай Господь простить". Протягом цілого посту не вживають скоромини. Побожні селяни постять увесь великий піст.

У Лазареву суботу священик роздає свячену вербу. По виході із церкви вірні б"ють легенько один одного галузками, примовляючи:

"Не я б"ю, верба б"є,
За тиждень Великдень!
Не вмирай, не вмирай,
Великодня дождидай!"

Дівчина на виданні садить принесену галузку на городі та пильно поливає її. Як верба прийметься, то цього року до дівчини завітають старости. У Лазареву неділю навіть ченцям дозволяється їсти рибу та випити по красовулі /1,5 літра/ вина.

Найголовніші дні Страстної Седмиці це Чистий Четвер та Чиста П"ятниця. В Чистий Четвер відбувається читання 12 євангелій про страсті Христові. Люди стоять із запаленими свічками, нашим прегарним звичаєм, що символізує собою жертву Богові і горіння сердець любов"ю до Бога. Побожний українець страстну свічку, запалену в церкві, приносить додому і на покуті перед святими образами на свіжевибіленій стелі накурює страстний хрест.

Сама Великодна відправа незвичайно урочиста. Відправляють її вночі, щоб "Христос Воскрес!" заспівати точно опівночі. Хто вмер в часі трьох днів, коли пролунало "Христос Воскрес!", того душа іде просто до раю, яким би великим грішни-

ком він у житті не був. На знак примирення з Богом і царські ворота в церкві лишаються відкритими цілий тиждень. По великій літургії відбувається навколо церкви свячення наїдків і напитків. Розговляються звичайно яйцем - джерелом життя і щастя, що йде від вічного джерела ясного Даждь Бога.

Ще й досі подекуди лишився звичай на Великдень виводити веснянки та гагілки. На вигоні, на полонині або й коло церкви збираються хлопці і дівчата, беруться за руки, стають в коло і співають, рухаючись як святе коло - сонце.

"Та виплинь селезню, та виплинь за водою,
Та люлі люлесенький, та виплинь за водою..."

В цій співанці славляться сонце, весна і згадується стародавній слов"янський бог Лель, що був поганським божком любови. Сучасна мати-українка виспівуючи над колискою своєї дитини: "люлі-люлі" і в тямці не має, що вона кличе того ж бога любови, котрого кликали собі її праматері колись у свято весни Великого Дня, вибравши собі свого молодого - майбутнього чоловіка. Отже, більшість наших великодних звичаїв носять на собі ознаки сивої давнини. Вони такі своєрідні й прекрасні, що ми можемо справді похвалитися тією багатою і прегарною спадщиною. Тим більший сором для нас, коли ми її свідомо, чи несвідомо забуваємо і спрощуємо. Ми мусимо зберегти наші гарні звичаї та передати їх дальшим поколінням, бо ознакою шляхетности якогось роду є його давність та гарні традиції, а ми маємо спадщину безперечно багатшу й кращу, ніж усі наші сусіди.

І. Г.

xx xx xx xx
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ СВОЮ РІДНУ ЛІТЕРАТУРУ?

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

1. Визначіть, в яких творів "Кобзаря" взяті уривки:

а/ Не дайте матері, не дайте,
В руках у ката пропадать!..

б/ В своїй хаті - своя правда,
І сила, і воля!..

в/ Борітеся - поборете!..

2. Хто і з приводу чого так писав:

"Зачинилось в Україні
Покутне віконце!..
Заховалось під землею
Українське сонце."

3. Про кого так писав поет Б. Лисянський:

"Обидва-генії, стихійно-самобутні,
Обидва - нації правдивії сини,
Обидва - силою своїх ідей могутні,
Учителі, вожді і вішуни."

4. Розповідають, що один з наших письменників, у відповідь на питання когось із друзів "як він живе", намалював на себе карикатуру /марширує з рушницею/ і написав під нею:

"Отак, як бачите!"

Хто то був?

5. Хто з українських письменників писав про "квітки з сльозами й сльози з квітками"?

6. Назви двох майже суміжних нот, взяті разом, творять наголовок ліричного твору Шевченка, в якому він, до речі, говорить, що в житті своєму чесно йшов і немає зерна неправди за собою...

Що то за вірш і які то ноти?

7. За допомогою 1о літер цілком точно й повністю напишіть ім"я і прізвище письменниці Олени Пчілки.

8. Один з наших пореволюційних поетів писав про себе:

"... і я помандрую, як Сковорода"...

"Бути луною, будити луну,-
Долі своеї я не клену."

Назвіть прізвище цього письменника.

9. "Гуртом і батька легше бити". Хто це в такій жартівливій формі висловив глибоку думку?

1о. Під якою назвою найбільше знають читачі "Пропащу силу"?

----- xXx -----

Просимо шановних читачів надсилати на ім"я редакції свої відповіді. В наступному числі журналу будуть поміщені вірні відповіді та слідуючі питання.

--- x --- ----- xXx ----- --- x ---

З ГУМОРУ.

=== СПРАВЖНІ ДРУЗІ. - Як мило: ви такі лагідні, ніжні з Наталочкою, як рідні сестри. Давно ви познайомились?
- Ні, всього два місяці, як у неї закохався мій наречений.

- " -

=== В ХУДОЖНІЙ МАЙСТЕРНІ.
- Пане Х, чому ви малюєте янголів з чорними крилами?
- Тому, що моя дружина бльондинка...

- " -

"Через Терни" видає клюб української молоді в Ганновері, Мьокерніштр. 26. Редагує колегія.

Через терни

КА 46

Видає клюб молоді в Гановері.

ЧЕРЕЗ ТЕРНИ

3-4

ГАННОВЕР

ЧЕРВЕЬ - ЛИПЕНЬ 1946.

ЧЕРВЕНЬ - ЛИПЕНЬ 1946 р. Ч. 3 - 4.

=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=o=

З М І С Т :

= = = = = = = = =
= = = = = = = =
= = = = = = =
= = = = =
= = = =
= = =
= =
=

ВИХОВАННЯ ХАРАКТЕРУ.

Воля.

Ми живемо в тверді часи, часи боротьби світоглядів, боротьби за право на життя окремої людини і цілих націй. Більшість з нас уже пережили дві найкриваваші війни, під час яких перед народами і окремими людьми були поставлені надзвичайні вимоги до витривалости і твердости. Не знаємо, що чекає нас далі. Можливо, що доля закине нас в чужі краї, де нашій витривалості будуть поставлені нові іспити. Ми мусимо бути готові до ріжних труднощів і через це позинні відповідно виховувати свою волю.

"Людям не бракує сили, але бракує волі",- сказав колись Віктор Гюго. І це дійсно золоті слова.

У нашій українській історії ми можемо знайти десятки прикладів тому, як тверда воля перемагала найбільші труднощі і вливала незміриму силу навіть у кволе тіло.

Згадаймо нашу улюблену поэтесу Лесю Українку. Жінка, хвора на важку хворобу, місяцями прикована до ліжка, вона завдяки незламній волі видобувала з свого хорого тіла стільки енергії, запалу, що була дійсним провідником свойого покоління і завжди лишається для нас прикладом бадьорости, енергійности і революційности.

Це не хто інший, як Леся Українка кинула незвичайний по своїй силі заклик:

"Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Жити хочу! Геть,думи сумні!

Чи багато серед наших хлопців є таких, які б уміли "серед лиха співати пісні" і сподіватися навіть"без надій?"

У великої частини нашої молоді ми зустрічаємо замість твердої волі- вузький егоїзм, замість віри в прийдешню світлу будуччину, в перемогу правди- чорний песимізм, зневіру в ідеалах і людях. А як часто, на жаль, ми можемо почути від наших дівчат скарги на те, що життя нудне, що немає перспектив на майбутнє, а навіть і таке: "я нічого не чекаю від життя і жити не хочу." Не хочу жити! Не хотіти жити тепер, коли від кожного з нас доба вимагає стільки діла, коли ми мусимо і маємо можливість щодня, щохвилини робити нашу українську національну справу, боротися за перемогу правди і волі.
Коли б кожний такий нитик, замість ниділня, поглянув навколо себе уважно, придивився до своїх сусідів по бльоку, до соток української молоді, яка пливе без керма і вітрил, і спробував хоч би півгодини часу в день віддати тому, щоб поставити перед собою і своїм сусідом обрії боротьби за людську волю, людську правду, за волю і долю нашої країни - можна було б бути упевненим, що він перестав би скиглити і життя не було б йому нудним.

А яку велику волю мав Ч. Дарвін. Впродовж сорока років він не зазнав ні одного дня здоров"я, ненастанно терплячи муки від страшної хвороби, а між тим це не завадило йому регулярно працювати і дати геніяльний твір " Походження людини".
Оскільки не схожа на цю силу духу поведінка декого з нашої молоді, які принайменшій нагоді ухиляються від жодної праці, посилаючись на кволість, ріжні існуючі, а ще частіше на не існуючі хвороби.

"Кого лякають труднощі, той ніколи нічого не досягне", - говорив Жан Гунтер.

Чи не чуємо ми постійно навколо себе покликань на труднощі, невіру у можливість перебороти найменші з них.
"У цьому ми не будемо мати успіху", "це надзвичайно трудно і це неможливо" чи не є найулюбленішими словами багатьох з наших молодих друзів. Їм би варт було нагадати приказку Суворова, який говорив людям, що не мали успіху: "Десь, певне, хочите лише н а п о л о в и н у ." А слів "не можу", "не вмію", "не можливо" - цей великий полководець не хотів і слухати.

Як часто ми посилаємось на несприятливі обставини, що заважають нам виконати те чи інше завдання. А покликання на брак часу, брак можливостей це є засіб безволевих людей.

Том Едісон не мав жодних засобів до існування і мусив розпочинати свою кар"єру, як продавець газет на залізниці. Хіба це завадило йому стати найславетнішим винахідником світу, багатою і впливовою людиною. Коли його запитали, яким шляхом дійшов він до слави і багатства, то він відповів: "Я був завсігди здержливий у всьому, к р і м п р а ц і ".

Буррітон володів 18-ма мовами і знав 32 діялекти. Вивчив він мови, працюючи водночас у кузні по 10-12 годин на день. Він здобув свої знання в таких несприятливих умовах, про які й не сниться багатьом з нас.

Волю треба виховувати щоденно, на маленьких ділах. Помилковим є думати, що залізна воля проявляється тільки на великих вчинках, у особливо відповідальні хвилини. Не працюючи над собою щоденно, не виробиш волевости. Сильна воля рідко дається як уроджена риса характеру, а частіше вона виробляється роками упертої праці над собою.
Примусити себе вчасно підвестись з ліжка уранці в точно визначену раз назавжди годину, зробити обов"язково ранкову гімнастику, намітити на кожний день плян праці і виконати його, відмовитись від гулянки, щоб зробити якесь громадсько- корисне діло, поставити собі завданням не лаятись і виконати цеось маленькі діла, які вже покладуть основи до виховання волі. А щоденне життя поставить перед кожним тисячі можливостей випробовувати і виховувати свою волю.

Звичайно, значно легше, покликавшись на брак часу в п"ятий чи десятий раз відкласти давно заплановану думку вивчити початки англійської мови, або з міркувань товариськости напитись самогону замість того, аби проявити свою волю і виконати поставлене собі завдання - не пити, вивчити мову.
Значно легше дати обіцянку Правлінню Клюбу намалювати об"яву про наступну лекцію, а замість цього піти на три години на танці і потім говорити "не було часу".

Дуже легко посилатись і на те, що, мовляв, якесь велике діло я б виконав, але дрібниці мене не цікавлять і вони, власне, не потрібні - забуваючи, що життя складається саме головне з дрібниць, що шляхом щоденної упертої праці ми досягаємо більших успіхів.

Великий Каменяр Іван Франко кликав:

"Лупайте цю скалу! Нехай ні жар, ні холод
Не спинить вас! Зносіть і труд, і спрагу, й голод,
Бо вам призначено скалу оцю розбить!"

Тільки спільною, упертою, щоденною працею людей з міцною волею, яких не спиняє "ні жар, ні холод", ні навіть незрозуміння від навколишніх людей, д о б у в а є т ь с я д о л я і щ а с т я н а р о д у.

"І так ми всі йдемо, в одну громаду скуті
Святою думкою, а молоти в руках.
Нехай прокляті ми і світом позабуті, -
Ми ломимо скалу, рівняєм правді путі, -
А щастя всіх прийде по наших аж кістках!"

Надзвичайно велике значення для виховання волі має виконання пляну повсякденної роботи. Кожна молода людина повинна привзвичаїтись складати собі плян роботи на місяць, тиждень і привчитись неухильно виконувати його.

-"Шоста година ранку. Я, Едвард Ірвінг, обіцяю собі навчиться грецьких слів, що починаються на "а" і "в" до восьмої години." У вісім годин він написав: "Восьма година ранку. Виконав те, що постановив."

Цей Едвард міг бути упевненим, що за допомогою своєї волі він стане не тільки знаменитим лінгвістом, але й прикладом волевої людини.

"Як тільки я прийму рішення,- говорив кардінал Рішельє, - то йду просто до своєї мети, перекидаючи все, що є на дорозі".

Мало приймати якесь рішення, обов"язковим є виконувати його. Більше того, є шкідливим для виховання волі приймати рішення і їх не виконувати. Отже, накреслюючи плян своєї діяльности, треба добре обмірковувати свої сили і відповідно до цього брати завдання. Але, взявши завдання, потрібно їх неухильно виконувати.

О. Морден пише: "Часто ми даємо поради молоді, щоб вона вибирала собі в житті якусь високу ціль; цю пораду належало б змінити таким способом: в и б и р а й т е л и ш е т а к у м е т у , я к у з м о ж е т е о с я г н у т и . Але і о с я г а й т е її".

Дуже важливим у справі виховання волі є і дотримання слова. Вміти виконати свою обіцянку, дотриматися свого слова, є обов"язком кожної людини. Але бездоганно це робить волева людина.

Ю.Терн.

--- о "О" ! "О" о ---

М.Щербак.

ПАМ"ЯТІ О.ОЛЕСЯ.

Прийшов , як рок , останній час,
Підкрався невідано, невримо,
І взяв поета невловимо,
Осиротивши кревно нас.
Ридай знедолена Вкраїно,
Співець, не догорівши, згас!
Погас, немов зоря, Поет
З кришталько чистою душею,
Не доспівавши над землею
Своїх пісень під бурі лет.
Та їх допише вже над нею,
Як перо, гострий наш багнет!

31.VII.1944.р.

Дм. П а е т а.

ПАМ"ЯТІ СПІВЦЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ.

I.

Олесь - найталановитіший, найздібніший український поет першої половини XX століття. Музика його віршів здебільшого незвичайно легка, приємна, захоплююча. Але здобувши від природи прекрасний дар поета - вільно орудувати музикою слова - він, на жаль, ані особистою вдачею та силою духа / як це ми бачимо у Шевченка, Франка, Лесі Українки /, ані відповідно здобутою наукою / як це ми бачимо знову ж таки у Франка й Лесі Українки, або й у Тичини та Рильського / не зміг доповнити свого природнього поетичного дару. Він не дав творів повних глибокого філософського змісту, які підносять великі думки і ідеї, які вказують шлях у майбутнє і поривають за собою маси людей. У нього ми не знайдемо чогось подібного до " Лісової пісні ", або до " Мойсея ", або до " Неофітів " чи " Кавказу ". Спроба дати щось подібного не вдалася Олесеві. Його драматична поема " По дорозі в казку " вийшла бліда, неглибока своїм змістом.

Та це не провина поета. Він дав те, що міг дати! Він не став учителем свого народу, він не став проводирем його, його пророком. Проте став він і був справжнім співцем, щирим, відданим, чутливим до болів та страждань свого народу.

Поезія Олеся - це відбиток настроїв, думок і бажань кращих синів нашої Батьківщини, серед яких він жив і творив.

Зазоріло на нашому українському небосхилі або блиснуло сонце зза хмар - і вже в поета піднісся настрій, зявилася надія на волю, він вже сповнений радощів, пісні його ллються, дзвенять як солов"євий спів на весні. Згадаймо, наприклад, вірш, написаний після революційного зриву 1905 р., коли укр. народ, збуджений вибухом революції, пробує підвестися, стати на ноги і розірвати кайдани московського рабства:

"Яка краса - відродження країни!:.
Ще рік, ще день назад тут чувся плач рабів,

Мовчали десь співи під попелом руїни,
І журно дзвін старий по мертвому гудів.
Коли відкільсь взялася міць шалена,
Як буря, все живе схопила, пройняла,
І ось - дивись: в руках замаяли знамена,
І гімн побід співа невільна сторона..."

Або оці уривки, написані в 1917р. після другої великої революції в Росії:

"Живи, Україно, живи для краси,
Для сили, для правди, для волі!..
Шуми, Україно, як рідні ліси,
Як вітер в широкому полі..."

---ооо---

"Минули на-віки дні чорних негод -
Живе Україна! І вільний народ,
Як з попелу фенікс, ожив і злетів
І зорями зміряв простори степів..." / 3.VI.1917р./

А насунули чорні хмари і затягли наше небо або вкутав нашу Батьківщину непрозорний туман політичної реакції - і поет зневірений та заляканий жорстокою дійсністю, вже розгубився, вже в розпачі...

"Над нами ніч безрадісна, осіння...
Куди іти?.. Кудою нам тікати?..
Сточені зусюди катом ми...
Коли не смерть, так вічні грати
Проклятої тюрми!"

/ 1910р./

--о-- ? --о--

"Надіє, надіє! Облудна мара...
Ти розпачу мати, і зради сестра!..."

/1910р./

--о-- ? --о--

" О, Воленько, билиночько моя...
Нема тобі життя на світі!..
Тверда у нас земля,
Засохнеш на граніті..."

/ 1917р./

II.

Справжнє прізвище О.Олеся - Олександер Кандиба. Народився він 23.листопада 1878р. на Харківщині і дитячі роки прожив на селі, в темному, глухому закутку.

Науку він здобув таку: закінчив середню хліборобську школу у селі Деркачах, близько Харкова, а потім закінчив Харківський ветеринарний інститут і став ветеринарним лікарем.

За тих часів по всіх школах Великої України викладова мова була російська. Учням по цих школах прищеплювали пошану й любов до російської культури і літератури, любов же до своєї Батьківщини - України, навпаки - присипляли, а до рідної учням української мови прищеплювали навіть відраду, презирство як до мови, мовляв, мужичої, некультурної...

Зрозуміло, що й Олесь /як і цілі наші покоління під гнітом царської Росії / виріс несвідомим українцем з поглядами й мовою "общерөсса". Не дивно, що й перші його вірші були писані російською мовою.

Та надійшов 1903 рік і в поглядах Олеся відбулася сильна зміна. Цього року, як відомо, в Полтаві відбулося відкриття пам'ятника Івану Котляревському. На це культурне свято з усіх кінців землі української з'їхалися до Полтави кілька тисяч національно - свідомої української інтелігенції, а в тому числі багато представників мистецтва, літератури, науки, політичної думки, молоді вищих шкіл тощо.

Російський царський уряд заборонив усім, окрім гостей ізза кордону / з Галичини, Буковини тощо /, користуватися у своїх прилюдних виступах на цьому святі українською мовою. Отож у себе дома, на цьому святі у к р а ї н с ь к о ї культури, У к р а ї н ц і були позбавлені можливости говорити своєю рідною у к р а ї н с ь к о ю мовою...

Оце чергове брутальне й цинічне насильство викликало у всіх прибулих велике обурення. Свято перетворилося в демонстрацію...

На цьому святі був і Олесь. Все, що він побачив і почув там, розбудило в нього національну свідомість, в ньому заговорила людська й національна гордість.

Він зрозумів, що неможе, невтративши своєї людської гідности, стояти осторонь від свого народу, а мусить поділити з ним його долю. Ці переконання стали ще глибші, коли революція 1905р., струснувши всією тодішньою Росією, розбудила Україну.

В одному з віршів, що був написаний у перші роки творчости, Олесь так каже про це:

" О, правда, мій народ смішний без краю...
Сліпий, горбатий і чудний,
Він старцем з ліро блукає
І навіть хто він - він не знає...
Такий... безпам"ятний такий...
Але я всім прилюдно признаюся!
Я син його... я старців син!
За руку, гляньте, з ним беруся
І завжди з ним іти клянуся
Кудись на гори із долин.
Брати! Ваш глум і дикий сміх лунає,
Людці!.. Ні, той на-вік ганебний син,
Хто п"є і їсть, і в злоті сяє,
А батько руку простягає
І наніч спати йде під тин.

III.

Отже, починаючи з 1904р., Олесь пише вже виключно українською мовою. Бувши прекрасним ліриком, він, проте, не обмежується у своїй творчості темами лірики інтимної, особистої. Навпаки, він щиро відгукується на всі прояви нашого культурного і національно-громадського, політичного життя.

Отож не даремно прозвано Олеся співцем національного відродження України, бо жоден український поет першої половини 20 століття не дав такої великої кількости поезій на теми нашого суспільного життя і до того ще в такій прекрасній з погляду художнього формі. Треба було жити в ті часи, щоб знати, як діяла муза Олеся на молоде українське покоління, як своєю красою будила вона його від сну, як поривала його наперед!

IУ.

Від 1904р. - 1917р. Олесь встиг написати і надрукувати п"ять книжок віршів та драматичних етюдів:
кн.1 - "З журбою радість обнялась" / 1907р./, кн. 2 - поезії "Будь мечем моїм" / 1909р./, кн.3 - Поезії 4 / 1911 р./, кн. IУ. - Драматичні твори / 1913р./, кн.5 - Поезії /1917р./.

Крім того у цей же період Олесь переклав і надрукував " Пісню про Гайавату", великий поетичний твір американського письменника Лонгфелло.

У.

Завдяки тому, що Олесь не стояв осторонь нашої визвольної боротьби, а брав у ній участь, як співець, йому довелося піти на еміграцію, щоб не бути знищеним окупантами .

Занепад нашої державности під ударами сусідів - ворогів тяжко позначився й на творчості Олеся. Поета огортає гнітючий сум:

" В журбі я сонцю не радію,
В сльозах не бачу я весни...
В душі ношу єдину мрію,

Одну її пещу, лелію,
Вночі і вдень єдині сни:
Це - Край мій,"-
з гіркотою писав він 15.III.1919р.

Його творчість і талант на еміграції помітно занепадають. Це наочно доводить кн. УІІ його творів, що вийшла під назвою "Чужиною". Щоправда, він працює і за кордоном, на еміграції, але рівняючи менше, а саме головне він рідко виявляє таку силу поетичного таланту, як це було на початку та в період між двох революцій 1905-1917рр. Найбільш помітним твором, що його Олесь дав під час свого емігрантського життя в Чехо-Словаччині, є віршована старовинна історія нашої Батьківщини під назвою "Княжа Україна", написана для молоді.

УІ.

На старість, окрім великих огірчень громадських, довелося Олесеві пережити ще й тяжке огірчення родинне. Гітлерівське гестапо заарештувало його сина Олега, молодого поета і активного українського громадського діяча.
Олесеві, змученому життям, цього було вже забагато. 22.7.1944р. Олесь відійшов від нас... Цього ж року в гітлерівській катівні загинув і Олесів син Олег, що виступав у літературі під прибраним ім"ям Ольжича.

УІІ.

Наша молодь, знайомлячись з творчістю Олеся, буде мати не тільки велику насолоду від краси й музичности його творів, а й учитиметься у нього великої поетичної умілости та щирої й відданої любови до свого скривдженого народу, до своєї знедоленої Батьківщини.

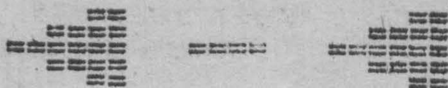
Олесь писав:

"Я вірю в диво! Прийде час,-
І вільні й рівні встануть люди
І здійснять мрії всі ураз!"

Але це"диво" для нас може настати не само собою, а в наслідок лише велетенського змагання, тяжкої боротьби, бо

"Тільки той досягає мети, хто іде,
Тільки той, хто горить, не згорає!.."-/кн.У./

писав Олесь за часів революції 1917 року. І це треба добре усвідомити нашій молоді, яка хоче і мусить бути корисною своєму народові, хоче служити йому, продовжуючи боротьбу своїх батьків за святі ідеали свого народу.

Тверда постанова є найвищою мудрістю.

Наполеон.

Коли ми занадто довго міркуємо, як розпочати працю, то найчастіше пора для роботи минає.

Квінтіліанус.

Як стрілець вирівнює стрілу, так мудрий вирівнює свою несталу й хитку думку, неслухняну й непокірну.

Будійська мудрість.

ЗРУЙНУВАННЯ СІЧІ 1775.р.

/ Історична довідка /

Московський царський уряд від самого початку вільного з'єднання України з Москівщиною крок за кроком,підступно й зрадливо,нищить права й вольності українські,обумовлені Переяслівською угодою 1654.р.І не пройшло ще й 150 років від часів Богдана Хмельницького,як усі державні права українського народу,що ґарантували йому вільний від московського втручання розвиток,були скасовані.Одним з останніх актів цього насильства було друге й остаточне зруйнування Запоріжської Січі, скасування Запорізького Війська та перетворення України на цілковиту колонію Москівщини.

14.7.1775 р.,саме після закінчення московсько-турецької війни,в якій Запорожці чимало допомогли московським військам, та після підписання з Туреччиною мирового договору,цариця Катерина вирішила знищити останню ознаку самостійности України.

В десятеро більше московське військо на чолі з генералом Текелієм,яке поверталося з турецького фронту,з наказу цариці Катерини ІІ.зненацька й зрадливо оточило Січ Запорізьку і запропонувало козакам піддатися.Запорожцям не сила було боротися.Вони почали переговори й затягли їх,а в Текелія випросили тимчасом дозвіл ходити козакам на річку ловити рибу.За кілька день усе молодше козацтво,скориставши з того дозволу,повтікало з Січі.Лишилося там тільки трохи старих дідів.Їх то,кінець-кінцем,і полонили москалі,та ще захопили на Січі усі запорозькі скарби та старого Кошового Петра Кальнишевського,що мав тоді вже 84 роки.Січ зруйнували.Ось як народ оспівав цю подію в думі:

Ізза гори,зза лиману вітер повіває,
Та вже ж Москва нашу Січу кругом обступає.
Ой облягла,обступила та в город вступила,
Московськими знаменами город закрасила.
Ішла Москва по курінях запасу збирати.
Проклятії драгуни запас одбирали,
Запорожці в чистім полі,як орли,літали,
А російські генерали церков грабували...
Кругом церкви січової караулом стали,
Священнику,отцю Владимиру,служити не дали.
Взяли суддю,кошового і писаря полкового:
-Щоб не було Запорожжя,поки світа того!
Ой покрилось Запорожжя густими лозами,
Не поверне щастя-долі гіркими сльозами...

1775
1654
=121

Зруйнування Січі,як і скасування року 1764 гетьманату на Україні,робилося для того,як казала сама цариця Катерина ІІ. "чтоби век і імя гетьманов ісчезла,нетокмо б персона какая била проізведена в оное достоїнство";для того,щоб знищити серед українців "развратное мненіе,по коему поставляют себя народом от здешнего/ цебто московського/ совсем отличним..."вільні запорізькі землі Катерина почала роздавати у власність своїм любимцям.Істоту,суть того,що робив московський царський уряд на Україні,наш народ прекрасно розумів,що й видно із його жалів на Запорожців:

Ой не гаразд,запорожці,не гаразд вчинили:
Степ широкий,край веселий та й занапастили.

Та запорожці були тоді вже безсилі стати супроти великої сили зміцнілої Москви;не було ж й відповідного проводу,не було й достатньої свідомости:

Ой хоч гаразд,хоч не гаразд-нічого робити,
Буде добре запорожцям і під турком жити,-

співається в тій же пісні.І дійсно,ті запорожці,що повтікали

з Січі, як облягали москалі, піддалися Туреччині і на її терені, в гирлі Дунаю, заснували собі Задунайську Січ.../згадкою про цей момент з життя Січі є опера нашого відомого музики С.Гулака-Артемовського- "Запорожець за Дунаєм", написана року 1863./ Кошового Петра Кальнишевського, після зруйнування Запорізької Січі в 1775 р., одвезли на Соловецькі острови на Білому морі і замурували його в казематі манастирської в"язниці. Там і просидів Кальнишевський багато-багато років, отримуючи у віконце лише хліб та воду. Тільки залізна запорізька натура могла це витримати!

Згодом, либонь в 1800 р., його випустили із в"язниці, але не дозволили повернутися на Україну... Швидко після того /р1803/ Кальнишевський на Соловках і помер, маючи 112 років.

Дм. Паета.

П А Р А Д І З.

/Уривок з історичної трагедії Костя Буревія "Павло Полуботок"/

...Увіходить Савич, вклоняється Петрові.

САВИЧ. Ваша пресвітлая царськая величність! Насмілюсь предстати з проханням від пана наказного гетьмана війська українського. Пан Полуботок , земно уклоняючись вашій царській величності /вклоняється/, просить дозволити йому на авдієнцію.

Романович увіходить сходами і поволі підходить до царя.

ПЕТРО. Авдієнції не буде. Вам дано наказ недокучати, а ви все лізите до мене зі своїми досадними термінами. Савич! Держава в мене широка і діла в мене багато. Запам"ятай, що я не можу подня читати твої ключкотворні меморії про пункти Богдана Хмельницького.

РОМАНОВИЧ. Ваша царська величність!

ПЕТРО. Ти хто?

РОМАНОВИЧ. Гінець від полковника Апостола.

ПЕТРО. Говори.

РОМАНОВИЧ. Українське військо на чолі з полковником Апостолом і іншою старшиною кланяється , вашій царській величності і питає про здоров"я.

ПЕТРО. Говори суть!

РОМАНОВИЧ.Українське військо підтримує чолобитні пана наказного гетьмана і так само просить дозволити Україні вибрати законного гетьмана вільними голосами, як зазначено в пунктах Богдана...

ПЕТРО. Знову крамола? Знову крамольні пункти Богдана Хмельницького? Ушаков! Давай сюди Полуботка та його мазепинців!

УШАКОВ. Слухаю!

ПЕТРО. Живо!

Ушаков біжить у трактирний будинок.

САВИЧ. Ваша пресвітла царська величносте! Насмілюсь...

ПЕТРО. Замовкни!

ГОЛОСИ СВІТИ. Замовкни!

Павза. Світа перешіптується. Увіходить Полуботок, Чорниш і інші старшини. Ушаков. Підходять, мовчки вклоняється.

ПЕТРО. Полуботок! Моє пророцтво, що ти хитрий зело і можеш уподобитися до Мазепи, здійснилось.

ПОЛУБОТОК. Ваша царська величність!.:

ПЕТРО. Помовчи,-потім будем говорити. Чи ти не можеш мовчати? Скільки разів тобі наказувано мовчати, а ти не хотів. На наші призрительні укази ти відповів предерзостними меморіями про пункти Богдана Хмельницького, роздратовував царське терпіння своїми досадними термінами. Де ж твій розум? Понеже не зміг зрозуміти

государя свого? Поневе хотів бути законним гетьманом, для того мусив бути вірним холопом цареві. Але ти не схотів бути холопом, а я не хочу, щоб ти був гетьманом. Тобі забажалося вільних голосів? Тобі забажалося крамолою потрясти державу Російську? Чи чого ти схотів? Говори.
ПОЛУБОТОК. Зрада там, де ламається присяга. Я присягу не зламав. Крамола там, де немає законів і топчеться право. Я крамоли не хотів. Я не пішов за Мазепою, я не пристав до пропозиції Орлика, але-ж і не забув ніколи, де закони і права мого народу. Я додержувався пунктів Богдана Хмельницького, бо вважав їх за права народу мого, здобуті кров"ю. Узявши наказне гетьманство на рамена свої, я повів свій нарід на канальські роботи. Я вірив тоді, що Україна може жити з Великоросією, як рівна з рівною, як вільна з вільною. Я вірю в це й досі. І добре пам"ятаю, що царі московські один за одним - і ти, царю! - присягали поважати право мого народу. А що сталось? Ми попали в тяжку неволю, платимо дань ганебну і незносну, вали та канали копаємо, сушимо болота непрохідні, угноюємо їх трупами наших покійників, що цілими тисячами гинули від утоми, голоду та хвороби. Якої-ж іще треба вірности, коли люди, нарід цілий, на добровільну каторгу пішов? За нашу вірність, за наші страждання нам оддячили тим, що зламали права наші, що в багно затоптали власну присягу. Великий царю, я знаю, що мене ждуть кайдани, але, вступаючися за повшехну гибель землянів моїх, я чесно й одверто питаю: хто зрадив, чи ви, чи ми?
ПЕТРО. Замовкни! Тебе ждуть не самі кайдани, а й смерть! Ушаков...
ПОЛУБОТОК. /Перебиває/. Нехай і смерть. Після неї ми зустрінимося з тобою, царю, як рівний з рівним!
ПЕТРО. Ушаков! Заарештуй! Усіх малоросіян заарештувать!... У Петропавлівську кріпость!... /До Головкіна/. На Україні заарештувать: Апостола, Жураківського і Лизогуба!..

Генерал Ушаков і Москалі оточують Полуботка і українських старшин.

УШАКОВ. Одбирайте зброю! /До Полуботка/. Давай шаблюку!

Полуботок скидає шаблюку і віддає. Москалі відбирають у старшин шаблюки.

КОРЕЦЬКИЙ. /Скидає шаблюку/. Ні, ясновільможний, мабуть і право там де воля,- на кінці шаблюки. Ех!... прощай-же воля! /Цілує шаблюку й кидає її/.
ЧОРНИШ./Стає навколюшки/. Ваша пресвітла царська величність! За що-ж мене? Хата моя скраю... Помилуйте!
УШАКОВ. Поговори мені!... Тихше! Приготуйся!

Москалі розставляють заарештованих, а самі стають навколо них.

УШАКОВ. /До старшого/. Командуй!
СТАРШИЙ. Шагом - марш! /Рушають/. Ать-два! Ать-два!

Це: "Ать-два" чути поки москалі з заарештованими зникають на вулиці.

X X X

Одно мудре прислів"я каже: втрачене багатство можна повернути працею і ощадністю, втрачене здоров"я - ліками і поміркованістю, забуті знання - наукою, лише втраченого часу вже ніколи повернути не можна.

НАШ СОНЯЧНИЙ ЖИВОПИС

=0=0=0=0=0=0=0=0=0=0=

Роки наших визвольних змагань подарували українській культурі і Українську Академію Мистецтв, яка була закладена в Києві неспокійного 1917 року групою українських провідних мистців... Але наші модерні мистці, а в тому числі і ті, які очолювали Українську Академію Мистецтв, першу в історії нашої багатовікової культури, не були народжені з піни революції і мали своїх багаточисленних попередників. І хоч ті попередники своєю мистецькою мовою залишалися вірними учнями російської живописної школи, все ж в іхній творчості сильно відчувався постійний український акцент, національне своєрідно-українське звучання фарб... Це - М.Пимоненко, С. Васильківський, Орловський і ще ціла плеяда народніх мистців, вірних кращим ідеалам народництва. Їхніх наступників - модерних українських мистців не могло задовольнити ані постійне культивування простонародного жанру, ані той застарілий живопис минулого століття. Вони вперше відчули у всій повноті разючу різницю між небом привітно-сонячної України і похмурої Росії... Їхня образотворчість вимагала далеко інших засобів художнього вислову. І навіть ті з наших мистців, що було вихованцями Петербурґу - М.Самокиша, М.Бурачек, Ол. Мурашко, Юр.Нарбут - шукають і знаходять такі, більш витончені новітні засоби на Заході, переважно в Парижі, Мюнхені і Кракові.

Імпресіонізм був тим напрямком, що найбільше відбився, правда на технічно-виконавській стороні творів наших майстрів. Імпресіонізм сприяв остаточному зникненню з нашого малярства рис деякої важкуватости,одноманітности в способах вислову. Вплив тогочасних мистецьких течій Заходу настільки був сильний, що можна говорити навіть про створення на Україні, аналогічно до того, як у свій час барокового, своєрідно-українського імпресіоністичного стилю. Сучасне українське образотворче мистецтво тим самим,як би наново, після довгих років вимушеної відірваности, війшло в орбіту західно-европейських мистецьких течій, ставши своєрідним українським, що правда мало знаним у Европі, складником тих течій... Це - М. Бурачек, В. Кричевський, Гр.Світлицький, М.Козик, Ф.Кричевський, О.Новаківський, В.Касіян...

Українські модерні мистці в своїх незчисленних пейзажах, а українські мистці переважно пейзажисти, зуміли передати всю красу, навіть здається, тепло променів рідного сонця. Пейзаж опромінений сонячним сяйвом, обличчя людини зогріте привітними кольорами сонячної ґами для багатьох наших мистців стали, як би постійним ляйтмотивом іхньої творчости. І оте іхнє сонцепоклоніння є втіленням туги підневільного народу за осяйною волею; це туга за втраченим минулим, це мрії про радісне майбутнє...

На зорі українського відродження найбільший український поет сучасности палко кликав: "Дивіться сонцю просто ввічі!" І цей заклик, немов би відбився в багатьох кращих творах наших мистців глибокою життя, непідробленістю почуття. Справжнім трагізмом перейнятий не один твір мало не в кожного українського мистця...

Українське образотворче мистецтво сучасности, як ніколи міцно пов"язане з життям народу, а наші найвидатніші мистці поділили із своїм народом тяжку долю... Багато з них загинуло в далеких холодних степах, інші пішли на тяжку еміграцію... І все ж українське образотворче мистецтво сьогодні, це насамперед міцний зв"язок з народньою традицією, це продовження цих віковічних традицій. І не залежно від тих чи інших мистецьких уподобань окремого мистця, не залежно від напрямку, до якого він може бути причислений за своєю формальною мовою - в творчості наших майстрів пензля не важко відчути спільний для

всих їх внутрішній зміст, саму суть українського малярства - безмежну любов до прекрасної і так нещасливої батьківщини, до її знедоленого народу... Звідси і творчий оптимізм і поетичний дух їхніх творів, звідси і та іскриста сонячна ґама фарб, що переливається українським сонцем на їхніх полотнах...

Ох.

"-"-"-"-"
"-"-"

M,Щербак.

МАТИ

Як зараз бачу: ти в старій кохтині
Сидиш за гребінем біля вікна,
Прядеш, сумуєш у тісній хатині
Така тривожна і така одна.

Як скрипнуть двері - серце заніміє,
Сірко загавка - погляд до воріт...
Ти вся в чеканні, ждеш, не перемрієш
Свого синочка, що пішов у світ.

Пішов у світ,- і б"ється в грудях горе,
Мов за вікном хуртеча і вітри,
І хата-пустка, сіра і сувора,
Не затиха до пізньої пори...

Гуркоче прядка - крутиться неспокій,
Підсліпувато блима каганець,
І,як нитки, лягли криві й глибокі
На тілі зморшки - старости гінець.

А ти сама... Вже білі, білі скроні...
Чи забарився, чи забув синок?..
І сльози кануть, чисті і солоні,
І рветься нитка - прядиво думок...

У цю хвилину хочу крикнуть: "Мамо!
Я не забув, я образ твій зберіг,
Я повернусь, схвильовано і прямо,
Перехрестившись, стану на поріг."

Це буде! Так! В ясну й погожу днину
Чи, може... ні- в листопадову ніч,
Коли земля покличе нас до чину,
Земля родима - горесті сторіч;

Коли, як море, загримлять простори,
Не знаючи ні гранів, ані меж;
Коли на площах зацвітуть прапори,
І кров спливе у заграві пожеж;
Коли засяють свічами святині
І на високім Божім олтарі
Запаленіють золотавосині
Вогні, вогні, як зорі, угорі -
Тоді, повір, моя Велика Мати,
На крилах радість затріпоче знов,
І Ти в своїй просторій світлій хаті
Зустрінеш сина і палку любов!

Й. Волос.

ДЕЩО З ІСТОРІЇ ДЛЯ ВИЯСНЕННЯ.

Чую, балакають мої сусіди. Пан каже:
- Украінци - ето ужасние шовіністи!..
А пані:
- І что ето за нація - украінци?! Отсталая какая то!..

/Із оповідань-жалів старого робітника з табору ім. Лисенка/

Давно вже відомо, що мандрівники-чужинці, які відвідали Україну в XVII ст., відзначили високий культурний рівень тодішньої України в порівнянні з дикістю й некультурністю царської Московії.

Павло Алепський, наприклад, що, їдучи до Москви, за часів Хмельницького переїхав усю Україну /в 1654-1656 рр./, писав, між іншим, таке:

"По всій Козацькій землі ми помітили прегарну рису, яка нас дуже дивувала: всі вони, за малими винятками, навіть здебільшого їхні жінки та дочки, вміють читати.".

І це тоді, як у Москві навіть бояри, що оточували царя, були здебільшого неписьменні!

А як же воно сталося так, що тепер Україна "отсталая какая то?!"

Найкраще пояснюють це факти.

Хоча на підставі Переяславського договору 1654р. Україна, єднаючись з Московією, зберігала усі права, які мали забезпечувати їй вільний розвиток і недоторканість її внутрішнього життя, але... на те Москва є Москвою, щоб одно підписувати, а інше робити! Адже кількохсотлітня азійсько-татарська наука для неї даром не минула!..

Отже, вже Петро Перший почав грубо й рішуче ламати українські права та вольності, передбачені переяславським договором та провадити на Україні асиміляційну політику. Він перший видав наказ, яким заборонялося друкувати на Україні книжки, якщо вони відріжняються мовою від великоросійських, московських. Він перший затис Україну в залізному кулаці колоніяльного поневолення. Він перший почав масово фізично винищувати українців, посилаючи цілі полки козачі для копання каналів серед гнилих північних болот. Там вони й гинули масами. Вираз "канальська робота", як тяжка, проклята, -дійшов до наших днів.

Ось як про це винищування українців розповідає тогочасний документ, а саме: рапорт полковника Черняка, писаний ним року 1722 з місця робіт на Ладозькім каналі:

"При Ладозі у канальної роботи многоє число козаків хорих і померших знаходиться, і щораз то більше умножається тяжкі хвороби- найбільше вкорінилася гарячка і опух ніг, і мруть з того, -одначе приставні офіцери, не зважаючи на таку нужду бідних козаків, за повелінням господина бригадира Леонтієва, без жодного вибачення немилостиво б"ють при роботі ломаками, -хоч і так вони її нетільки в день і в ночі, а навіть і в дні недільні і с вятkові одправляють, -без спочинку до неї приганяють. Боюся я, отже, щоб козаків тут не погубили, як торік - що їх хіба третя частина в минулому році додому вернулася, тому попереджаю сенат сим покорнійшим моїм писанням і рабсько прошу: благоволіть не допустити моєї команди погинути до кінця при канальній роботі і щоб не була переведена на інші місця для зачинання іншої роботи - сам Бог видить, нема ким її робити, бо всі козаки в силі своїй дуже ослабіли і ледве живі,-

але щоб пустити їх додому принаймні в перших числах септемврія, не заводячи в глибоку осінь, до роскиса і плюскоти..."

Катерина Друга прикладала усіх зусиль до того, щоб завершити роботу Петра Першого, знищивши усі рештки української самостійности, що збереглися ще на Україні по ньому. Вона остаточно скасувала на Україні вибори гетьмана /1764 р./. Вона остаточно скасувала Січ Запорізьку та знищила Запорізьке Військо / 1775 р./. Вона старанно винищувала усі рештки українських вольностей і дбала про те, щоб знищити серед українців, як вона сама казала: "Развратное мненіе, по коему поставляють себя народом от здешнего /себто: московського/ совсем отличним.".

Її стараннями українські школи /хоча вони й були далекі ще від української народньої мови/ здебільшого цілком знищені, частково ж замінені школами з російською мовою викладання. Землі українського народу були загарбані й роздані цариціним коханцям та лизоблюдам. Народню масу віддали в кріпацтво дворянству, яке за це мало стати на Україні підпорою царату...

Отож зрозуміло, чому Т.Шевченко у "Сні" з такою ненавистю згадує про цих двох "самодержців", пишучи:

Се той "Перший", що розпинав
Нашу Україну,
А "Вторая" доконала
Вдову - сиротину.
Кати, кати, людоїди! і т.д.

Петля на шиї українського народу була міцно затягнута і він втрачав свідомість. Здавалося надійшов кінець... Аж раптом подих Великої Французької Революції з її новими животворчими ідеями, зокрема з ідеєю єдности національної спільноти, досяг і України. Почалося національне відродження України в формі появи нової української літератури, писаної народною мовою. З"явилися: Котляревський, Квітка-Основ"яненко, Гребінка, Куліш, Марко-Вовчок, Шевченко...

Збагнувши про що йдеться, уряд царської Росії спробував було зупинити й придушити цей культурний розвиток українського народу арештами культурних робітників та іншими поліційними /улюбленими в Московщині!/засобами.

30.7.1863 р. царський міністр внутрішних справ граф Валуєв, заявивши, що "української мови не було, немає і бути не може", видав ганебний, і як звичайно, таємний наказ, яким заборонялося давати дозвіл на друк будьяких українських книжок.

Цей наказ зробив велику й нічим не відшкалувану шкоду культурному розвиткові українського народу. Всі інші прояви культурного життя також були придушені.

Проте цілком задушити національне відродження на Великій Україні, що була в межах тодішньої Росії, не пощастило. Живі сили народу робили упертий опір. З його надрів виходило все більше й більше борців за визволення. Між іншим, значна кількість визначних учених Потебня, Житецький, Михальчук, Науменко, Антонович, Чубинський, Драгоманов тощо створили наукове товариство /Південно-західньо Відділ Географічного Товариства/ й почали працювати для культурного розвитку України. Закипіла наукова робота. Заворушилася українська громада...

Тоді цар Олександр II /"освободітель", нам взагалі щастить на "освободителів"/ видав 17. 5. 1876 р. вже свій царський /теж таємний!/ указ /"Емський едикт"/, яким заборонялося друкувати українською мовою: дитячі книжки, підручники для шкіл, наукові твори, популярно-наукову літературу, навіть медичну тощо. Дозволялось з великими обмеженнями друкувати лише художні твори, але... з застосуванням російської абетки і російського правопису... навіть під нотами заборонялося писати тексти українських пісень! Південно-західній відділ географіч-

ного товариства за збирання та друкування української народньої творчости-замкнено. Видатного молодого вченого- Михайла Драгоманова звільнено з Київського університету і запропоновано виїхати з України. Заборонено було також привозити українські книжки із закордону...

Які ж були наслідки оцих більш як двохсотлітніх старань царської Росії?

Вони були такі: на грані XX століття, перед революцією 1905 р., на Україні на кожну сотню припадало 75 неписьменних!

Кому ж і для чого потрібна була оця жахлива неписьменість, оця тяжка темнота українців, оця їхня відсталість?

Потрібна вона була тим, хто володів на Україні землею, хто висмоктував з тої затурканої маси усі соки, примушуючи її, разом з тим, жити в злиднях і голоді.

Так стоїть справа з "отсталістю". Щоправда, неписьменність після Великої національно-визвольної й соціяльної революції 1917 р., яка розбила кайдани московської неволі, зникла з теренів Великої України, але років на сто наш культурно-національний і економічний розвиток таки затримано, загальмовано. Не дурно ж Михайло Драгоманов назвав цей час перебування України під Московщиною - пропащим для України часом.

Гальмується розвиток України і далі, але тепер вже іншими, модерними засобами...

А як же стоїть справа з шовінізмом?

Щоб відповісти - треба встановити, а що ж таке є шовінізм. Шовінізм - це звіряча, зоологічна ненависть до чужинців, нічим не виправдувана ворожість і нетерпимість до них, намагання за всяку ціну шкодити їм. Отож, коли б українці навмисно організували масове винищування безневинних людей, скажімо росіян чи що, в спосіб замучування їх на канальських роботах серед якихось там Ладозьких чи Біломорських робот або вигублювали б їх на непосильних лісових роботах так само серед північних болот якоїсь там Печори - це був би вияв звірячої ненависти, шовінізму.

Коли б українці, силою забравши хліб у росіян чи людей іншої національности, створили б там штучний голод, на зразок того, що був на Великій Україні в 1932-33 рр., і в цей спосіб видушили б мільйони людей, цієї національности - це також був би вияв звірячої ненависти, шовінізму.

Коли б українці не давали росіянам чи комусь іншому друкувати їхню літературу й розвивати їхню культуру, або коли б вони по-дикунськи палили віками збирані фонди їхньої літератури, як скажімо спалено було в 1941 р. стастичний фонд Української Академії Наук в Києві - то це був би вияв дикого сліпого шовінізму. Виявом звірячого шовінізму було б і те, коли б українці хапали росіян або людей іншої національности і засилали б їх десятками й сотнями тисяч до Сибіру, на Калиму тощо для розпорошення й загину.

Але ж, на щастя, за українцями цих гріхів немає! Таке робив не наш нарід відносно до інших національностей, а дехто з представників інших народів супроти народу українського.

Отож, коли у когось з українців і вирветься ненависть до мучителів його народу, то хіба це шовінізм? Це ж тільки наслідок кількохсотлітніх знущань над його предками і над ним самим. Крім того, ця ненависть не спрямовується на тих, хто не винен у цих переслідуваннях, знущаннях і вигублюваннях; вона не спрямовується на тих, що не солідаризувались і н е с о л і д а р и з у ю т ь с я з його запеклими ворогами. Навпаки, наші люди скрізь єднаються із щирими приятелями. Вони, незалежно від національности, єднаються з усіма тими, хто підносить гасло боротьби із всіляким, а в тому числі і національним, рабством, з тими, хто стоїть за справжню свободу народів і людини, хто бореться за життя вільне від деспотизму й тиранії, не залежно від того, під якими гаслами вони здійснюються.

В.Орленко.

ПІД КРИЛАМИ НОЧІ.

/Оповідання - спогади/.

Вечоріло. З синіх верховин, навпростець ярками, через рудки і видолинки підкрадався вечір до гірського села.

З мокравин і річок підгір"я гнав вітер в гори табуни вечірньої імли; вона старанно зарівнювала землю своїм сірим килимом, покривала яри і видолинки. Тільки горді величаві верховини Карпат не були покриті.

На привиклих до гірського терену конях, три бойовики: Володимир, Роман і Славко. Вони обережно пробирались до Лавочного: мали договоритись з отаманом боївки про спільну акцію проти ворожої групи, що тероризувала і без того вже зубожілі села. На зворотньому шляху їм потрібно було з"єднатися з чотою Чорного і роззброїти мадярський загін, що охороняв міст на гірському шляху Скале - Тухолька - Мадярщина. За всяку ціну зірвати міст і цим унеможливити відступ німецьких і мадярських військ!

Наступала серпнева ніч. Темна, як воронові крила, тиха, мрійлива ніч Карпат. Проїхавши кільканадцять кілометрів, зробили коням перепочинок. Було тихо. Навіть віття дерев не ворушилось. Вітер спочивав в підніжжі гір.

- Друже хорунжий! - Озвався Славко.- Ти був у Полтаві?

- Був,- відповів Володимир.

- І в Каневі?

- Так, і в Каневі приходилось бути.

Володимир розповідав про Наддніпрянщину, про Київ, Полтаву, Канів, про Дніпро, про широкі степи України, що розкинулись ген-ген далеко, а на них хвилюється ковиль, дрімають козачі могили, перешіптуючись з буйновіями про славу минулу...

...Ранком вони під"їздили до невеликого села, розташованого на схилі гори. Проїхавши через ярок і тільки вступили до смерекового кругляка, як вперед пролунав грізний оклик: - Стій!!.. Сказано паролі. Коней лишають біля чатів, а самі з провідником ідуть до отамана. В зруб побудована дерев"яна хатка, як орляче гніздо, примостилась на грудях стрімкосхилої гори. Світло пробивалось крізь заслону вікон.

- Блукаємо, хочемо знайти загублене /пароль/.- проговорив Володимир.

- Горе тій чайці, чаєчці небозі.../пароль/- відповів отаман, високий, кремезний чоловік років 47.

- Ви голодні, хлопці?- запитав він, а привітна господиня /дружина отамана/, не чекаючи відповіді, подала на стіл смачну вечерю.

Другого дня вечором Володимир, Роман і Славко під"їздили до пастушого літника , де на їх чекав чотар Чорний з хлопцями. Розбились на дві групи. Чорний і Славко з одною частиною пішов обходом в село роззброювати мадярський загін; Володимир - з другою пішов зривати міст. Раптом з лісу почулись крики. Чорний післав на розвідку двох боєвиків. Володимир з своїм відділом заліг в придорожньому рівчаку і теж вислав одного боєвика до Чорного.

Повернувшись, посланець доповів, що за пів кілометра від мосту стала німецька колона: 13 возів і біля 20солдатів. Передній віз застряг в вибоїні і німці не можуть виїхати. Чорний вислав трьох боєвиків з кулеметом на засідку до мосту щоб, на випадок опротиву мадярів, не допустити німців на допомогу.

Раптовий наскок на міст. Мадярський вартовий падае прошитий кулею з пістоля. Ще мить - і сильний вибух міни потрясае повітря, відкликаеться далеко в горах. Міст, охоплений клубами чорного диму, падае в річку. Володимир з хлопцями біжить туди, звідкіль доносяться сердиті кулеметні черги.

– До кулемета!.. На допомогу...

Скобець і Чмола там. Біля них з розкинутими руками, ниць лежав труп... Стріли і знову вибухи гранат. Тріск німецьких "емпі" припиняеться. Вісім німців захоплено в полон, кілька валяеться в грязюці, решта втікли в ліс.

Кілька боевиків лишаються з Романом біля німецької колони, інші спішать на допомогу чотовому Чорному...

З піднятими догори руками, блідими обличчями і вирячениим від страху очима стоять біля воріт обеззброені мадярські "катуні" /солдати/. Повстанці поспішно вантажать на вози пакунки і зброю. Чотар Чорний сидить на землі і перев"язуе собі ногу.

– Зачепило,..- говорить він Володимирові.- Оден биків син через вікно кинув гранату. Мене і Гурлая зачепило.

...Біля вогню лежав молодий вродливий хлопець з розкритими синіми очима. На чоло недбало зсунулось пасмо золотистого волосся, а під оком закипів кров"ю слід від кулі. Це був 22-літній повстанець Славко Корбут.

З сумом охиляються над тілом друга голови повстанців.

– Спи, Друже наш, вічна пам"ять тобі. Ти любив Україну і віддав усе за неї... Спи, Друже наш... Боротьба важка, ще не один з нас впаде в ній... Жаль тільки, що як впадемо раз, то в друге не зможемо вмерти за Україну.

Пройдуть роки, розвіються чорні хмари і на оновленій землі закипить нове життя.

Раннім ранком, як сонце зійде над задуманими шпилями гір, дівча-пастушка вижене худобу на полонину і, плетучи вінок, заспівае пісню про українських повстанців; з широких степів Наддніпрянщини прилинуть буйновії, шугатимуть понад верховини Карпат, шепотітимуть з хвоїнками про невмирущу іхню славу...

=о=о=О=о=о=
о=о=о=о
=О=

Грицько Ранюк.

ХОЧЕТЬСЯ ЖИТИ.

Я розстіляні дні листом осені сіяв
У голодних, як смерть, чужинецьких краях.
Лиш зосталась одна нерозстріляна мрія
Та життевого поля непройдений шлях.
І любов, що мене колихала, як мати,
Та любов до Дніпрянських пахучих полів,
Де замучену юнь я згубив розіп"яту,
Де я вперше кохав, і страждав, і болів.
Сірий ранок встае, як розпачлива дума,
Повторяе вчорашній тривоги закон...
Ось тому якраз хочеться все передумать,
І відчути стократ свого серця вогонь.
Зрозуміти усе і упевнитись вперто,
Що це тільки одна надокучлива мить,
Бо ж не втрачено все і сліди не затерто,
Бо ще хочеться жити, щоб все пережить!..

А.ВИСОЧЕНКО.

=== Т А Є М Н И Ц Я   Г І П Н О З У ===

=================

/Оповідання/

Як бачите з наголовку, беремо на розгляд цілком наукову тему. Скажу ще, хто не має звання меценаса, магістра, професора, інженера, редактора, доктора, радника, директора, а з військових не менше сотника, то хай і не береться читати цю річ. Не подужає її.

Проте автор не відчуває найменшого сумніву, що до виходу його твору в світ, такі звання дістане геть чисто все письменне та напівписьменне українське населення на еміграції. Тому за кількість своїх читачів він зовсім не хвилюється. Вона, перебігом подій, буде забезпечена.

Отже, починаємо наш повчальний виклад.

Ми живемо в роки нечуваного розквіту науки.

Атом уже не становить жодної таємниці /принаймні для відповідних генеральних штабів/. Його розклали з голови до ніг і навпаки. В свою чергу атом почав уже розкладати всіх і все, що тільки під руку підвернеться.

Взагалі діється несусвітне. Аж дух забиває. Страшно!

Майже поруч з розкриттям таємниці атому, розкрито,не меншу за своїм значенням, таємницю гіпнозу.

Що вам досі відомо про гіпноз?

Признайтеся, дуже мало.

Ну, насамперед, ви купували квиток, ішли до театру, чи цирку. Там були свідком, як одна людина довго й пильно дивилася в очі іншій. Остання згодом засинала. Тоді, на бажання присутніх, вона лизала власну підошву, головою замітала підлогу, співала сороміцькі пісні й кукурікала, вгадувала в кого з присутніх розлад шлунку, або термін вагітності котроїсь з пань та показувала дулі.

Взагалі виходило надзвичайно цікаво й смішно.

Безперечно доводилось вам чути і про сеанси лікування гіпнозом. Такі сеанси особливо охоче відвідують невиправні курці, п"яниці, закохані. Наслідки лікування майже завжди разюче однакові: курець починає споживати вдвічі більше цигарок, п"яниця переключається на денатурат, а закоханий на все життя втрачає будь які привабливі якості для жінок.

Гіпноз взагалі всемогутній. При його допомозі можна досягти чого хочете і чого не хочете. Наука його вважає підсвідомим явищем, що не піддається докладному вивченню та аналізу.

На гіпнотизерів цілий світ дивиться, як на чудодійних чарівників. Через те, правда, при допомозі належної реклями, до їхніх кишань безперервним потоком пливуть гроші.

Дійсно, таємниця гіпнозу величезна, для сьогоднішнього людства просто незрозуміла.

Та вже не для всього.

Принаймні, для нас - емігрантів гіпноз поступово стає звичайною, побутовою справою. Сьогодні ми ним починаємо користуватися вздовж і впоперек. Коли завгодно - він до наших послуг. Так швидко й далеко пішли в цьому, що, навіть,не встигли помітити, як зробили світової слави наукове відкриття.

x x x

Сенс гіпнозу - самопереконання. Ви себе в чомусь впевнюєте до такого ступеня, що самі переймаєтесь вірою у власну вигадку. Досягнувши подібного стану, вважайте завдання виконаним на 99,9%. Примусити повірити інших в те, що ви повірили - дрібниця. Тут вирішальну роль грає гола техніка.

Раз так, нічого складного нема. Дуйте й не кашляйте.

Давайте пройдемо прикладний курс гіпнову від початку й до кінця.

Брамінські факіри й мусульманські дервіші дійшли особливих наслідків у самовпевненні. Вони доводять себе до стану абсолютного небуття. Тоді їх можна колоти голками, шматувати ножами, підпікати вогнем. Вони ні на який біль не реагуватимуть, а заподіяні поранення гояться на очах глядачів.

Ви, очевидно гадаєте, що я вам запропоную негайно взятися до подібних спроб? Помиляєтесь, я зовсім не хочу, щоб ви ризикували собою. Головне ж, у разі невдачі, ви таки розшукаєте мене десь на еміграції й чого доброго зажадаєте, на моїй скромній особі перевірити досягнення факірів та дервішів. Ото ж, поради собі дорожче обійдуться. Тому, будь ласка, зупиніться, не спішіть перетворюватися в східних чарівників, бо за висліди я не ручуся.

Про це заявляю і вголос, і привселюдно, і в письмовій формі.

x x x

Розповім вам краще про Миколу Туза.

Колись на Батьківщині виробляв він газову воду. Все йшло нічого, він поважав людей, а люди його. Не те сталося на чужих землях. Куди не приїде, скрізь натрапляє на самих меценасів, магістрів, професорів, інженерів, докторів, редакторів, директорів, радників, сотників, майорів, полковників... Йому бідолашному аж ніяково було з такими достойниками ховатися в бункерах, стояти в чергах, гандлювати ханкою та підробленим тютюном.

Прибувши, нарешті, до табору втікачів Микола Туз цілими днями вистоював у реєстраційному відділі, але вписатися до картотеки не наважувався.

Якось запитав мене:

- Ви, часом, не чули, чи є окремі табори для простих людей?

Я, звичайно, вкрай здивувався.

- Біда! - признався далі Туз. - Хто тільки не вписується до табору, обов"язково щось додає до свого прізвища.

- А вам, що до того? - Продовжую нерозуміти свого співбесідника.

- Та не хочеться між самими вченими телепнем бути. Тут якесь звання не зашкодило б. На віку, як на довгій ниві, пригодиться.

- Ну то пишіть, хто вам недає?

- П"ять клясів моєї школи.

- Малувато. - Погоджуюся з ним. Тут же, жартома додаю - коли б вас загіпнотизувати, може щось і вигоріло.

Уявіть собі, Микола Туз дуже серйозно поставився до мого жарту. Мені довелося розповісти все, що сам знав про підсвідоме життя, про силу самопереконання, про тих же факірів, дервішів... Побіжно, на окремому аркуші паперу, записав він собі всі наукові, громадські та військові звання.

Відтоді й почалося.

Вдома Микола Туз негайно поставив закваску на самогон. Упоравшись з тяжкою працею, розклав на столі аркуш із записаними званнями, зліпив з хліба невеличку опуку й кинув її на папір. Опука впала біля слова професор.

- Годі. - на всю кімнату заревів Туз. - Від сьогодні і я професор!

- Схаменися! - кинулася до нього злякана дружина.
- Не верещи! - гримнув чоловік. - Скільки років прожила зі мною і не знала хто я такий. Сором!

По-тому, протягом вечора, він тільки й твердив два слова - я - професор. З ними й заснув.

Сон теж пішов у руку. Маленька виробня газової води перетворилася в світлу, простору лябораторію, де всі ходили в сліпучо-білих халатах, а найголовнішим там був він Микола Туз. Він стояв біля казкових апаратів із стінним годинником у руках, своїм численним помічникам безперервно давав різні розпорядження. Лябораторія виконувала важливе державне завдання - шукала способів, як із часнику зварити найкращі в світі парфуми.

Прокинувшись, знову почав раз-у-раз твердити:
- Я професор!

Коли жінка, відчуваючи небезпеку, надумалась піти до лікаря, Микола Туз замкнув двері й ключа заховав до кишені. Знову, аж до ночі безперестанно говорив собі завчене речення:
- Я професор!

Десь на третій чи на четвертий день таки цілком переконав себе, що він дійсно є професор. Тоді пішов до реєстраційного відділу табору й відповідно оформив свою картку.

Перед неділею кілька усім відомих мешканців табору дістали коротенького, видрукованого на машинці папірця:

"Професор Микола Туз запрошує Вас разом з дружиною завітати до нього в неділю о другій годині дня на урочисті входини до табору.

З пошаною

професор Микола Туз."

Запрошені не забарилися розповісти багатьом своїм знайомим про виняткову чемність нової наукової зорі в таборі високоповажного пана професора Миколи Туза. Ті, в свою чергу, вістку передали іншим. Добрячий самогон та відповідні закуски остаточно скріпили становище щойно виниклого науковця і він незабаром посів посаду бльокового комірника.

Тепер кожному таборянинові добре відомо, що п.Туз - професор. Проте, останній настільки самовпевнився в своєму новому званні, що ніяк не може зупинитися на перших великих досягненнях. Він стремить далі. Ненароком я довідався, ніби йому доручили редагувати шкільний підручник з... фізики. Днями в таборовій газеті прочитав дописа про науковий диспут на тему "Як ми ставимося до теорії Дарвіна".

"На тому диспуті, подає рецензент /теж, очевидно, із загіпнотизованих/ - вельми цінні й оригінальні думки висловив видатний професор Микола Туз.

Він сказав:

- Деякі наукові джерела та проведені мною особисто досліди й спостереження наочно доводять, що Дарвін не мав рації стверджувати ніби людина походить тільки від мавпи. Це відповідає дійсності лише частково. Візьміть для вивчення кілька осіб. І через лупу, і без неї, ви побачите, що далеко не всі скидаються на мавпу.

Обличчя однієї людини таке, знаєте, хитрувате, як у кота. В іншої продовгувате, з витягнутими до низу губами - явно кінське. Чимало нашого брата на шиї носить курячу голову. Самі шиї, особливо горлянки, часто сході на гусячі вола. А скільки ви зустрічаєте довгих ослячих вух? Та чи не ще більше маємо, замість облич, просто свинячі рила?

Все це переконливо свідчить й підтверджує, що люди пішли не тільки від мавп, а і від багатьох інших тварин та птахів".

xXx xXx xXx

Під пару Тувові можу поставити пана Тимофія Мазла.

Останній колись викладав географію в початковій школі. Після тривалої перерви, зустрівся з ним у таборі для втікачів. Хоч його тут, як учителя знало чимало людей, але пан Мазло несподівано став усім доводити, що він маляр, коли не всесвітнього, то найменше всеевропейського мірила.

Та, хоч крім прізвища за ним ніхто нічого малярського не знав - уявіть собі, що всі йому повірили. Буквально на наших очах він зробився "доктором малярських наук", Більше того, з різних замріяних молодиків заснував, навіть, "Художню студію ім.доктора Мазла". До студії набирали всіх без винятку, хто тільки зголошувався. Ні на які здібності тут не зважали, бо високоповажний пан доктор урочисто оголосив, що кожна людина має хист маляра.

Під його геніяльним керівництвом усі охочі станують першорядними митцями.

Заснувавши студію, Тимофій Мазло широкомовно повідомив:

- Віднині я відкриваю нову еру в малярському мистецтві. Досі образотворчі митці всіх віків та напрямків малювали з натури лише молодих голих жінок. Я й мої учні будемо робити зовсім навпаки. Ми свої спільні зусилля та енергію віддамо на зображення тільки старих голих жінок. В цьому шукатимемо естетичне задоволення та синтезу вічної краси тіла прекрасної статі. Закликаю всіх старих жінок підтримати нашу величну справу й зголошуватися до студії на посади натурщиць. За працю сплачуватимемо цигарками".

Після такого оголошення, таборове жіноцтво різко поділилося на дві партії.

Одна вимагала заслуженого пана доктора негайно притягти до суду. Друга наполягала застосувати більш радикальні методи впливу - піймати його десь на людях і сполосувати мітлами, кочергами, рогачами та іншим начинням.

Проте, як би там не було, пан доктор буквально прогремів. Разом з ним прогреміла і його студія. Всіх її учасників у таборі почали одностайно називати мазлами.

Під опікою свого талановитого керівника мазли працюють і досі. Навіть, розгорнулася підготовка до виставки мазлів. Не можу й уявити собі якого сполоху наробить вона в таборі.

xxXXxx xxXXxx xxXXxx

Ми тут розібрали два випадки гіпнозу постійної дії. Тобто, людина раз переконала себе в чомусь, на тому й продовжує весь час стояти. Не йде ні назад, ні вперед, не сходить на манівці. Вдалося стати професором чи доктором, то й тримається того звання, як воша кожуха.

Але крім постійної, ми вже зареєстрували й гіпноз мінливої дії. Наведемо конкретні випадки.

Справжньої віртуозності досягнув, правда, Андрій Загреба. Той майже щодня впевнює себе та інших людей усе в нових та нових власних званнях та фахах.

Спочатку він об"явився висококваліфікованим методистом. З цього приводу прочитав навіть кілька пересічних лекцій. Звичайно за платню. Місцевій школі запропонував свої послуги, як викладача всіх без винятку дисциплін, до таборової газети написав кілька віршів, на агрономічних курсах намагався провести цикль лекцій за темою "Статтеве життя травоїдних тварин". Згодом він узявся за організацію драматичного театру, потім відкрив високу школу гри на сопільці, нарешті повідомив усіх, що він окуліст. За останнє він, до речі, від широкої громадськості дістав звання професора окозамилення.

Та можливості Андрія Загреби справді невичерпні. Він виступає у нас і як соціолог, і як знавець людського кохання, рибальства, римського права, і, як теоретик куховарення. Величають його всіма відомими титулами відразу, тобто меценас, магістр, професор, директор і т.ін. Успіх мінливого гіпнозу в пана Загреби шалений, ні з чим незрівняний. Просто не Загреба, а вундеркінд!

В захопленні здобутими перемогами, подиву гідний всезнавець передав уже куті меду. Принаймні, керівник клюбу примушений був нещодавно вивісити небувалу досі афішу:

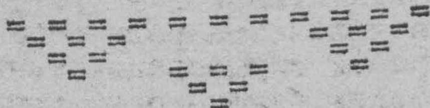
"Лекція професора Андрія Загреби на тему: "Ковиль доби Олександра Македонського" за одностайним бажанням таборян - не відбудеться".

Звідси для самих найщасливіших і обласканих долею гіпнотизерів випливає єдина мораль - крути та не перекручуй!

Знайте хлопці міру, інакше піймаєте облизня. З гіпнозом, так само, як і з атомом, жартувати не можна. Ломака про два кінці.

Але робити застереження не входить у наш обов"язок. Ми обмежуємося лише найскромнішим завданням - повідомити Всесвіт, що таємниця гіпнозу вже відкрита. Кожний скільки хоче може скористатися з неї. Цілковита безпека гарантована. Ми, наприклад, вживаємо свій винахід по саме нікуди. І нічого. Покищо не спостережено жодного нещасливого випадка. Це вам не атомова бомба. Все йде, як по маслу.

Не віріте? Будь ласка, приїздіть до наших таборів. Самі переконаєтесь у тому, що все мною написане - суцільна правда. Даю вам слово... теж дипльомованого інженера.

Не схиляйте вділ прапора,
Лиш держіть його високо!
І не знайте, що покора,
Страх нікчемний, думка хора!

Богдан Лепкий.

о-о=О=о-о

Хапай за гриву хвилі й момент!
Шекспір.

З ЖИТТЯ ПТАХІВ.

В зоопарку було три птиці - подружжя европейських гайворонів і американський крук - одинак. Ми знали, що крук-одинак і самиця- гайворон любилися між собою. Їхні клітки стояли поруч і вони мали звичку "розмовляти" через залізну сітку, міцно притискаючися до неї, тріпочучи крилами і щасливо кракаючи один до одного. Здавалося, що гайворон- чоловік ніколи не звертав на це жадної уваги.

Кохання було таким палким, що публіка почала звертати на нього увагу. Кожної весни, коли пристрасть птиць досягала своєї вершини, якийсь старий джентльмен писав сумні листи до куратора з проханням покласти край мукам вірної любови.

Нарешті куратор погодився, хоча його знання птиць і говорило йому, що гайворон-чоловік, залишившися без дружини, може засумувати й загинути. Зустріч птахів була така зворушлива, як побачення двох закоханих людей, довгий час розділених тюремними гратами. Крук полетів у найвищий куток своєї клітки і,нестримно-радісно махаючи крилами, повернувся звідти, несучи в дзьобі шматочки м"яса, які він старанно ховав там від нас. Цими збереженими шматочками годував він свою наречену.

Очевидно покинутий чоловік-гайворон був самотником по натурі, бо його апетит і хороше самозабуття ще збільшилося.

Закохана пара зараз зовсім стара. Обоє вони майже сліпі. Але вони все ще горнуться один до одного і кожної весни починають гніздитися з усім захопленням молодих птиць.

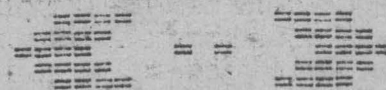

Оглядаючи клітку з птицями, придбаними від приватної особи, куратор спостеріг білоголового дрозда з відбитим дзьобом.

Птиця без дзьобу засуджена на голодну смерть. Адже дзьоб заміняє їй і ніж, і виделку, і шклянку, і пальці.Але цей дрозд був ситий і виглядав якнайкраще. Разом з тим видно було, що дзьоб відбито давно, бо рана вже цілком зажила.

Згодом куратор побачив европейську сойку, що набравши повен дзьоб їжі скакала до дрозда. Прискакала і сунула їжу в в роззявлену дірку. Дрозд закричав і затріпотів крилами,як це робить птиця-самка, коли сидячи в гнізді просить самця погодувати її. Сойка пурхнула назад, щоб набрати ще їжі.

Поки сойка була живою вона годувала свого безпомічного товариша. А коли через три роки вона померла, її обов"язок почав був виконувати службовець-птичник. Та йому це не вдалося. Впродовж тижня білоголовий дрозд загинув.

"Рідерс Діджест"
листопад 1945 р.

Переклад О.Соловей.

21 липня 1946 р. з 1н1ц1ятиви Клюбу Укра1нсько1 Молод1 та Пласту в табор1 1м. Лисенка, в Ганновер1, в1дбулося велике свято молод1. В програму свята входили: ранковий зв1т, перемарш таборово1 молод1, Божа служба, ф1зкультурн1 вправи, р1зного роду змагання та забави. Кр1м цього, п1д час свята в1дбувся великий ярмарок з р1зними несподіванками та м1жтаборове змагання у в1дбиванц1.

П1д час цього свята, п1сля служби Божо1, отець Семен 1жик виголосив промову, яку ми 1 подаемо нижче. /Ред./

УКРА1НСЬКА МОЛОДЕ!

Коли гляджу на струнко уставлен1 лави Клюбу Укра1нсько1 Молод1, Пласту, г1мназ1йного юнацтва, шк1льно1 д1твори тут, на таборовому майдан1, на сп1льному свят1, то моя дУмка лине ген до Льва-города, а з1р спочивае на площ1 "Сокола-Батька".

Там часто зл1тались, наче птахи до гн1зда С1ч1, Соколи, Пластуни, Луги та творили одну Родину з одною метою та одним 1деалом. А як верхок та вияв найб1льшого 1деал1зму пригадуеться мен1 пам"ятний день 7.травня 1933 р., що минув п1д кличем "Укра1нська молодь Христов1!" Непроглядн1 тисяч1 молодого цв1ту промаршерували ман1фестац1йно вулицями Львова й на площ1 "Сокола-Батька" п1д час польово1 Служби Божо1 п1днесли руки вгору, складаючи присягу на в1рн1сть Христов1.
Слова присяги: "Ми хочемо Бога!"- понеслися на хвилях в1тру ген далеко за Збруч 1 почули його молод1 Брати, яким заборонено було виявляти назовн1 сво1 найсвят1ш1 рел1г1йн1 переконання та вмовлено в них, що "нема Бога", "не хочемо Христа!".
Але бачу, що ворог не потрапив таки вирвати з Ваших сердець Бога, не спром1гся знищити те, що ви виссали з грудей сво1х матер1в, чим були надхнен1 степи широко1 Укра1ни, чим насичений Дн1про-Славута, що зас1яв св. Володимир Великий, за що клали сво1 чубат1 голови Козаки-Запорожц1, чим просяклий наш чорнозем, чим наповнений весь прост1р Сонячно1 Укра1ни, те, що перейшло в к1сть 1 в кров, того н1хто не знищив 1 не з н и щ и т ь!

Це ж д1ло Всемогутнього Бога!
А хто ж "Яко Бог?" 1 сили пекельн1 не одол1ють, не переможуть 11." 1 не перемогли!

Ось тут своею повед1нкою запевняете Ви нас, що з Богом починаете. Звертаетеся в молитвах до Всевишнього про благословення Ваших Юних Порив1в, Ваших почин1в.

Отже, це найкращий доказ 1 найб1льша запорука кращо1 майбутности не т1льки ВаSo1, але й ц1лого Народу, бо яка молодь, такий буде й нар1д.

Молодь - це ж "Цв1т Укра1ни й краса". Це ж життя, це ж мр1я, це ж над1я, на яку глядять батьки, учител1, вихователі як на сво1х наступник1в.

Борц1 чекають на Вас, як на сво1х пом1чник1в, а поневолений нар1д глядить на Тебе, Дорога Молоде, як на свою Волю!

Чуеш, Укра1нська Молоде, що "на Тоб1 м1л1он1в стан сто1ть, що за долю м1л1он1в мусиш дати Ти отв1т".

Чи здаеш соб1 з цього справу? Чи бачиш, що "люд у кайданах, край у ру1н1, нав1ть молитись ворог не дасть!"
Чи знаеш, що Ти маеш принести визволення?!

Чи здаєш собі справу з цього, що ми тут, на скитанні, на чужині, викинені з-під теплої рідної стріхи, живемо з ласки чужого світу, а невдовзі будемо здані на власні сили.

Чи здаєш собі справу, що на Тебе звернені очі всіх чужинців, які обсервують Твої кроки, Твою поведінку, Твою роботу, Твої здібності, і по тобі судять і судитимуть весь наш нарід.

Чи знаєш, що Ти тут на еміграції є мірилом і що кожний з Вас для чужинця єсть послом української справи. По Вас пізнає світ: "Чиї Ви сини, яких батьків, ким і за що закуті..."

Чи знаєте, що від Вашого поводження рішатиметься доля Ваша і доля цілої нашої еміграції? Чи відчуває Ваше серце той жах боротьби Братів-ровесників з Карпатських гір?
Чи доходить до Ваших ушей стогін Батьків, Братів, Сестер за гратами тюрм? Чи ж не чуєте брязкіт кайдан закутих Братів по замерзлих снігах за кільчастими дротами? Чи ж можите Ви бути байдужі, коли Край купається в крові, коли Батьківщина у вогні горить, а ми самі непевні завтрішнього дня ?
Чи ж можите затикати уха, щоб не чути братнього крику про порятунок? Хто ж їм і нам допоможе? Хто ж їх визволить? Світ ? Чужа ласка ? Милосердя ? Гуманність ? Конференції ?
Ні, Мої Дорогі! Сила в нас самих! Як самі собі не поможемо, то ніхто нам не поможе. Як в л а с н и м и к і с т к а м и і в л а с н о ю к р о в"ю не промостимо собі ш л я х д о В о л і, то її мати не будемо.

Волю здобувається не плачем, не просьбами- меморіялами, а мечем і боротьбою.

Ось ясний і відкритий шлях перед Тобою, Молоде !

Чи Ти приготована на це ? Чи ж маєш на це знання, фах, гарт, вправу й готовість?
Хто ж це дасть Тобі, хто ж Тобі в цьому допоможе ?

Знання і фах здобудеш у школі, а гарт, виховання, готовість здобудеш у організації, в Клюбі Молоді, в Пласті.
То ж працюйте, учіться, гартуйтеся всі в організаціях своїх.
Не марнуйте ні хвилини на пусті забави. Бо в тому критичному стані, в якому тепер перебуваємо, не час на гульню, танці, горілку, розпусту, сварку або партійність. Во ж це злочин і непрощенний гріх перед Богом і перед Нацією.
За Твоє життя зажадає колись Нація рахунку. Коли відчиняться Золоті Ворота Вільної Батьківщини, то на них стоятимуть завзяті зелені лицарі й будуть гостро питати: "Що ж Ти робив на еміграції?" Покажи, що в твоїй голові і що в руках? Чи Твоя голова повна знання й досвіду, і Твої руки чи озброєні ремеслом?

"З пустою головою і з порожніми руками нікого не пустимо!"
"Бо тут все знищено і треба власними силами відбудувати!"

Всяких дармоїдів, самогонщиків, морально низько занепалих, тих усіх, що своїм поводженням псували українське ім"я перед світом, гонитимуть далеко від Золотих Воріт, щоб не заразити тих чистих, мов хрусталь, синів України, які щоденно власною кров"ю обмивалися.

А тих, що не змарнували ні хвилини на еміграції, покінчили школи, набрали фахового знання, вивчили чужі мови, покінчили курси, навчились ремесла, жили морально, виховувались у добрих організаціях, тих, які гідно репрезентували Україну перед чужинцями, для тих широко відчиняться Золоті Ворота Батьківщини.

Ось, Дорога Молоде, прийми тих кілька слів від мене, священика- Приятеля Молоді, члена Пласту, як бажання, просьбу, вимогу від цілого народу, старшого громадянства, яке дорожить Тобою, Молоде, і чекає від Тебе кращого завтра.

Пам"ятай, Дорога Молоде, що гаслом Твойого життя, куди б Тебе Доля не кинула, було те, що заповів засновник світового Скавтингу англійський генерал Байден Пауль: " Вірність Б о г о в і, вірність Б а т ь к і в щ и н і й П о м і ч іншим."

"БОГ І УКРАЇНА"- ці слова повинні бути вириті в Твоєму серці та написані на Прапорі, з яким підеш у боротьбу.

Хай між Вами запанує згода, любов, Братерство та хай назавжди зникне партійність, територіяльний "патріотизм".

Бо ж ми діти одної МАТЕРІ-УКРАЇНИ.

Не тільки на словах і в мріях будьмо соборниками, але і в практичному чині, а тоді напевно засіяє нам СОНЦЕ ВОЛІ!

o=o=O=o=o

П.Карпенко-Криниця.

СИЛА.

Жаріє осіннього листя мідь...
Не сонце ж довкола - вогні зловіщі:
Одних відступила проклята збрідь,
Другі їх змінили і от - живі ще.

У селах неспокій: наруга й плач...
Метнулися в сторони наші села -
Суремить, суремить уже сурмач
І ніч волелюбним дороги стеле.

В містах чорних петель відчай завис...
Міста стрепенулись- нервовий рух там
І люди пливуть в український ліс,
Мов безліч корвет у знайому бухту.

Ну й буде ж, як листя, в ярах могил,
Ой буде кругом, полонянко мила,-
Між двох найчорніших руїни сил
Підводиться третя, живуча сила.
3.9.1943.

=o=o=O=o=o=
=o=o o=o=
o=O=o

=== Чим довше я живу, тим більше переконуюсь, що різниця між одним чоловіком і другим, між кволим і сильним, великим і незначним - полягає в енергії, в непохитній постанові, в одній яно зазначеній цілі, що знає лише смерть або перемогу.

Йовель ВІКСТОН.

=== Любиш життя? - то не марнуй часу, бо з нього власне й зіткане життя.

ФРАНКЛІН.

=== Людям не бракує сили, але бракує волі.

Віктор ГЮГО.

М.Щербак.

X X
X

...і я здригаюся... О, Мати!
Душа в тривозі і журбі -
Ти так дала мені багато,
А я так мало дав Тобі!..

=о-н=О=н-о=

Ю.Вурятівець.

ПОЛІССЯ.

Я розумію твій смуток, Поліссе,
Мов в осінь буслиний під хмарами крик.
Я йшов по болотах твоїх і узліссях,
І спомин у серці ні трохи не зник.
Неначе тоді гомін лісу надходить
І вишиває всю темінь до дна.
Ти знаєш, що я полюбив твої води,
Коли в нас, мов повідь, весна.
Та змиється кров, де проходили битви,
Полине весна без всіляких звитяг...
Закадить туманом, відправить молитви
По вбитих, Полісся, коханих синах,
Яким не побачити льону на нивах
І моху на стріхах зажурених хат.
Над мертвими встали ліси говірливі
І про життя їм верхів"я шумлять.
Так, я розумію твій смуток, Полісся,
Мов нашої долі нев"ялий полин...
У бурях греми, розридайсь чорноліссям -
З тобою журитися буде твій син.
=ш-о=О=о-ш=

Лі-Тай-Пе. x/

ПРОЩАННЯ.

Щасливе й дороге "Учора" відлетіло.
"Сьогодні" давить, мов тісний жіночий черевик...
Птахів в осінню путь несуть вже вільні крила,
Летять на південь до країв нових.
На башті стоючи, до них я руки простягаю,
А келих не вином - сльозами наповняю.
Пташки! Людський поет - я хочу бути звами,
Пісень ваших співать, летіти з вами в путь.
Я від землі відштовхуюсь ногами,
Та вас і неба я не можу досягнуть...
Хто часу водоспад мечем зрубати всилі?
Журба спливає в житті, мов бруд поверх вина.
Щасливе дороге "Учора" відлетіло...
Я сяду в човен без вітрил і без стерна.
Моїм волоссям сивим вітер буде гратись,
На хвилях човен вниз і вгору колихатись...

Переклав з німецької мови
Ів. ТВЕРДИЙ.

x/Найбільший китайський поет.

Л Ю Б О В І Ш Л Ю Б

/Скорочена доповідь, прочитана на Самоосвітньому Гуртку молоді /.+/

Тема ця сьогодні актуальна. В питаннях любови і шлюбу наша молодь стоїть на роздоріжжі. В її ряди кинуте гасло "переоцінка цінностей", але допомоги й керівництва в розв"язанні проблем, що пов"язані з питаннями взаемовідношень статей та улаштування родинного життя, не подано. Життевий досвід і інші підстави дають нам право поставити це питання перед нашою молоддю в порядку деяких порад, питань та обговорень.

Любов... Важко знайти інше слово, яке б так часто вживалось і яке б мало стільки відтінків у своему значенні. Ми любимо рано вставати, смачно обідати, прикрашати кімнату квітами, читати літературу, любимо дітей взагалі /чи своїх тільки/, любимо своїх батьків, братів, сестер, не любимо бльондинок, сварливих, але коли вони нам сподобаються, ці вади прощаемо і любимо вже їх... І тут же: Петро любить Марію, вони одружуються... Михайло любиться з Ларисою, але про одруження й слухати не хочуть... Всі ці "любить", "люблю" змістом своїм цілком різні поняття. Батьківська любов чи сестрина- зовсім не те, що любов подружжя чи людей, які прагнуть стати подружжям. Нас тут цікавить лише та любов, яка існуе між різностатевими чужими особами і приводить /чи може привести/ до одруження, тобто створення родинного життя/ діти, спільне господарство, взаемодія/ Це особлива любов. Це глибоке, часто до самозабуття почування, яке штовхае особи до духовного й фізичного злиття, часто не знае ніяких перешкод у своїх домаганнях, ладне піти на любу дію чи жертву, аби здійснити бажання...

Як виникае таке почуття, ніхто не може з"ясувати... Славнозвісний Гарібальді випадково, напуваючи коня, зустрічаеться поглядом з американкою й вони безумно закохуються, одружуються, й залишаються на все життя найвірнішими друзями, товаришами і співучасниками героїчних вчинків, не в однаковій мірі посильних для обох... Випадкова зустріч в театрі, вагоні, у знайомих викликае між двома особами любов і приводить до щасливого /чи навпаки/ родинного життя. Часто бачимо приклади такої любови осіб, між якими, на думку сторонніх, не могло бути й мови про любов/різниця в статурі, дородності, розумовому розвитку, віковому стані/. І все ж між ними існуелюбов палка, тривка. Любови можна сподіватися в найнепідхідніших моментах /з точки зору сторонніх/. Наслідки ж в таких випадках бувають не завжди бажаними і для закоханих, і для суспільства. Тому в самоплинність стихійність любови треба вносити певну нормалізацію.

Безперечно, в основі любовних почуттів лежать інстинктивні збудники /продовження роду, самозбереження/. Та не завжди інстинкт правдиво керуе, тому не завжди треба коритись йому. Нормальні люди можуть подавляти свої інстинкти, керувати ними. Отже, вони мусять вносити певну організованість і свідомість в свою любов. Кінцевим етапом любови являеться шлюб, як засада родинного життя. Але чи це природньо й бажано?..

+/ Містимо в порядку дискусії /Ред./.

Крайні ліві теорії /марксизму/ висунули гасло: родина мусить відмерти! А їхня практика спрямована на зруйнування родини, на підрив моральних основ її існування. В цьому виявляється глибока некультурність, обмеженість і ворожість соціяльному добробуту.

З того часу, як появилась в історії розвитку людства родинна форма співжиття, ця форма завжди мала прогресивний характер, була передумовою індивідуального й соціяльного господарчого розвитку. І немає жодних підстав, які б давали право зробити висновок про застарілість чи непотрібність цієї форми. Навпаки, експерименти в деяких країнах з руйнуванням родини доводять, що такі напрями організації суспільного життя цілком шкідливі; відбувається яскравий процес марального і матеріяльного занепаду людини. Тому завжди вітаємо любов, яка приводить до одруження, і картаємо ті випадки, в яких родинними намірами прикривається грубий інстинкт. Зверніться до історії людства, до щоденної практики, до великих імен, і ви побачите, яке значення в житті людини, в її творчості має родина. Скільки мук зазнала знаменитий математик Софія Ковалевська, яка не мала сімейного щастя. І як високо цінила це щастя Леся Українка.

Родинне щастя творить переважно жінка. Вона його організує і поповнює ароматом високих привабь, або затьмарує важкими хмарами. Тому до жінки ми ставимо особливі вимоги в питанні любові і шлюбу. Пригадайте родинне життя Куліша, Пушкіна, Шумана, згадайте, яке значення мала жінка в творчості Данте, Шевченка, Чайкоського. Великі муки терплять одинаки. Їх життя майже завжди носить в собі багато ненармального /Гоголь, Нечуй-Левицький/.

Любов, яка приводить до родинного життя, не завжди проявляється в нормальний віковий час. Раннє прокидання такої любови є аномалія і загрожує як особі, так і суспільству /дегенерація, передчасне знесилення/. Ухилення, утримування від такої любови також анормальне явище /аскети/. Колиб подібна практика поширювалась, людство стало б перед фактом своєї деградації. До такого характеру явищ відноситься так звана платонічна /безполова/ любов. Вона є або маскування, або наслідок якоїсь дезорганізації/здебільшого не відчуваної її носіями/. Наша любов має на меті і фізичне зближення осіб. Такий біологічний закон. І коли про це уникають говорити нібито з причини соромливости, то це лише побутові традиції. От чому мова мусить іти про любов душі і тіла. Не треба ставати на шлях сентиментальних панночок /і тим уподоблюватись струсям/, які ніби визнають лише духовну любов. Отже в питанні любови двох різнополих осіб величезне значення має і тіло. Не лише фізичні, а й духовні якості мусять викликати до себе потяг. Але потяг лише до тіла ні в якому разі не мусить відхиляти любов до душі, до духовної половини партнера.

Вище подані міркування приводять до важливих висновків: любов між двома різнополими особами має величезне значення і завдання. Її необхідно організовувати. Як це робити?
Чи можна обмежитись лише емоційним проявом потягу /любови/ до іншої особи.? Наші емоції-це особливий вияв нашого душевного життя, нашої душі. Емоції, крім інших ознак, характерезуться своєю нестриманістю, необгрунтованістю, випадковістю. Коли їм дати волю то побудована на них любов може довести до зовсім небажаних наслідків. Емоційне захоплення звичайно короткотермінове, а родинне життя - на весь вік. Отже до емоції необхідно додати розсудок як контролюючий і регулюючий чинник. Емоційна в основі лю-

бов мусить бути обгрунтована розумом. Ним мусить бути освіт-
лене все, що може затьмарюватись емоційним захопленням і під-
несенням. І даремно думають, що внесення в любов розсудковости
знижує її. Ми думаємо інакше. Розум основує, обгрунтовує любов,
підводить під неї потрібну базу. Він захопить і той час, коли
емоції потухнуть. Так звана вічна любов може бути лише тоді,
коли вона обгрунтована об"єктивними /позаемоційними/ даними,
при тому правдивими, безфальшу, без самозасліплення. В такому
напрямку і мусить іти виховання і самовиховання молоді.

Підшукування пари - один з найскладніших моментів, багатий на
непоправні помилки. Ми певні, що коли б люди більше знали один
одного, то питання любові й шлюбу розв'язувалось би скорше,
легше і доцільніше. Досить поширена помилка: шлюбний вибір
робиться надто рано... Гімназист і гімназистка другої кляси,
тобто діти 12-13 років /подаємо конкретний факт/, поклялись
у вірності на все життя й пообіцяли одружитись по скінченні
школи. Слово було додержано, але дитячі почуття, такі нетривні,
пізніше зовсім змінились. Висока мораль - вірність даному сло-
ву, була додержана, але родинне життя обернулось в пекло. Або
надто поспішно, в декілька днів чи, може навіть в декілька го-
дин приймається рішення безпідставно, під впливом якогось почут-
тя, в лабетах якого потім примушені перебувати.

Можна подати нашій молоді такі поради: не поспішайте з виснов-
ками про свою любов, а придивіться до того, кого любите, вив-
чіть його /нехай діє розум/. Вивчіть родину коханої, бо бать-
ко й мати - це прототипи доньки й сина. Пізнайте у всіх момен-
тах життєвої дійсности в роботі, розвазі, духовних шуканнях,
переборюванні труднощів, ставленні до інших, моральна стій-
кість, жертвенність, ідеали, смаки, звички, поступовання. Вив-
чіть усе це й прикиньте до своїх вимог, до таких своїх якостей.
Ми не хочемо ставити вимогу, що одружуватись можна лише тоді,
коли пара надто висока своїми якостями, "свята" під усіма пог-
лядами /це бажано було б , та не реально! /.
Але треба знати перед усім одне одного, щоб зарані узгодити ок-
ремі індивідуальні властивості, щоб не розчаруватись потім.

Кого ж вибирати? Однотиповість чи розбіжність характерів?
На це питання важко відповісти. Тут вирішують особисті нахили.
Можна сказати: вибирати так, щоб можливі були порозуміння між
особами на грунті їх розходжень. Треба зважати на духовне й фі-
зичне задоволення, що тісно пов"язується з індивідуальними сма-
ками. Погодженість, однотиповість характерів може викликати не-
приємні почуття буденщини, одноманітности. Але і непримиримі
розходження також не ведуть до добра.

Кажуть, найкраще партнера пізнати в подорожі. Практика ст-
верджує правдивість цієї мудрости. Важливо згадати тут слова
поета:

"Не в бучнім бенкеті друзі пізнаються...
Вони пізнаються бідою...
Як лихо нагряне, і сльози поллються,
Той друг, хто заплаче з тобою

Відомости від інших про закоханих дуже важливі. Їх треба мати
на увазі. Але народня мудрість каже: людей питай, а свій розум
май, в нашому випадку це особливо важливе: тут може бути об"є-
ктивне висвітлення, егоїзм, заздрощі, особисті порахунки і ма-
теріяльні вигоди. Всьому цьому не може бути тут місця... Розумі-
ється, такі відомості необхідно одержувати делікатним способом,
а не "хуторським".

Перед тим,хто не мав ще власного родиного життя,ці труднощі не зрозумілі і далекі, можуть показатись нереальними. Між тим вони часто при найкращих намірах спричиняються до великих неприємностей...В період любові все малюється у світлих тонах, Так і в перші тижні-місяці. Але проходить час і перед очі/цілком природньо/ випливае буденність з її спрощеністю, недбайливістю,розхрістаністю,турботливістю; мимоволі виявляються негативні риси,може й дрібненькі,але вони лізуть у вічі своею несподіванкою, незвиклістю; матеріяльні труднощі розхитують дошлюбний ідеалізм,оптимістичність. Починае гнітити одноманітне життя і набридати одне одному. Підозрілість, боязнь за близьку істоту викликають ревнощі, спочатку шляхетні, як наслідок палкої любові,а пізніше те,що перетворює життя в багно підозр, докорів,погроз,а то й кулачної розправи... Діти...Неоднакове ставлення до них у жінки й чоловіка. На грунті розходжень характерів, розходження ідеологій, мети життя, часом "дружне" втручання та поради "добрих"сусідів приводять подружжя до не бажаних наслідків...

Як же уникнути тих небажаних наслідків,які можуть виникнути в родиному житті через згадані труднощі.

Обмежуватись лише чуттям у виборі друга життя неможна. Почуття часто обманливі,тимчасові,тому до них необхідно приеднувати здоровий розум і ним освітлювати наявні і можливі кроки. Родинне життя-це не приемні почування періоду закоханости, а складне явище,яке приходить у зовсім інших умовах,ніж період підготовки до нього.Тому любов треба підсилити,скріпити зміцнити чимсь таким, щоб не було тимчасовим і не випливало з вільних почутів. Подружжя мусить подбати про набуття взаемного авторитету й міцно заховувати його. Такий авторитет без поччутів дасть підстави для близкості...

Егоісти ніколи не бувають гарними сім"янинами. Вони чаще всього обертаються в родинних деспотів.Такі особи завжди проти найважливішого в родинному житті- рівноправности подружжя,яка може хитатись лише в зв"язку з більшим чи меншим авторитетом одного з подружжя... Треба виховати в собі вміння прощати. Прощати без спогадів, докорів. Це не проста річ, як може видається на перший погляд.

Прощати й забувати те,що заважае в родинному житті...Потрібне співчуття, розуміння, довірливість, сердечність,прагнення найповнішого задоволення бажань/ умотивованих/ другої сторони, взаемодопомога. Треба шанувати особу другого,не влазити в його таемні переживання. Щирість, правдивість, одвертість,повсякчасна коректність,внесення приемности навіть в припустиму фамілярність Створення спільних ідеалів, мети життя і дружня боротьба за них. Нарешті,звиклість, яка мусить явитись в наслідок дружнього співжиття і співпраці. Ось ті вимоги, лінією яких мусить йти самовиховання молоді, як підготовка до родиного життя.

А над цим мусять стояти ш л я х е т н і с т ь , як з одного так і з другого боку, глибока правдива інтелігентність у стосунках і вимогах. Вона усуне дріб"язковість, якої так багато в родинному житті.

Коли, не зважаючи ні на що, між подружжям немае згоди, пануватиме колотнеча, тоді краще "Гордіїв вузол" не розв"язувати, а розрубати,бо жертви тут не допомагають. Треба тільки не забувати про дітей,і їх інтереси. Шляхетність подружжя мусить поставити їх на першому місці і зробити їх основою свого родинного життя. Дітям треба принести в жертву свої особисті вигоди.

Ми лише за легалізований, освячений традиціями шлюб. З цього погляду необхідно організувати й дошлюбні відносини, в яких особливо цінна порада поета:

...Моя рада - до заручин
Не цілуй його...

На жаль, наша практика родинного життя в більшости далека від того,що мусить бути. А наша молодь заражена бацілями, які отруюють чистоту і дошлюбних, і післяшлюбних відносин... Завданням школи і передової частини суспільства повести рішучу боротьбу з тим, що вносить дисонанс в правдиву любов і правдиві родинні відносини. Тоді родинне життя і перед тим період любови будуть особливо приємні, ушляхотнять людину, піднесуть її вище в духових якостях.

Проф. Б.

=ф=ф=0=ф=ф=
=о=о=о=о=
=θ=

М. Щербак.

x x
x

В небі гуркоче, здригаючись, грім,
Ніби розпростує вирослі крила...
Мила, кохана, дай руку! Ходім! -
Вітер хвилює і шарпа вітрила.
Серце забилось?.. Що це - печаль
Чи заблукалась тремтлива тривога?
Вабить мене, наче мариво, даль,
Зорі далекі та мрійна дорога.
Що там по той бік нев"янучих зір:
Приязнь орібить, чи принада обнови?
Чом ти хвилюєшся? Пощо докір? -
Все переможем во імя любови!

-о=0=о-

ШИПШИНИ ЦВІТ.

Шипшини цвіт, принесений із гаю,
Ти приколола до моїх грудей.
Відтоді, мила, спокою не знаю,
Відтоді не зімкну своїх очей.

Куди не йду: шумлять гаї довкола,
І радісно, і трепетно в груді.
Ти, мабуть, серце глибоко вколола
Шипшиною колючою тоді...

+с=о-о=с+
=о=

Кожний із нас повинен дбати про моральне самоудосконалення, бо це є джерело загального добра. Бо коли початок не удосконалений, то як може бути удосконалений кінець?

Конфуцій.

АТОМОВА СМЕРТЬ.

Заінтересування атомовою енергією, а зокрема атомовою бомбою зростає з дня на день. На жаль, це заінтересування не йде в тому напрямі, який несе благодать збіднілому й вичерпаному через останню світову війну людству, а радше в тому напрямі, які страшні нещастя знищення несе в собою ота найстрашніша модерна зброя, що її на имення атомова бомба. Перспектива атомової смерти стає у цілому своєму страхітті перед безталанним людством.

Невідомо коли й чи взагалі появиться повне справоздання про пробу з атомовою бомбою при бікінському атолю. Ця проба інтересує врешті військових спеціялістів, що хочуть знати, які зміни треба внести у цей новий винахід при веденню морської війни.

Одначе цивільне населення, а передовсім мешканців великих міст інтересує більше та "проба", що її в середині минулого року переведено в Японії, коли то на два японські міста - Гірошіму і Нагасакі скинуто по одній атомовій бомбі.

Спеціяльна британська комісія провела цілий місяць листопад 1945 р. в обох японських місцях, поражених атомовою бомбою. Крім цього мала вона до диспозиції усі рапорти й виклади дослідів так японських чинників, як теж і американської преси. Науково зібрані й поклясифіковані висліди праці тієї комісії оголошено саме в липні цього |1946| року й то рівночасно в Великій Британії і в Америці.

Британських спеціялістів цікавило в першу чергу те, які наслідки викликала б атомова бомба, коли б вибухла над більшим британським містом. Отож , коли б над таким британським містом вибухла одна атомова бомба тієї самої величини й на такій самій висоті, що бомба, яка вибухла в Японії, то було б зразу знищено 3о тис. домів, 35 тис. домів було б поважно пошкоджено і біля 1оо тис. легко пошкоджено. 4оо тис. населення опинилося б без даху над головою з того половина могла б вернутися до своїх домів, відремонтувавши їх. Це становило б мешканеву проблему, бо 5о тис. згинуло б від вибуху бомби негайно, або вмерло б протягом найближчих 8 тижнів, а решта 5о тис. мусіла б піти до шпиталю з надією врятувати життя.

Щоб уявити собі, що означає практично 5о тис. жертв від вибуху однієї атомової бомби, звіт британської комісії пригадує, що протягом цілої війни 1939 - 45 рр. в Лондоні згинуло 3о тис. осіб від повітряних налетів, а в цілій Великій Британії разом згинуло 6о тис. Автори звіту зазначають, що найважчою проблемою для противоповітряної оборони було б збирання й похоронення трупів побитих. Комісія зазначає, що вона ще в листопаді 45 р. натрапляла в Нагасакі й Гірошімі серед румовищ розбитих будинків на людські кістяки, що їх японська протилетунська оборона не змогла знайти й поховати. Осередки вибуху можна було встановити в обох містах із відносно великою докладністю, послуговуючись методом роблення висновків з різних проявів діяння бомби. Чим ближче до центру, тим смертність була більша. Отже в окрузі до 1/4 англійської милі % вбитих становить 95% , а дальше ще за півмилі цей процент зменшився до 85 %, в окрузі слідуючої четвертини милі виносив він 58%, а ще в дальшій четвертині вже лише 35%. В дальших двох кругах одначе вже в лучі довгім на півмилі ці відсотки зменшуються нагально. В окрузі

від одної до півтори милі цей відсоток виносить 13%, а в крузі від півтора до двох миль вже лиш пів %. Досі нігде не подано висоти, на якій вибухла одна чи друга бомба. Звіт британської комісії зазначує, одначе, що коли б бомба вибухла нажче, засяг смертности й знищення щодо простору був би може коротший, але в цьому меншому просторі смертність й знищення були б ще більші, ніж в Гірошімі й Нагасакі.
Якже виглядав сам вибух?
Отож мешканець одного чи другого японського міста, що на нього впала атомова бомба, побачив в хвилину вибуху в першу чергу осліплюючу білу блискавку, що залила цілий небозвід, опісля відчув |якщо зберіг ще здатність відчувати| напір повітря, щойно після цього почув величезний гуркіт вибуху, закінчений грюкотом падаючих будинків. У слідуючому моменті - бо ця перша фаза не тривала довше, як один момент - місто огорнула страшна темрява, що виникла з величезних хмар пилу. У цій темряві виникали й поширювались пожежі, яких не було і в майбутньому не буде кому гасити.
Звіт комісії пригадує, що теоретично атомова бомба відповідає 20.000 тонн найсильнішого вживаного досі вибухового матеріялу, званого в скороченні Т.Н.Т. |трінітролюси|. Цей Т.Н.Т. діє одначе майже виключно силою експанзії |поширення| величезної кількости нагло витвореного газу. Діяння високої темтератури, витвореної вибухом, є дуже мале і має значення лише в безпосередньому сусідстві вибуху. Щось зовсім інше діється з атомовою бомбою. При її вибуху слід відрізнити кілька моментів. Один з них це нагріття на малу хвилину повітря до дуже високої температури. Це викликає подув повітря далеко сильніший від подуву, що його викликає вибух звичайної бомби. Другий момент - це різного роду випромінювання, а саме: випромінювання звичайного світла, дальше випромінювання хвиль довших, ніж світло, себто випромінювання тепла, незалежно від нагрітого вже повітря, і в кінці випромінювання хвиль коротших від світла, себто променів Рентгена і правдоподібно т.зв. променів ґамма.
Подув атомової бомби не розвалює частин будинків, як це буває під час вибуху динамітної бомби. Подув атомового вибуху роздроблює на порох слабші будинки, вгнічує до середини дахи сильнішим будівлям, що були ближче центру вибуху, а дальше від центру вибуху скручує залізобетонні будівлі у якісь конвульсивні форми. Цей подув є такий сильний, що наступне діяння викликане створеною на момент повітряною порожнечею, що має велике значення при вибуху звичайної бомби, тут не відограє ніякої ролі, бо за першим замахом уже все зістало завалене. Очевидно можна будувати будівлі, що витримають цей страшний подув, давши їм грубші, ніж досі, стіни. Деяку охорону перед страшним подувом, викликаним атомовою бомбою, дали б ті типи протилетунських сховищ, що їх в минулій війні вживано в Анґлії. Цілковиту охорону дають глибокі підземні споруди, на зразок схоронищ лондонської підземної залізниці. Не підлягають знищенню теж підземні газові й водотягові рури, зате всі наземні технічні влаштування зазнають поважних пошкоджень. На загал зберігаються мости, бо їхня конструкція обчислена на витримання тягару. Якщо йде про діяння тепла чи то нагрітого повітря чи теж просто атомового теплового випромінювання, то воно є короткотривале, але нищівне. Очі людських жертв на загал не зазнавали пошкоджень, бо момент діяння теплових променів був такий короткий, що "не мав часу" на перепалення повік. Одначе напруга того тепла була така велика, що стоплювала гладкі гранітні поверхні, а цементові долівки покривались чимсь на зразок міхурців. До найбільш несамовитих наслідків діяння тепло-

вих хвиль належать людські "тіні" неначе сфотографовані на асфальтовій ....і поверхні вулиць. Людське тіло задержувало теплові проміння, відбиваючи свій власний зарис на поверхні вулиць чи стіни. До інших особливих променів діяння атомового тепла слід зачислити запалювання фарбованих узорів на жіночих одягах й виникаючи з цього попалення тіла. Це свідчення нечувано короткотривалого моменту удару теплових хвиль, так що в цьому випадку запалювались вразливіші частини одягу і не встиг загорітись весь одяг. Ці теплові хвилі чи нагріте на момент повітря запалювали вразливі матеріяли навіть всередині вогнетривких будинків. Траплялись такі несамовиті випадки, що будинки, в яких вікна чи віконниці були випадково закриті, не допустили до вибуху пожежі усередині, хоч подув вибуху їх цілковито розтрощив. Звідци виникає, що хвилі тепла, які біжать з швидкістю світла випереджували подув, що біжить зі скорістю голосу.

Проміння "ґама".

В часі вибуху атомової бомби люди гинули чи то від подуву під румовищами будинків, чи спалювані цілковито або частинно тепловими хвилями, чи вбивані проміннями хвиль коротших світла. Ці останні хвилі ще не досліджені як слід й зараз називають їх проміннями "ґама". Наслідок діяння їх на людське тіло подібний, хоч ще сильніший, від надмірного діяння проміння Рентгена. Ці промені "ґама" проникали безболісно шкіру, доходили до хребта і знищували його функції відтворення різних тілець крови, зокрема білих тілець. В наслідок цього жертви бомби скоро вмірали від анемії, кровотечі, різних інфекцій клітин, які в звичайних умовах поборюються білими кров"яними тільцями. До цього долучувалось випадання волосся й пораження у жінок. Одним з другорядних проявів діяння променів "ґама" є зменшена репродукційна здатність мужчин. Охорону протидіяння теплових хвиль, проти попарення давали часом тканини білля й одягу, кращу охорону давали різні стіни, навіть дерев"яні, коли самі не запалювались. Залізобетонні стіни давали частинну охорону проти променів "ґама".

Немає сумніву, що чинники, відповідальні за оборону й охорону цивільної людности в багатьох краях вже працюють над виведенням практичних висновків з "досвідів" в Гірошімі та Нагасакі. І так смертельні перегони між засобами знищення й засобами оборони перед ними тривають далі.

=============

==========

= = =

Три річі, що ними треба володіти: ХАРАКТЕР, ЯЗИК, ПОВЕДІНКА.

Три річі, що їх треба оцінювати: ЗГІДЛИВІСТЬ, ДОБРОТА І ДОБРИЙ ГУМОР.

Три річі, що їх треба боронити: ЧЕСТЬ, ВІТЧИЗНА І ПРИЯТЕЛЬ.

Три річі, що їх треба наслідувати: ПРАЦЯ, ТОЧНІСТЬ І ВІРНІСТЬ.

/ З старої мудрости /.

Пильність у підстеріганні відповідних обставин, такт і відвага в охопленні нагоди, сила й витривалість - ось військові чесноти, що ведуть до побіди.

Августин ПЕЛІС.

ЦІКАВО, ЩО...

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

=== Нова Зеландія не мала зовсім тварин до часу довозу їх туди европейцями. Були там лише птиці.

=== Австралія має цілком відмінний тваринний і рослинний світ від усіх інших материків. В Австралії майже всі тварини сумчасті.

=== В Південній Америці живе звір Пумо з породи кошачих. Він є сильніший за тигра, вбиває ягуара, але дуже дивний в поводженні з людиною, на яку ніколи не нападає. Вчені ще не вияснили причини симпатії цього звіра до людини. Чи це є запах тіла, колір очей чи щось інше.

=== На Кавказі росте рослина, що своїм листям ловить і знищує комах.

=== Якби не було мікробів, то не розкладались би трупи і вони лежали б величезними горами на земній поверхні.

=== Коли б сонце своїм промінням не знищувало мікробів, то протягом одного року вся земна куля разом з океанами була б покрита шаром мікробів завтовшки в один метр.

=-= Серце людини за один день проганяє через свої камери 11520 літрів крови; воно працює без зупинки протягом всього життя людини, розганяючи кров по тілу.
Загальна довжина малесеньких судин людського тіла /капілярів /, по яких проходить кров, дорівнює шляху біля 2550 кілометрів.

=-= Людина пересічно за рік споживає: 230 літрів води, 135 літрів молока, 100 кілограмів картоплі, 36 кілограмів м"яса, 100 кілограмів овочів, 231 кілограм городини, 25,5 кілограма цукру, 2,5 кілограма соли, 4,5 кілограма сиру, 20 кілограмів жиру, 200 кілограмів різних круп, хліба, муки, отже разом більше як 1000 кілограмів /1 тонну/ продуктів.

=-= Людина виділяє через шкіру щодня більше як півлітра води.

=-= В 1,5 кілограмах м"яса міститься один літр води , в 1,25 кілограма картоплі також один літр води. Отже тварини і рослини у більшій частині своїй складаються з води, ніж з твердих речовин.

=-= Сонце в 1.280.000 разів більше за землю, зірка Арктур в 3.000 разів більша за сонце, а у величезній зоряній туманності є сонце КАНОПУС, яке в мільон разів більше ніж наше сонце.

Дм. П А Е Т А.

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ СВОЮ РІДНУ Л І Т Е Р А Т У Р У ?

=:=.=.=

В і д п о в і д і

на питання, що вміщені в ч.2 журналу "Через терни"

1. П. Куліш /"Заспів"/.

2. Борис Грінченко /"Землякам"/

3. Леся Українка / "На руїнах" /.

4. "---"-----"--" /"Досвітні огні"/.

5. "---"-----"--" /"На руїнах"/.

6. О. Олесь /"Ранок"/.

7. Григорій Чупринка.

8. Тарас Шевченко /"Суботів"/.

9. Павло Граб/овський/.

10. Іван Франко / з прологу до "Мойсея" /.

---о--- ---"О"--- ---о---

Розбрат, внутрішня ворожнеча - це одна з найжахливіших наших хвороб. Це те тяжке зло, яке привело нас до втрати нашої державности: перший раз - за часів князівських, за часів Київської Русі; вдруге - за козацьких часів після Великої Козацької революції 1648 р.; втрете за часів Великої української націо - нальної й соціяльної революції 1917 р., за часів Української Народньої Республіки.

Розбрат і зрада поміж давніми нашими Київськими князями, ЩО пошматували Україну на дрібні клапті-уділи і цим підрізали її міць, дали змогу диким кочовикам-татарам накласти на наш народ тяжке ярмо неволі на кілька століть...

Розбрат і зрада серед провідної козацької верстви /згадаймо образи хоча б Яреми Вишневецького, Сави Чалого тощо/ привели до зміцнення в нашій країні влади й сваволі польських панів.

Розбрат і зрада всіляких Брюховецьких, Кочубеїв, маси, за крилатим іронічним виразом цариці Катерини 2, "самоотверженних малоросов", усіх отих, мовляв Шевченко, "землячків з циновими гудзиками", усяких там Піхнів, Савенків, а за наших часів Щупаків, Колесників, Панасів Любченків тощо привели наш народ до кількасотлітнього московського закріпачення та винищування.

Одно слово розбрат, ворожнеча і зрада серед своїх це є те, що не давало нам протягом всієї нашої історії міцно стати на ноги, і, навпаки, це є те, що давало нашим ворогам змогу поборювати нас поодинці і тримати Україну в ланцюгах та рабстві. Вороги бо наші прекрасно розуміли , що коли дати українцям змогу об"єднатися в єдину велику сім"ю від Кубані до Карпат, то тоді годі

буде вдержати нашу армі. Адже ми е один з найчисельніших народів Европи! Об"еднавшися, ми зможемо стати великою силою!

Та якщо нашим ворогам завжди йшло про те, щоб за всяку ціну не дати нам об"еднатися в міцну цілість, в едину всеукраїнську сім"ю, то ми самі, навпаки, мусимо повсяк час змагати до того, щоб досягти цілковитого об"еднання, щоб виробити й зміцнити у психіці широких мас нашого народу свідомість негайної потреби всеукраїнської солідарности, еднання, спільности.

"Всі за одного і один за всіх!" - мае бути нашим гаслом.

Отож не завадить нам згадати тут думки найкращих наших людей, що у різні часи, при різних нагодах і за різних обставин висловлювалися за спільність, за еднання, та підкреслювали велику вагу запровадження цих принципів у нашому спільному громадському житті.

Подаючи тут кілька уривків з творів наших письменників, пропонуемо визначити, кому належить кожна ця маленька перлина, варта нашої уваги та глибокого роздуму.

1.

"Всі спокою щиро прагнуть,
Та не в один гуж всі тягнуть:
Той направо, той наліво,
А всі брати - то-то й диво!"

2.

"Де згода у сімействі,
Де мир і тишина -
Щасливії там люди,
Блаженна сторона..."

3.

"Чи е що краще, лучче в світі,
Як укупі жити,
З братом добрим добро певне
Пожить, не ділити?"

4.

"У товаристві лад - усяк тому радіе.
Дурне безладдя лихо діе,
І діло, як на гріх,
Не діло, тільки сміх..."

5.

"Любіться всі разом, бо кругом злі люди.
Коли серед своїх любови не буде,
То чужі вас певне не будуть любити,
З ваших сварок скористають, щоб вас всіх згубити..."

6.

"Еднаймося, братаймося
В товариство чесне,
Хай братерством, трудом чесним
Вкраїна воскресне!"

7.

"О, всім гуртом! В еднанні -сила,
В еднанні - успіх перемог,
Во розтіч - всіх надій могила,
Пустеля сіра без дорог."

8.

"Будьте мужні, непохитні, едністю міцні!"

9.

"Як роблять укупі, то не болить у пупі."

10.

а/."Спілка - силка."
б/."Громада - великий чоловік."
в/."Згода дім будуе, а незгода - руйнуе."

-=о-=0=-о=-

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
"Через Терни" видае Клюб Української Молоді в Ганновері, Мьокерnштр. 26. Редагуе колегія.
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x